

**Komunitní plánování
sociálních služeb
Znojemska**

Projekt reg. číslo CZ.1.04/3.1.03/45.00142 s názvem

„Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Znojemska“

„Analýzy pro plánování rozvoje sociálních služeb Znojemska“

SOCIODEMOGRAFICKÁ ANALÝZA

ZNOJEMSKA

VYPRACOVAL:

Masarykova univerzita Brno, fakulta sociálních studií
se sídlem v Brně, Joštova 10
602 00 Brno

ZADAVATEL:

Centrum sociálních služeb Znojmo, p.o.
U Lesíka 3547/11
669 02 Znojmo

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

**Tato analýza byla realizována v rámci projektu Střednědobý
plán rozvoje sociálních služeb Znojemska
reg. č. CZ.1.04/3.1.03/45.00142. , který je financován z
Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního
programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.**

Vypracovala Mgr. Jana Havlíková, Ph.D.

Brno 2010

Obsah:

ÚVOD.....	7
ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA SPRÁVNÍHO OBVODU ORP ZNOJMO.....	8
POPIS ÚZEMÍ.....	8
DOPRAVNÍ OBSLUŽNOST.....	10
ZÁKLADNÍ DEMOGRAFICKÉ UKAZATELE OBYVATEL ZNOJEMSKA.....	12
VÝVOJ POČTU OBYVATEL SPRÁVNÍHO OBVODU ORP ZNOJMO.....	12
ZÁKLADNÍ ÚDAJE O DEMOGRAFICKÉM POHYBU OBYVATEL SO ORP ZNOJMO.....	13
VĚKOVÉ SLOŽENÍ OBYVATEL SO ORP ZNOJMO.....	17
PROGNÓZA POČTU A VĚKOVÉHO SLOŽENÍ OBYVATEL.....	21
STRUKTURA DOMÁCNOSTÍ VE SPRÁVNÍM OBVODĚ ORP ZNOJMO.....	22
VZDĚLANOSTNÍ STRUKTURA OBYVATEL SO ORP ZNOJMO.....	25
VYBRANÉ SOCIÁLNÍ UKAZATELE SPRÁVNÍHO OBVODU ORP ZNOJMO.....	27
NEZAMĚSTNANOST.....	27
ZADLUŽENOST DOMÁCNOSTÍ.....	32
KRIMINALITA.....	35
ANALÝZA PŘÍSPĚVKU NA PÉČI.....	40
<i>Vývoj počtu vyplácených příspěvků na péči.....</i>	<i>41</i>
<i>Charakteristika příjemců příspěvku na péči - stav k 1. 12. 2010.....</i>	<i>44</i>
<i>Prostorová analýza příjemců příspěvku na péči.....</i>	<i>45</i>
POTENCIÁLNĚ SOCIÁLNĚ VYLOUČENÉ LOKALITY.....	48
POPIS CÍLOVÝCH SKUPIN OBYVATEL Z HLEDISKA KOMUNITNÍHO PLÁNOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB NA ZNOJEMSKU.....	49
DĚTI, MLÁDEŽ A RODINA.....	49
<i>Demografické charakteristiky.....</i>	<i>49</i>
<i>Ohrožené děti a riziková mládež.....</i>	<i>51</i>
SENIORŮ.....	53
OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM.....	56
OSOBY OHROŽENÉ SOCIÁLNÍ EXKLUZÍ A SOCIÁLNĚ VYLOUČENÉ OSOBY.....	61
<i>Osoby ohrožené závislostmi.....</i>	<i>62</i>
<i>Etnické menšiny – Romové.....</i>	<i>63</i>
LITERATURA.....	65
PŘÍLOHY.....	68

Seznam obrázků, tabulek a grafů

Obrázek 1: Mapa autobusových a železničních linek na území SO ORP Znojmo s přibližným vyznačením hranic regionu.....	11
Obrázek 2: Naděje na dožití mužů při narození v období 2005 – 2009.....	16
Obrázek 3: Naděje na dožití žen při narození v období 2005 – 2009.....	16
Obrázek 4 : Postavení SO ORP v ukazateli: Index stáří obyvatelstva k 31. 12. 2005.....	20
Obrázek 5: Obce s velmi nízkou a velmi vysokou hodnotou indexu stáří, SO ORP Znojmo, k 31.12.2009.....	20
Obrázek 6: Míra nezaměstnanosti v obcích SO ORP Znojmo, k 31.12.2009.....	29
Obrázek 7: Členění Územního odboru Znojmo Police ČR podle Obvodních oddělení.....	36
Obrázek 8: Obce s vyšším podílem obyvatel do 15 let k 31.12.2009.....	50
Obrázek 9: Obce s vyšším podílem obyvatel nad 65 let k 31.12.2009.....	54
 Tabulka 1: Délka silnic na 100km ² k 31.12. 2009 (v km).....	10
Tabulka 2: Bilance pohybu obyvatelstva v SO ORP Znojmo v letech 2000 – 2009.....	15
Tabulka 3: Základní údaje o bytových a cenzových domácnostech (okres Znojmo).....	22
Tabulka 4: Základní údaje o cenzových domácnostech (okres Znojmo).....	23
Tabulka 5: Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle pohlaví a nejvyššího ukončeného vzdělání, podle výsledků sčítání lidu, domů a bytů, SO ORP Znojmo.....	25
Tabulka 6: Skladba kriminality za období 1.1. až 31.12. 2009.....	36
Tabulka 7: Pachatelé trestné činnosti z hlediska pohlaví a věku za období 1.1. až 31.12.2009.....	37
Tabulka 8: Přestupky ve veřejném pořádku, majetku a v dopravě za období 1.1. až 31.12.2009.....	38
Tabulka 9: Výše příspěvku na péči za kalendářní měsíc v Kč.....	40
Tabulka 10: Charakteristiky obcí ohrožených sociálním vyloučením, data k 31.12.2009.....	48
Tabulka 11: Věkové složení podle pohlaví k 31. 12. 2009, SO ORP Znojmo.....	53
Tabulka 12: Příjemci invalidního důchodu v okrese Znojmo, prosinec 2009.....	58
Tabulka 13: Celkový počet držitelů průkazů zdravotně postižených v okrese Znojmo k 31.12.2009.....	58
Tabulka 14: Počet průkazů zdravotně postižených vydaných v roce 2009 a 2010, MěÚ Znojmo.....	59
 Graf 1: Vývoj počtu obyvatel SO ORP Znojmo v období 2000 až 2009.....	12
Graf 2: Vývoj počtu obyvatel ve městě Znojme v období 2000 až 2009.....	13
Graf 3: Narození a zemřelí v SO ORP Znojmo (2000-2009).....	13
Graf 4: Narození a zemřelí v městě Znojme (2000-2009).....	14
Graf 5: Přistěhovalí a vystěhovalí na území ORP Znojmo (2000-2009).....	14
Graf 6: Přistěhovalí a vystěhovalí ve městě Znojmo (2000-2009).....	14
Graf 7: Počet obyvatel v ORP Znojmo podle pětiletých věkových skupin k 31. 12. 2009.....	17
Graf 8: Průměrný věk 1999-2008, srovnání populace města Znojmo a ORP Znojmo.....	18
Graf 9: Vývoj podílu dětí a seniorů na celkové populaci ORP Znojmo (1995 -2009).....	18
Graf 10: Vývoj podílu dětí a seniorů na celkové populaci města Znojmo (1999-2008).....	19
Graf 11: Prognóza počtu obyvatel Jihomoravského kraje (2010 – 2065).....	21
Graf 12: Prognóza zastoupení dětí, dospělých a seniorů v populaci JMK (2010-2065).....	22
Graf 13: Struktura cenzových domácností (okres Znojmo).....	24
Graf 14: Vzdělání populace starší 15 let v ORP Znojmo a Jihomoravském kraji (SDLB 2001).....	26
Graf 15: Vývoj míry nezaměstnanosti v letech 2000 – 2009, srovnání ORP Znojmo, JMK a ČR (vždy k 31. 12.).....	28

Graf 16: Vývoj podílu rizikových skupin na počtu nezaměstnaných v SO OPR Znojmo, 2000-2009, (vždy k 31. 12.).....	29
Graf 17: Věková struktura nezaměstnaných v SO ORP Znojmo k 31.12.2009 (míra nezaměstnanosti 16,3 %, N = 7 414).....	30
Graf 18: Vzdělanostní struktura nezaměstnaných v okrese Znojmo k 31.12.2009 (míra nezaměstnanosti 15,4 %, N = 8 956).....	31
Graf 19: Struktura volných pracovních míst podle vzdělání v okrese Znojmo k 31.12.2009.....	31
Graf 20: Vývoj objemu finančních zdrojů poskytnutých domácnostem prostřednictvím úvěrů (1993 – 2005).....	32
Graf 21: Celkové zadlužení domácností (v mil. Kč).....	33
Graf 22: Vývoj počtu zahájených exekučních řízení v letech 2007 až 2009.....	34
Graf 23: Zjištěné trestné činy, dopravní nehody a požáry v okrese Znojmo (2002-2009).....	35
Graf 24: Vývoj počtu příjemců příspěvku na péči ve správním obvodě ORP Znojmo od 30. 6. 2007 do 30.9. 2010, v pololetních výkazech.....	41
Graf 25: Vývoj počtu příjemců příspěvku na péči od 30. 6. 2007 do 30.9. 2010, podle přiznaného stupně závislosti.....	42
Graf 26: Změna podílu přiznaných příspěvků na péči v jednotlivých stupních závislosti.....	42
Graf 27: Vývoj počtu příjemců příspěvku na péči ve správním obvodě ORP Znojmo od 30. 6. 2007 do 30.9. 2010, podle pohlaví.....	43
Graf 28: Věk příjemců příspěvku na péči v SO ORP Znojmo, stav k 1.12.2010.....	44
Graf 29: Charakteristika příjemců příspěvku na péči v SO ORP Znojmo podle věku a přiznaného stupně závislosti, 1.12.2010.....	44
Graf 30: Příjemci příspěvku na péči v SO ORP Znojmo, stav k 1.12.2010, podle lokality bydliště.....	45
Graf 31: Věk příjemců příspěvku na péči v SO ORP Znojmo podle lokality jejich bydliště, stav k 1.12.2010.....	46
Graf 32: Charakteristika příjemců příspěvku na péči v SO ORP Znojmo podle stupně závislosti a bydliště, k 1.12.2010.....	47
Graf 33: Věkové složení k 31. 12. 2009, SO ORP Znojmo.....	49
Graf 34: Počet dětí a mladých dospělých v pětiletých věkových skupinách, k 31.12.2009, SO ORP Znojmo.....	50
Graf 35: Rodinné zázemí klientů kurátora pro mládež, SO ORP Znojmo, k 31.12.2009.....	52
Graf 36: Příjemci příspěvku na péči podle věkových skupin (přibližné srovnání populace k 31.12.2009 a příjemců dávky k 1.12.2010, vše pro SO ORP Znojmo).....	55
Graf 37: Stupeň závislosti podle věku příjemce na péči k 1.12.2010, SO ORP Znojmo.....	55
Graf 38: Věkové složení příjemců příspěvku na péči mladších 60 let v SO ORP Znojmo k 1.12.2010.....	59
Graf 39: Souvislost mezi věkem příjemce a přiznaným stupně závislosti u příjemců příspěvku na péči mladších 60 let v SO ORP Znojmo k 1.12.2010.....	60
Graf 40: Prostorové rozmístění příjemců příspěvku na péči mladších 60 let v SO ORP Znojmo k 1.12.2010.....	60
Graf 41: Věkové složení klientů KC – uživatelů nealkoholových drog, listopad 2010.....	62

Úvod

Účelem předkládaného materiálu je (1) zpracovat analýzu *sociálně demografické situace populace správního obvodu obce s rozšířenou působností Znojmo* a (2) shromáždit dostupné údaje k *cílovým skupinám* procesu komunitního plánování sociálních služeb v tomto správním obvodě. Cílovými skupinami jsou: *Senioři, Děti, mládež a rodina, Osoby se zdravotním postižením a Osoby sociálně vyloučené, resp. osoby sociálním vyloučením ohrožené*.

Materiál vznikl v úzké spolupráci se zadavatelem. Zadavatel stanovil jak základní strukturu textu, tak připomínkoval materiál těsně před jeho dokončením. Připomínky zadavatele byly tam, kde to dostupná data dovoľovala, zapracovány.

Předkládaný text vzniknul na základě analýzy dostupných:

- statistických dat zejména ze zdrojů Českého statistického úřadu, Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, České správy sociálního zabezpečení a Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR;
- administrativních dat, které laskavě poskytnuli pracovníci Městského úřadu Znojmo, Okresního soudu Znojmo a Policie ČR;
- vlastních statistik vybraných poskytovatelů sociálních služeb (Asociace Občanských poraden a KC Netopeer).

Základní charakteristika správního obvodu ORP Znojmo

Popis území

Správní obvod ORP Znojmo je součástí Jihomoravského kraje, leží v jeho jihozápadní části na hranici s Rakouskem a s Krajem Vysočina. **ORP Znojmo je největším** správním obvodem obce s rozšířenou působností v Jihomoravském kraji **co do počtu obcí**, které spadají do jeho působnosti – 111 obcí (ORP s druhým největším počtem obcí jsou Boskovice se 73 obcemi). Do správního obvodu ORP Znojmo náleží tyto obce: Bantice, Běhařovice, Bezkov, Bítov, Blanné, Blížkovice, Bojanovice, Borotice, Boskovštejn, Božice, Břežany, Čejkovice, Černín, Citonice, Ctidružice, Dobšice, Dyjákovice, Dyjákovičky, Dyje, Grešlové Mýto, Havraníky, Hevlín, Hluboké Mašůvky, Hnanice, Hodonice, Horní Břečkov, Horní Dunajovice, Hostim, Hrabětice, Hrádek, Hrušovany nad Jevišovkou, Chvalatice, Chvalovice, Jaroslavice, Jevišovice, Jiřice u Moravských Budějovic, Korolupy, Kravsko, Krhovice, Křepice, Křídlovky, Kuchařovice, Kyjovice, Lančov, Lechovice, Lesná, Litobratřice, Lubnice, Lukov, Mackovice, Mašovice, Medlice, Mikulovice, Milíčovice, Morašice, Němčíčky, Nový Šaldorf-Sedlešovice, Olbramkostel, Oleksovice, Onšov, Oslonice, Pavlice, Plaveč, Plenkovice, Podhradí nad Dyjí, Podmolí, Podmyče, Práče, Pravice, Prokopov, Prosiměřice, Přeskače, Rozkoš, Rudlice, Šafov, Šanov, Šatov, Slatina, Slup, Stálky, Starý Petřín, Štítary, Stošíkovičky na Louce, Strachotice, Střelice, Suchohrdly, Šumná, Tasovice, Těšetice, Tvořihráz, Uherčice, Újezd, Únanov, Valtrovice, Velký Karlov, Vevčice, Višňové, Vítonice, Vracovice, Vranov nad Dyjí, Vranovská Ves, Vratěšín, Vrbovec, Výrovce, Vysočany, Zálesí, Zblovce, Želetice, Žerotice, Žerůtky, Znojmo.

Většina z těchto obcí se sdružuje v 11 mikroregionech¹:

1. Zájmové sdružení obcí Hrušovanska (14): Borotice, Božice, Břežany, Čejkovice, Dyjákovice, Hevlín, Hrabětice, Hrušovany nad Jevišovkou, Litobratřice, Mackovice, Pravice, Šanov, Velký Karlov a obec Jevišovka, která však nepatří do SO ORP Znojmo (<http://www.hrusovansko.cz>).
2. Svazek obcí Znojemska (5): Suchohrdly, Dobšice, Dyje, Kuchařovice, Nový Šaldorf – Sedlešovice.
3. Svazek obcí Sever Znojemska (11): Běhařovice, Křepice, Medlice, Mikulovice, Němčíčky, Přeskače, Rudlice, Slatina, Újezd a obce Tavíkovice, Horní Kounice, které již nepatří do SO ORP Znojmo (<http://www.severznojemska.cz/>).
4. Svazek obcí Při formanské cestě (8): Blanné, Blížkovice, Ctidružice, Grešlové Mýto, Hostim, Pavlice, Prokopov, Vranovská Ves.
5. Svazek obcí Dyje (7): Hrádek, Dyjákovice, Jaroslavice, Slup, Strachotice, Křídlovky, Valtrovice (<http://www.sodyje.cz>).
6. Sdružení pro rozvoj a obnovu obcí Vranovska (21): Bítov, Chvalatice, Korolupy, Lančov, Lesná, Lubnice, Onšov, Oslonice, Podhradí nad Dyjí, Podmyče, Stálky, Starý Petřín, Šafov, Štítary, Šumná, Uherčice, Vranov nad Dyjí, Vratěšín, Vysočany, Zálesí, Zblovce (<http://www.vranov-region.cz>).
7. Sdružení obcí Jevišovka (9): Bantice, Kyjovice, Lechovice, Oleksovice, Práče, Prosiměřice, Stošíkovičky na Louce, Těšetice, Vítonice.
8. Svazek znojemských vinařských obcí Daniž (39): Borotice, Božice, Břežany, Dobšice, Dyjákovičky, Havraníky, Hnanice, Hodonice, Horní Dunajovice, Hrádek, Chvalovice, Jaroslavice, Kuchařovice, Mackovice, Mašovice, Nový Šaldorf-Sedlešovice,

¹ Zdroj: Mapový server CRR ČR (<http://mapy.crr.cz>).

- Oleksovice, Prosiměřice, Slup, Strachotice, Šatov, Tasovice, Těšetice, Višňové, Vrbovec, Znojmo-Derflice, Znojmo-Hradiště, Znojmo-Konice, Znojmo-Načeratice, Znojmo-Oblekovic, Znojmo-Popice, Želetice a obce Bohutice, Branišovice, Hostěradice, Kojetice, Olbramovice, Troskotovice, které nenáleží do SO ORP Znojmo (<http://www.daniz.cz>).
9. Dobrovolný svazek obcí NIVA (7): Borotice, Božice, Břežany, Čejkovice, Mackovice, Pravice, Velký Karlov.
 10. Dobrovolný svazek obcí Jevišovicka (8): Boskovštejn, Černín, Jevišovice, Rozkoš, Střelice, Jiřice u Moravských Budějovic, Hluboké Mašůvky, Vevčice (<http://www.jevisovice.cz>).
 11. Mikroregion Moravia (7): Horní Dunajovice, Tvořihráz, Višňové, Výrovce, Žerotice a obce Džbánice, Trstěnice, které nepatří do SO ORP Znojmo.

Zatímco některé obce jsou sdruženy ve více mikroregionech, 16 obcí není součástí žádného mikroregionu, jedná se o Bezkov, Bojanovice, Citonice, Horní Břečkov, Kravsko, Krhovice, Lukov, Miličovice, Morašice, Olbramkostel, Plaveč, Plenkovice, Podmolí, Únanov, Vracovice, Žerůtky.

Pomineme-li Brno, pak ORP Znojmo zajišťuje správní činnosti pro **největší počet obyvatel Jihomoravského kraje** – k 31. 12. 2009 žilo ve správním obvodu ORP Znojmo 91 349 (49 % muži a 51 % ženy)² a na **největší rozloze území** – 1 242 km². Tato rozloha představuje 17 % rozlohy Jihomoravského kraje, současně je rozloha ORP Znojmo více než dvakrát větší než rozloha druhého největšího správního obvodu obce s rozšířenou působností v Jihomoravském kraji. SO ORP Znojmo patří s hustotou osídlení 74 obyvatel na km² **mezi tři nejméně hustě osídlené správní obvody** ORP Jihomoravského kraje.³ Pro správní obvod ORP Znojmo je rovněž typický **vysoký podíl venkovských obcí** (tj. obcí s počtem obyvatel do 2000). Pouze tři obce měly na konci roku 2009 více než 2000 obyvatel – Znojmo (34 725 obyvatel), Hrušovany nad Jevišovkou (3 268 obyvatel) a Dobšice (2 471). Ve zbylých 108 obcích venkovského typu pak žilo 44 % obyvatel (počet obyvatel v jednotlivých obcích SO ORP Znojmo viz Příloha 2).⁴

Tyto základní charakteristiky naznačují, že správní obvod ORP Znojmo je prakticky rozdělen na dvě části: (1) hustě zalidněné centrum – město Znojmo, kde žije 38 % obyvatel správního obvodu, a (2) ostatní území, kde žije zbylých 62 % populace a hustota osídlení zde klesá na 39 obyvatel na km². Je zřejmé, že aby ORP Znojmo mohla účinně fungovat jako jeden správní celek, je klíčovou podmínkou dostatečná síť veřejných komunikací a hromadné dopravy (viz kap. *Dopravní obslužnost*). Tak rozsáhlé území, jakým je správní obvod ORP Znojmo, na kterém je současně relativně nízká hustota osídlení, představuje rovněž výzvu pro rozmístění sociálních služeb, které v žádném případě nemohou operovat pouze v centru SO ORP, tedy ve Znojmě, má-li být pomoc, kterou poskytují, opravdu dostupná všem, kdo ji potřebují.

Správní obvod ORP Znojmo patří spíše **k zemědělským regionům s orientací na vinařství**, podíl zemědělské půdy tvoří 67 % rozlohy tohoto regionu.⁵

V SO ORP Znojmo působí téměř 20 000 **ekonomických subjektů**, což je opět po Brně nejvíce v kraji. Většina z těchto subjektů jsou však fyzické osoby (79 %), právnických osob je mezi ekonomickými subjekty přibližně 4 000.⁶

² Zdroj: ČSÚ.

³ Zdroj: Regionální informační servis (www.risy.cz).

⁴ Zdroj: Územně analytické podklady (1a) v obcích vybraného SO ORP. ČSÚ.

⁵ Zdroj: Územně analytické podklady ve vybraném SO ORP – vývoj stavových ukazatelů. ČSÚ.

⁶ Zdroj: ČSÚ.

Dopravní obslužnost

Prostřednictvím železnice mělo v roce 2010 spojení se Znojmem, coby centrem správního území, **pouze 14** ze 110 obcí regionu.

Celková délka silnic okresu Znojmo k 31.12.2009 byla 62 km na 100km² rozlohy území. Tato hodnota je téměř shodná s krajským průměrem. Silniční síť okresu Znojmo je tvořena především silnicemi II. a III. třídy. Územím neprochází žádná dálnice ani rychlostní silnice. Podle Němcové (2010) je technický stav silnic v okrese Znojmo s ohledem na rostoucí intenzitu vnitroregionální, ale především tranzitní dopravy nevyhovující.

Tabulka 1: Délka silnic na 100km² k 31.12. 2009 (v km)

	Délka silnic na 100km ² k 31.12. 2009 (v km)			
	I. třídy	II. třídy	III. třídy	Všechny silnice a dálnice
ČR	7,9	18,5	43,3	70,65
Jihomoravský kraj	6,2	20,5	33,9	62,5
Okres Znojmo	4,1	24,0	34,1	62,1

Zdroj: Regionální informační servis (www.risy.cz)

Dopravní obslužnost regionu prostřednictvím veřejné autobusové dopravy zajišťuje firma KORDIS JMK, spol. s r.o. Přímou ve Znojmě jezdí pět denních linek a dvě noční. Na území ORP Znojmo pak zajíždí tři meziregionální linky:

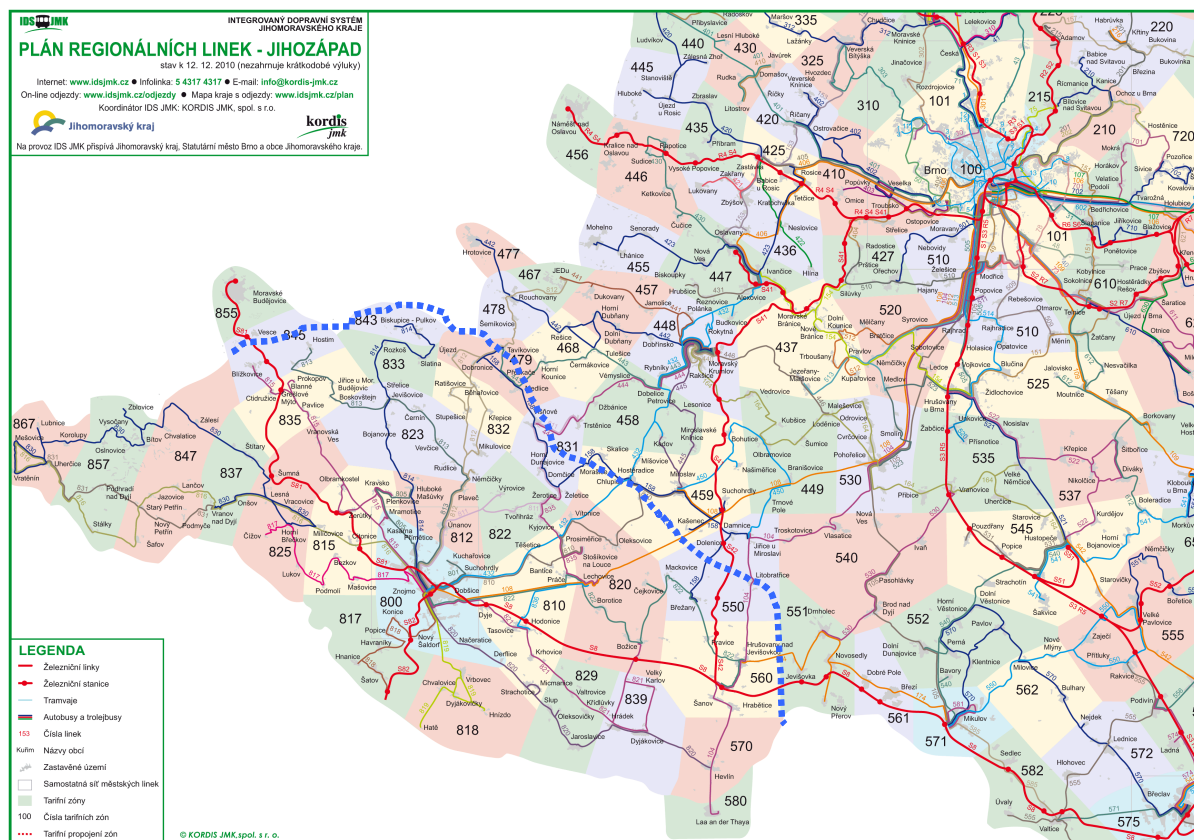
104 Brno - Pohořelice - Vlasatice - Hrušovany nad Jevišovkou - Hevlín - Laa an der Thaya

108 Brno - Pohořelice - Miroslav - Lechovice – Znojmo

158 Tavíkovice - Višňové - Hostěradice - Miroslav – Břežany

Vnitřní dopravní obslužnost na území správního obvodu ORP Znojmo zajišťuje 21 regionálních autobusových linek. Z mapy autobusových linek se jeví, že trasy linek prochází většinou obcí, ne-li všemi. Lze tedy konstatovat, že zatímco rozsah železniční osobní dopravy je vzhledem k rozlehlosti území spíše nedostatečný, veřejná autobusová doprava zajišťuje spojení téměř všech obcí s centrem regionu – Znojmem, a potažmo i s krajským městem. Navazující otázkou je nastavení jízdních řádů v souladu s potřebami obyvatel Znojemska, taková analýza by však vyžadovala samostatný výzkum.

Obrázek 1: Mapa autobusových a železničních linek na území SO ORP Znojmo s přibližným vyznačením hranic regionu

Zdroj: KORDIS JMK (www.idsjmk.cz)

Poznámka: modrá přerušovaná čára vyznačuje přibližné hranice ORP Znojmo

Co se týče dostupnosti správní obce, tj. Znojma, nejhůře se do ní dostávají obyvatelé obcí ze správního obvodu obce s pověřeným obecním úřadem (POU) Vranov nad Dyjí – 80 % z nich cestuje do Znojma déle než 30 minut. Současně právě z Vranovska a z obcí správního obvodu POU Znojmo je obtížná cesta i do krajského města. Obyvatelé z těchto obcí cestují do Brna déle než 1 hodinu.⁷

⁷ Zdroj: Postavení venkova v Jihomoravském kraji. 2009. Brno: ČSÚ.

Základní demografické ukazatele obyvatel Znojemska

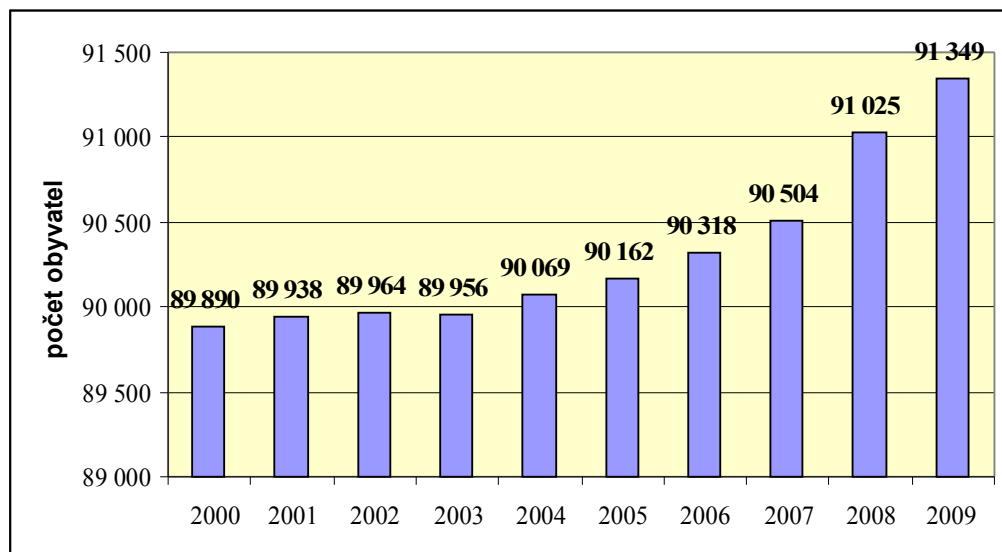
V této kapitole se věnujeme následujícím oblastem:

- vývoj počtu obyvatel správního obvodu ORP Znojmo
- základní údaje o demografickém pohybu obyvatel SO ORP Znojmo
- věkové složení obyvatel SO ORP Znojmo
- prognóza počtu a věkového složení obyvatel SO ORP Znojmo
- struktura domácností
- vzdělanostní struktura obyvatel ORP Znojmo

Vývoj počtu obyvatel správního obvodu ORP Znojmo

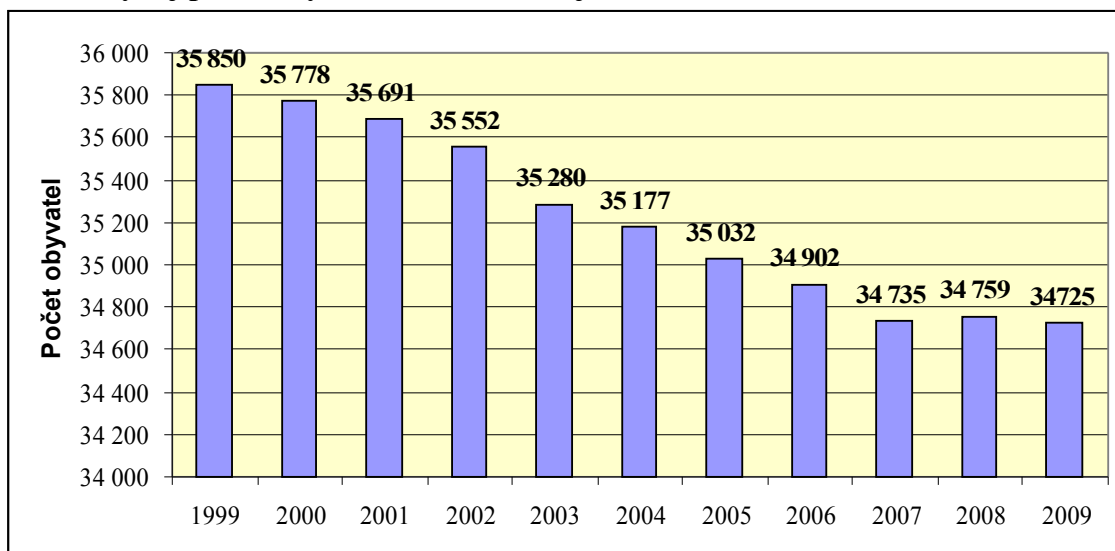
Počet obyvatel žijících na území ORP Znojmo v uplynulých deseti letech pozvolna rostl. Celkově za tuto dobu v regionu přibýlo 1 459 obyvatel. S ohledem na tempo růstu lze rozlišit dvě období. Zatímco mezi lety 2000 a 2003 byl meziroční přírůstek pouze do 50 obyvatel a v roce 2003 dokonce došlo k mírnému meziročnímu poklesu počtu obyvatel Znojemska, od roku 2004 až dosud je tempo růstu počtu obyvatel více než dvojnásobné. Nejvyšší meziroční přírůstek byl zaznamenán v roce 2008, kdy celkový počet obyvatel vzrostl o více než 500.

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel SO ORP Znojmo v období 2000 až 2009

Pramen dat: Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností (2000-2009). ČSÚ.

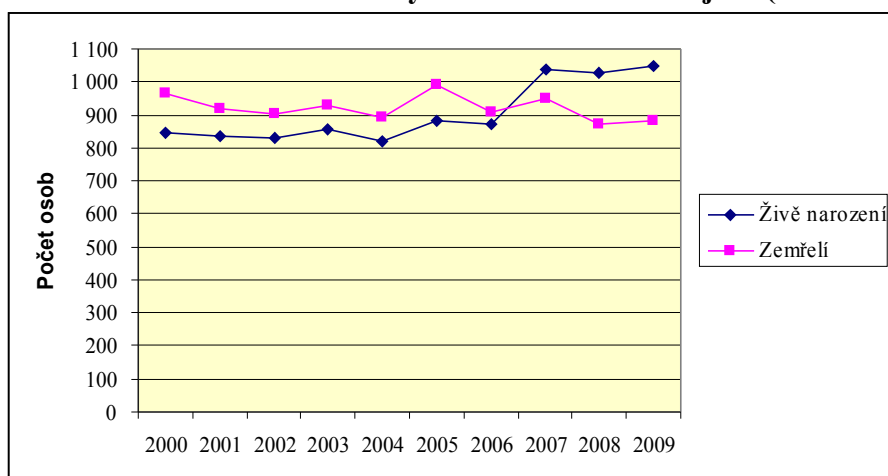
Na právě popsaném mírném růstu velikosti populace správního obvodu ORP Znojmo se podílí především obce venkovského typu, neboť ve městě Znojmě samotném se počet obyvatel dlouhodobě snižuje. Výjimku z pravidla představoval rok 2008, kdy jsme mohli pozorovat mírný nárůst populace díky přirozenému přírůstku obyvatel (viz graf 2).

Graf 2: Vývoj počtu obyvatel ve městě Znojmo v období 1999 až 2009

Pramen dat: Demografické údaje za vybraná města Jihomoravského kraje. ČSÚ.

Základní údaje o demografickém pohybu obyvatel SO ORP Znojmo

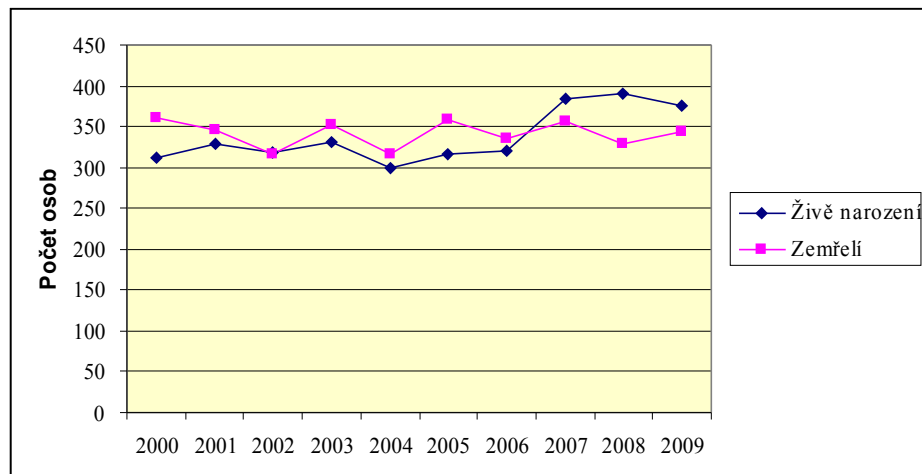
Nejprve zaměříme svou pozornost na údaje o počtu narozených a zemřelých. V uplynulých deseti letech došlo ke změně trendu v oblasti přirozeného pohybu obyvatelstva. Do přelomového roku 2006 byla *úroveň porodnosti* na území ORP Znojmo⁸ nižší než *úroveň úmrtnosti*⁹ a docházelo tak k *přirozenému úbytku* populace. To, že i v těchto letech rostl celkový počet obyvatel (viz graf 1), bylo způsobeno migrací obyvatel, konkrétně přistěhování (viz dále). Od roku 2007 pak pozorujeme skokový nárůst porodnosti doprovázený s ročním zpožděním poklesem úmrtnosti. Od roku 2007 je tedy rozdíl mezi narozenými a zemřelými kladné číslo a dochází k *přirozenému přírůstku* obyvatel. Zatímco se tedy v průběhu roku 2009 na území ORP Znojmo živě narodilo 1046 dětí, zemřelo 880 osob, a to nejčastěji ve věku vyšším než 74 let (55 %).

Graf 3: Narození a zemřelí obyvatel v SO ORP Znojmo (2000-2009)

Pramen dat: Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností (2000-2009). ČSÚ.

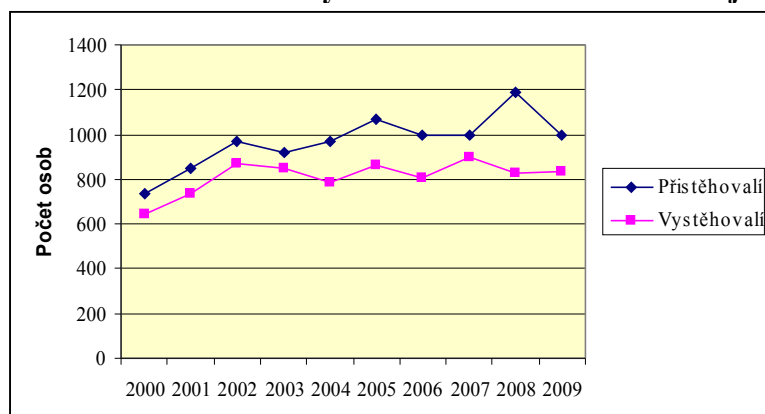
⁸ Porodnost měříme ukazatelem „hrubá míra porodnosti“, tj. počet živě narozených dětí na 1000 obyvatel středního stavu.

⁹ Úmrtnost měříme ukazatelem „hrubá míra úmrtnosti“, tj. počet zemřelých na 1000 obyvatel středního stavu.

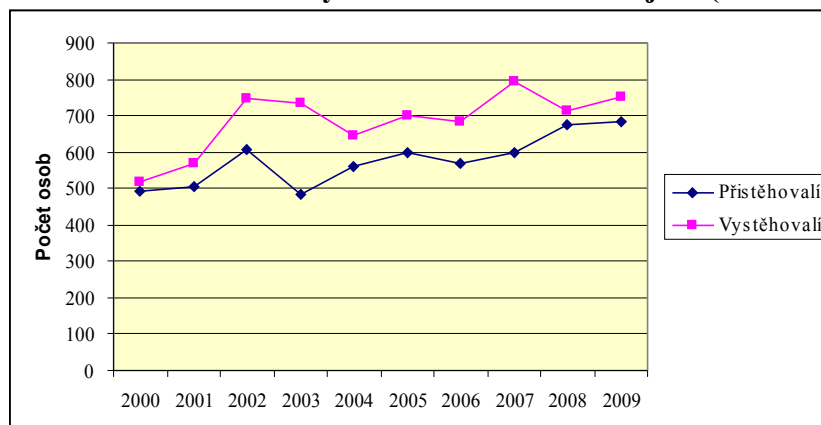
Graf 4: Narozeni a zemřelí v městě Znojmo (2000-2009)

Pramen dat: Demografické údaje za vybraná města Jihomoravského kraje. ČSÚ.

Jak jsme již zmínili výše, velikost populace SO ORP Znojmo je výrazně ovlivňována *migrací*. V letech s přirozeným úbytkem obyvatel vyrovnávala jejich počet, takže jsme dokonce pozorovali i mírný nárůst velikosti populace. Nicméně i v letech, kdy bylo více narozených než zemřelých, se migrace podílela na růstu celkového počtu obyvatel přibližně polovinou. Počty *přistěhovalých* v posledních deseti letech oscilovaly kolem 1000 obyvatel, počet *vystěhovalých* se pohyboval kolem 800 ročně. Přistěhovalí tedy vždy převládali nad vystěhovalými, tzn. *saldo migrace* je dlouhodobě kladné.

Graf 5: Přistěhovalí a vystěhovalí na území ORP Znojmo (2000-2009)

Pramen dat: Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností (2000-2009). ČSÚ.

Graf 6: Přistěhovalí a vystěhovalí ve městě Znojmo (2000-2009)

Pramen dat: Demografické údaje za vybraná města Jihomoravského kraje. ČSÚ.

Stručně, v posledním období, k němuž máme data, tedy mezi roky 2008 a 2009, počet obyvatel Znojemska vzrostl o 324 osob, přičemž přibližně polovinu tvořil přirozený přírůstek obyvatelstva a polovinu přistěhování. Dále, na území Znojemska se od roku 2007 vždy více osob narodilo, než zemřelo, rovněž dlouhodobě více lidí na Znojensko přichází, než se z něho odstěhovává. Počet obyvatel tedy zůstává v dlouhodobé rovnováze a mírně narůstá.

Tabulka 2: Bilance pohybu obyvatelstva v SO ORP Znojmo v letech 2000 - 2009

	Živě narození	Zemřelí	Přirozený přírůstek	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Saldo migrace	Celkový přírůstek
2000	845	967	-122	735	645	90	-32
2001	836	919	-83	845	734	111	28
2002	828	902	-74	972	872	100	26
2003	854	927	-73	917	852	65	-8
2004	822	894	-72	970	785	185	113
2005	884	992	-108	1 067	866	201	93
2006	873	906	-33	997	808	189	156
2007	1038	950	88	996	898	98	186
2008	1029	874	155	1 191	825	366	521
2009	1046	880	166	995	837	158	324

Pramen dat: Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností (2000-2009). ČSÚ.

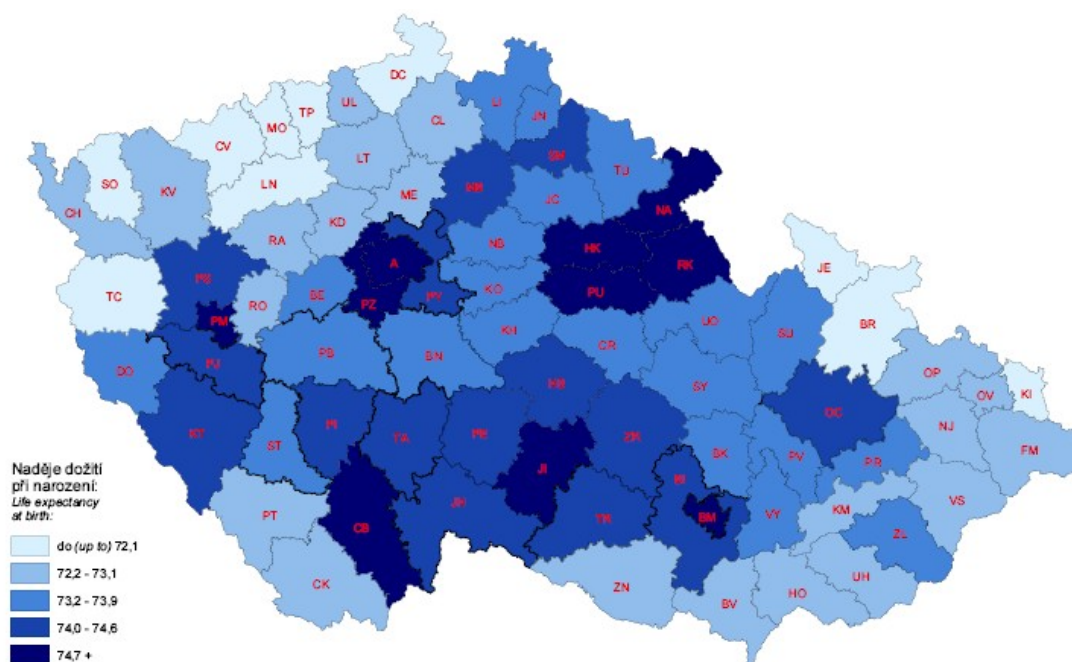
Z hlediska jednotlivých obcí SO ORP Znojmo byl největší relativní přírůstek obyvatelstva mezi roky 2008 a 2009 zaznamenán v obcích Jiřice (11,5 %), Mašovice (7 %) a Nový Šaldorf – Sedlešovice (6,7 %). Poslední dvě jmenované obce spolu se Šanovem představují obce s absolutně nejvyšším saldem migrace, tj. do těchto obcí se minimálně o 30 osob více přistěhovalo než vystěhovalo (podrobně za jednotlivé obce viz Příloha 2).

Obcí, v nichž obyvatel ubývá je výrazně méně, než těch, v nichž počet obyvatel stagnuje nebo narůstá. Obcí s úbytkem obyvatel mezi roky 2008 a 2009 bylo 45, což znamená, že k úbytku naopak nedošlo v 60 % obcí, které patří do správního obvodu ORP Znojmo (podrobně za jednotlivé obce viz Příloha 2).

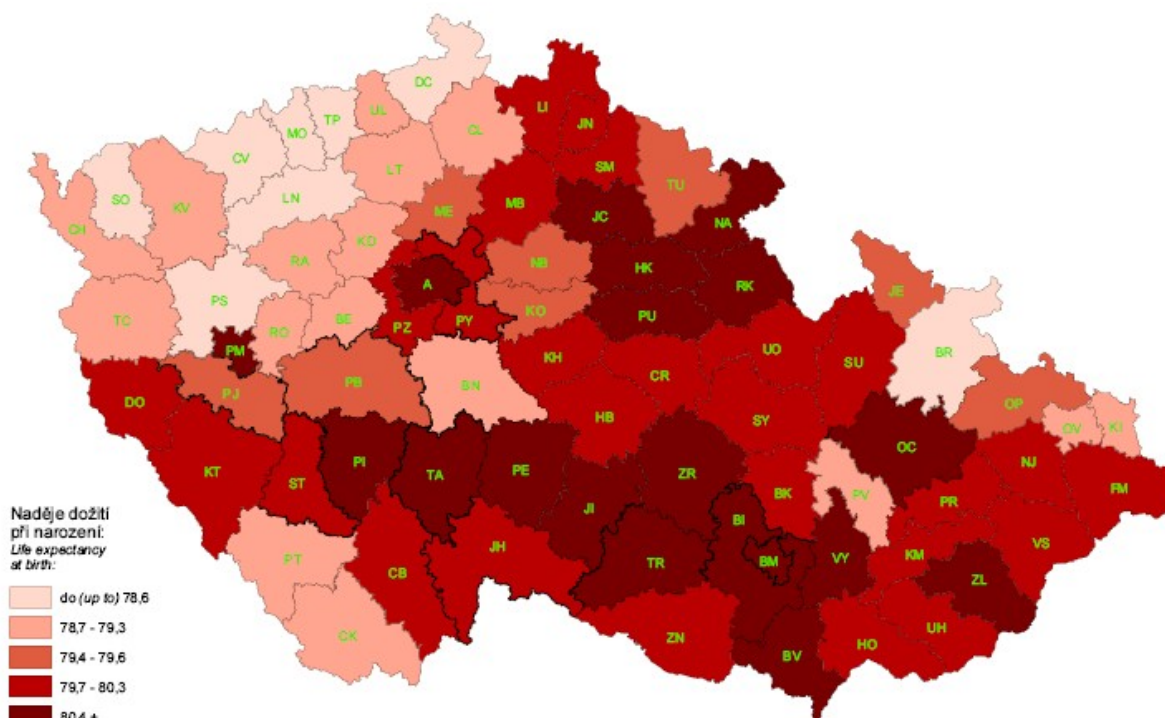
Nyní ještě zaměříme svou pozornost na parametr *úmrtnosti* obyvatel okresu Znojmo. Z následujících dvou obrázků pozorujeme, že *naděje na dožití*¹⁰ (coby nejpřesnější ukazatel úmrtnosti) v okrese Znojmo v období 2005 až 2009 je rozdílná pro muže a pro ženy. Zatímco naděje na dožití při narození mužů patří v celorepublikovém měřítku k těm nižším - 72,2 až 73,1 let, naděje na dožití žen naopak k těm vyšším – 79,7 až 80,3 let (viz obrázky 2 a 3). V dlouhodobém pohledu, tj. od 1. pol. 90. let minulého století, vzrostla naděje na dožití u mužů i u žen přibližně o 4 roky. Tato skutečnost se přirozeně odráží ve věkové struktuře populace (viz dále) a má důsledky také pro žádoucí rozsah poskytovaných sociálních služeb pro seniory.

¹⁰ Naděje na dožití při narození (také „střední délka života“) vyjadřuje počet roků, který průměrně prožije osoba právě narozená za předpokladu, že po celou dobu jejího dalšího života se nezmění řád vymírání, zjištěný úmrtnostní tabulkou zkonstruovanou pro daný kalendářní rok nebo jiné uvedené období.

Obrázek 2: Naděje na dožití mužů při narození v období 2005 – 2009

Obrázek 3: Naděje na dožití žen při narození v období 2005 - 2009

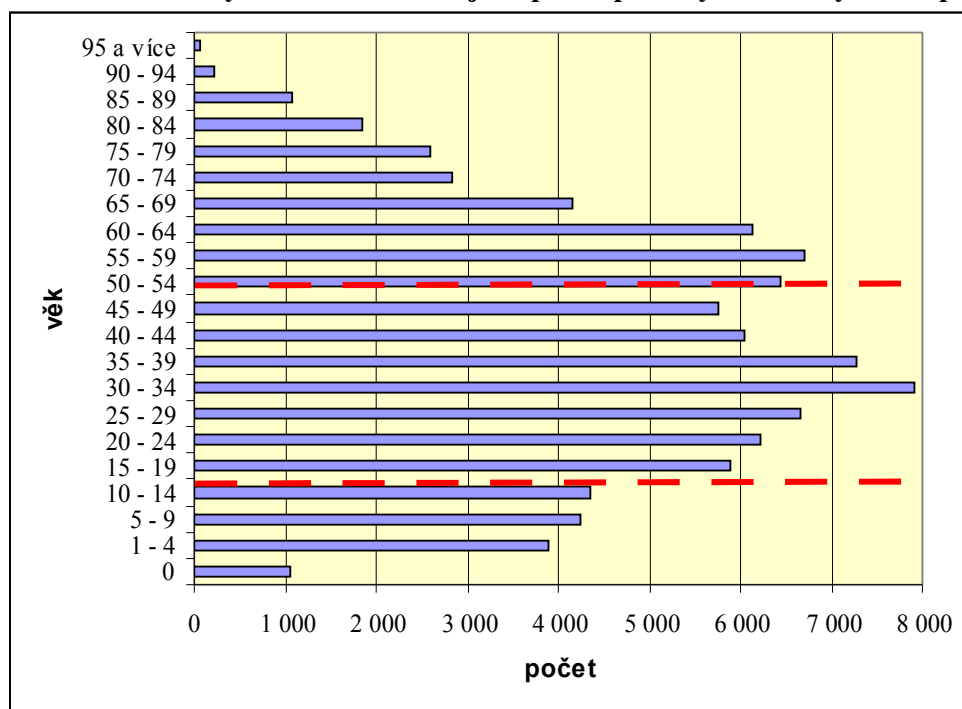

Zdroj: Demografická příručka 2009. ČSÚ. <http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/4032-10>

Věkové složení obyvatel SO ORP Znojmo

Strukturu populace správního obvodu ORP Znojmo podle věku plasticky zobrazuje graf 7, který zachycuje absolutní počty obyvatel v pětiletých věkových skupinách. Populace Znojemska má potenciálně regresivní povahu, to znamená, že sice zatím patří k těm spíše minoritním populacím jednotlivých ORP, které mají v rámci ČR mírný růst a relativně nízký index stárání (viz dále), nicméně výhledově bude jedinců v populaci ubývat, když pomineme možný přírůstek způsobený migrací. A to proto, že skupina obyvatel v postreprodukčním věku (věk 50 a více let) početně převažuje nad dětskou složkou (věk 0 až 14 let), jak je patrné z následujícího grafu.

Graf 7: Počet obyvatel v ORP Znojmo podle pětiletých věkových skupin k 31. 12. 2009

Pramen dat: Vybrané údaje za správní obvody ORP za rok 2009. ČSÚ.

http://www.brno.czso.cz/xb/redakce.nsf/i/vybrane_udaje_za_spravni_obvody_orp_za_rok_2009

Lze tedy předpokládat, že proces populačního stárnutí se v nejbližších letech urychlí. Znojenské obyvatelstvo totiž, podobně jako populace celé České republiky, stárne jak u paty věkové pyramidy (rodí se málo dětí, hladina *úhrnné plodnosti*¹¹ přibližně 1,2 v letech 2001-2005¹² je hluboko pod hranicí prosté reprodukce počtu obyvatel, která je 2,1), tak ve vrcholu pyramidy (přibývá seniorů – viz graf 7 a věk, jehož se lidé v průměru dožívají, narůstá, jak jsme již viděli u ukazatele *naděje dožití*). V souladu s tímto trendem trvale stoupá také *průměrný věk*¹³ populace regionu (viz graf 8). V roce 2009 byl průměrný věk žen na Znojemsku 41,5 roku a mužů 38,4 let.

Průměrný věk obyvatelstva samotného města Znojmo je dlouhodobě přibližně o jeden rok vyšší než je průměrný věk za celý SO ORP Znojmo. Současně se jeho hodnota rok od roku zvyšuje. Zatímco v roce 1999 byl průměrný věk populace města Znojmo 38,1 let, v roce 2008

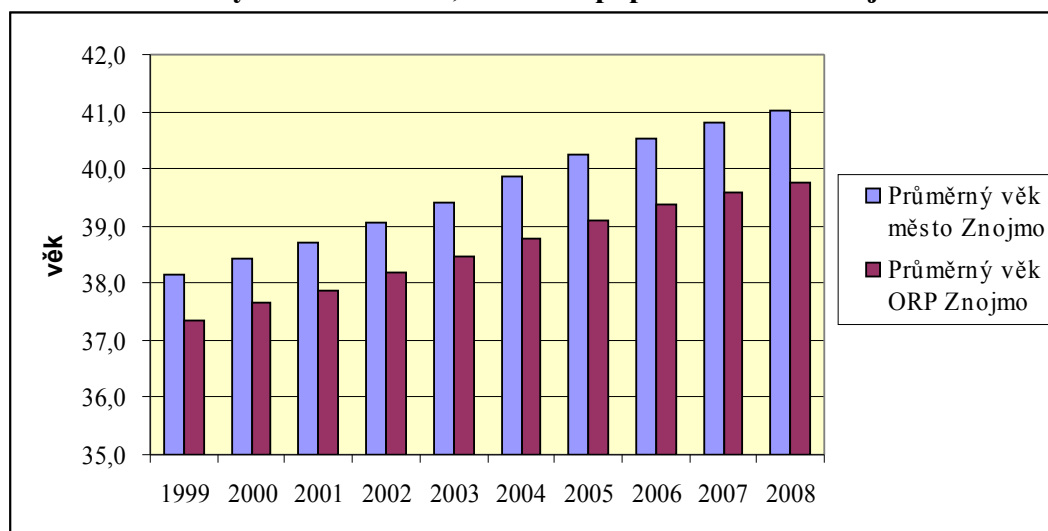
¹¹ Tj. počet živě narozených dětí na 1 ženu ve věku 15 až 49 let.

¹² Zdroj: Regionální rozdíly v demografickém, sociálním a ekonomickém vývoji České republiky v letech 2000 – 2005. ČSÚ. <http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/p/1379-07>.

¹³ Průměrný věk je aritmetickým průměrem věku všech jedinců v dané populaci na určitém území, v našem případě všech jedinců žijících na území ORP Znojmo.

to bylo již o 3 roky více – 41 let. Tedy i populace města Znojmo stárne, a to mírně rychleji než populace celého ORP – ta mezi roky 1999 a 2008 zestárla „jen“ o 2,5 roku.

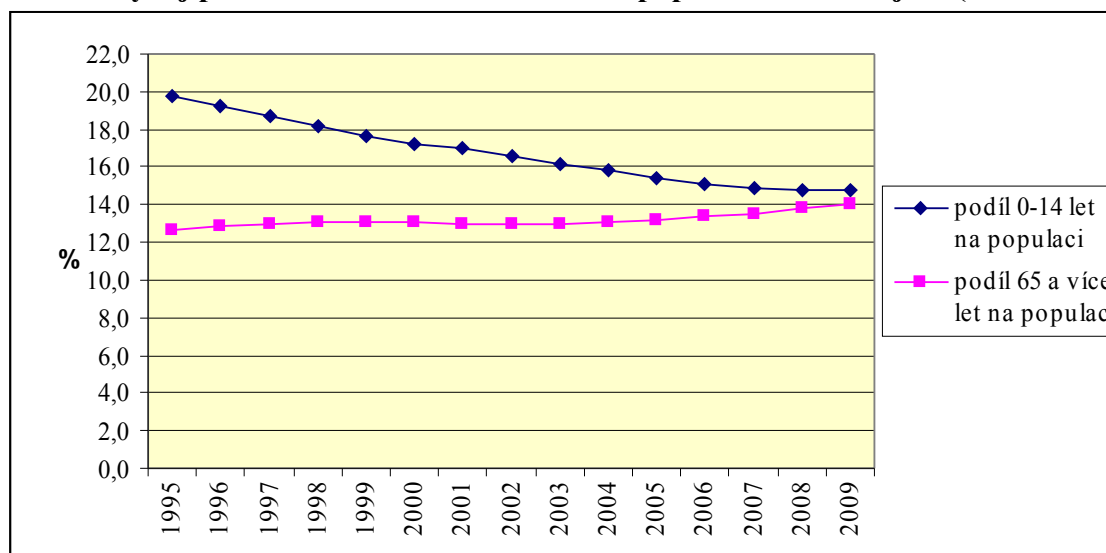
Graf 8: Průměrný věk 1999-2008, srovnání populace města Znojmo a ORP Znojmo

Pramen dat: Demografické údaje za vybraná města Jihomoravského kraje. ČSÚ; Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností (1999 až 2008). ČSÚ.

Jak je patrné z grafu 9, v průběhu uplynulých 15 let se podíl dětí na populaci regionu trvale snižoval, z 20 % na 15 %. Naopak podíl seniorů starších 65 let mírně vzrůstal, z 12,5 % na 14 %. Na konci roku 2009 tedy v regionu bylo 12 793 dětí mladších 15 let a 13 536 seniorů ve věku 65 a více let. Z hlediska pohlaví se jako specifická skupina ukazuje být právě skupina seniorů. Zatímco mezi dětmi a dospělými je podíl žen a mužů přibližně stejný, **mezi seniory převažují ženy** – je jich o 22 % více než mužů.¹⁴

Graf 9: Vývoj podílu dětí a seniorů na celkové populaci ORP Znojmo (1995 -2009)

Pramen dat: Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností (2000-2009). ČSÚ.

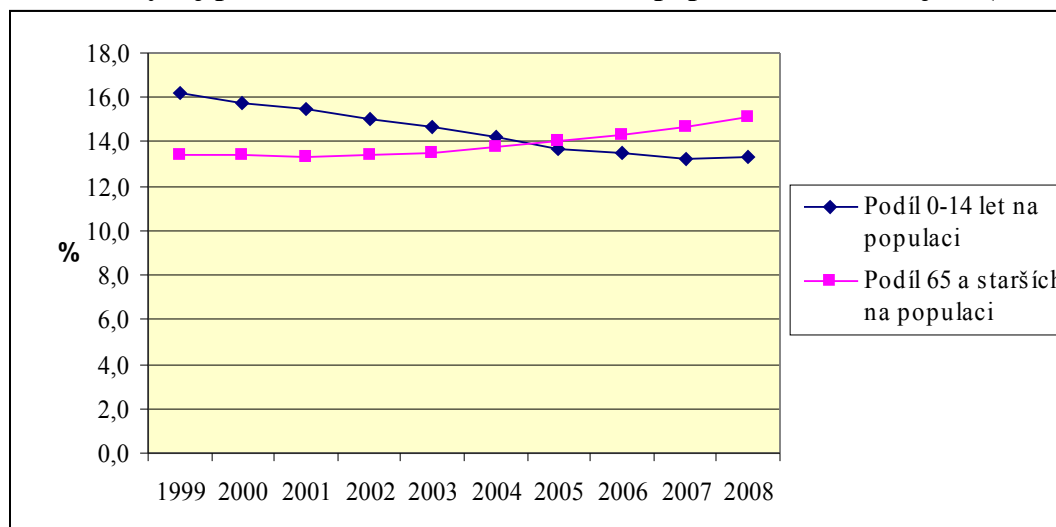
Podobně jako v celém správním obvodu ORP Znojmo i přímo ve městě Znojme se v uplynulých letech snižoval podíl dětí mladších 15 let na celkovém počtu obyvatel. Podíl seniorů ve věku 65 a více let na počátku sledovaného období stagnoval, nicméně od roku 2003 se začal zvyšovat. Od roku 2005 byl již podíl seniorů vyšší než podíl dětí a rozdíl mezi

¹⁴ Pramen dat: Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností (2000-2009). ČSÚ.

oběma věkovými skupinami se stále zvětšuje. Ve městě Znojmo také převažují mezi seniory ženy – je jich o 24 % více než mužů.

Z uvedeného vyplývá, že populace města Znojmo stárne a bude stárnout rychleji než celý správní obvod ORP Znojmo. Jak však uvidíme dále, mezi jednotlivými obcemi správního obvodu existují opravdu veliké rozdíly co do věkového složení obyvatel.

Graf 10: Vývoj podílu dětí a seniorů na celkové populaci města Znojmo (1999-2008)

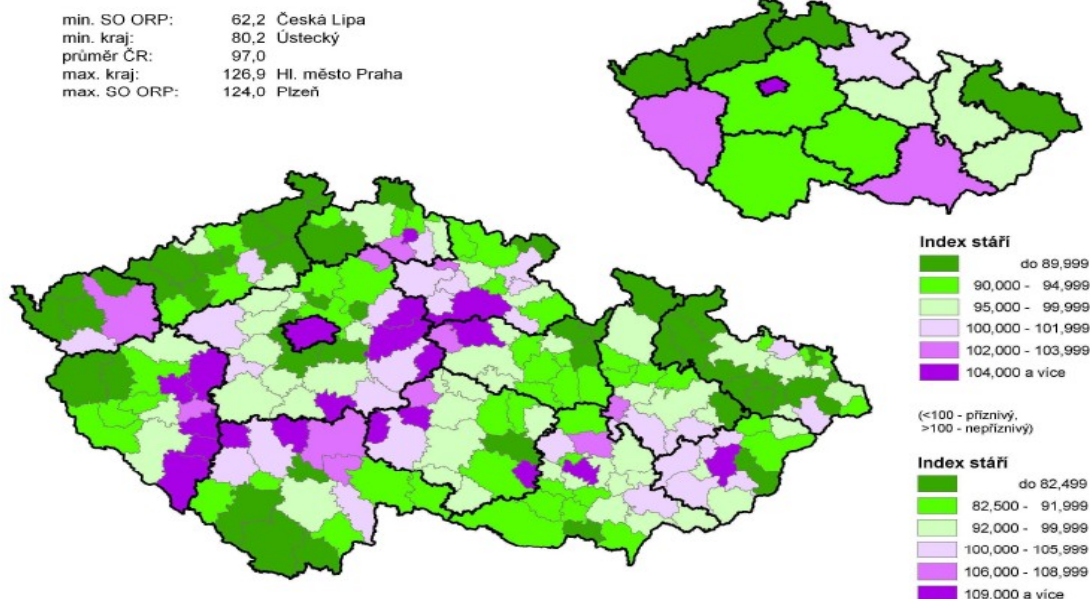
Pramen dat: Demografické údaje za vybraná města Jihomoravského kraje. ČSÚ.

Věkovou strukturu obyvatelstva velmi dobře vyjadřuje ukazatel *index stáří* (poměr počtu obyvatel ve věku 65 let a starších ku 100 dětí ve věku 0 až 14 let). Populační stárnutí je dokumentováno vývojem tohoto ukazatele v čase, kdy na počátku sledovaného období v roce 2000 činila jeho hodnota pro populaci ORP Znojmo 76,1 a na konci tohoto období v roce 2009 činila již 94,5.¹⁵ I přesto je však index stáří znojmské populace výrazně nižší než krajský průměr, který má hodnotu 114, 2.¹⁶ Lze však přepokládat, že stárnutí populace se bude i na Znojmsku nadále prohlubovat, a to v důsledku očekávaného poklesu intenzity úmrtnosti a pouze mírného vzestupu úrovně plodnosti. Popsaný vývoj je zvláště očekáván v souvislosti s přechodem silných populačních ročníků narozených v průběhu a zejména po skončení druhé světové války do věkové kategorie 65letých a starších. Srovnání pozice správního obvodu ORP Znojmo v roce 2005 ve vztahu k ostatním ORP, které prezentuje následující kartogram, poukazuje na to, že Znojmsko jak v rámci Jihomoravského kraje, tak celé republiky, patřilo k regionům s relativně nižším indexem stáří.

¹⁵ Pramen dat: Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností (2000-2009). ČSÚ.

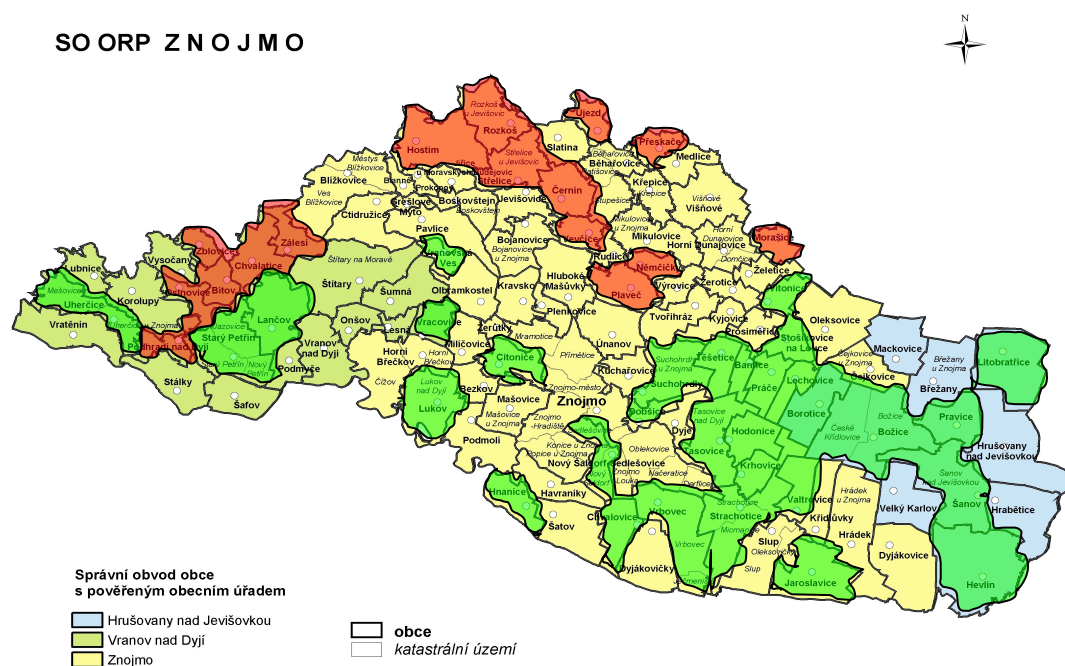
¹⁶ Pramen dat: Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2010. ČSÚ.

http://www.brno.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/krajkapitola/641011-10-rok_2010-04.

Obrázek 4 : Postavení SO ORP v ukazateli: Index stáří obyvatelstva k 31. 12. 2005

Zdroj: Regionální rozdíly v demografickém, sociálním a ekonomickém vývoji České republiky v letech 2000 – 2005. ČSÚ. <http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/p/1379-07>.

Detailní analýza indexu stáří vypočítaného pro jednotlivé obce ukazuje na enormní lokální rozdíly. Nejnižší index stáří měla v roce 2009 populace obce Práche – 25,5, naopak nejvyšší hodnotu indexu stáří vykazovala populace obce Podhradí nad Dyjí – 1100. Z územního hlediska lze vymezit typické lokality s nízkým (do 75) a s vysokým (nad 200) indexem stáří – viz obrázek 5.

Obrázek 5: Obce s velmi nízkou a velmi vysokou hodnotou indexu stáří, SO ORP Znojmo, k 31.12.2009

Pramen dat: Územně analytické podklady (1a) v obcích vybraného SO ORP. ČSÚ, - vlastní dopočty.
 Poznámka: červené oblasti = index stáří 200 a vyšší; zelené oblasti = index stáří max. 75.

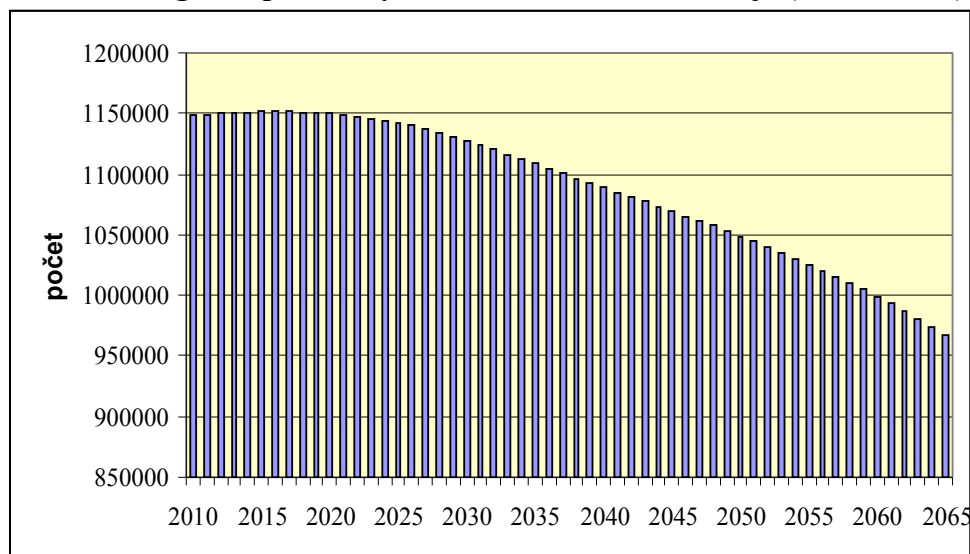
Prognóza počtu a věkového složení obyvatel

Údaje prezentované v předchozí kapitole poukazují na dva trendy v oblasti vývoje populace na území ORP Znojmo. Prvním trendem je setrvalé stárnutí populace, které je typické jak pro Jihomoravský kraj, tak pro celou českou populaci. Druhý trend představuje „opozždění“ ve vztahu k závažnosti problému stárnutí vzhledem ke krajskému průměru, máme na mysli fakt, že populace Znojemska v roce 2009 a v letech předchozích zažívala růst, i když jen mírný, a v poměru počtu seniorů vůči dětem (index stárí) stále ještě převažovaly děti. Připomeňme, že na 100 dětí připadalo 94 seniorů, zatímco na krajské úrovni již počet seniorů převyšoval počet dětí – na 100 dětí připadalo 114 seniorů.

Pro účely přesnější prognózy vývoje velikosti a věkového složení populace ORP Znojmo bohužel nejsou k dispozici odpovídající údaje. Prognóza Českého statistického ústavu „Projekce obyvatelstva v krajích a oblastech ČR do roku 2065“¹⁷ pracuje s kraji jako s nejmenšími územními jednotkami. Pro alespoň rámcovou představu níže prezentujeme vybrané hodnoty populačního vývoje predikovaného pro Jihomoravský kraj.

V souladu s Projekcí obyvatel lze očekávat, že velikost populace bude v následujících deseti letech víceméně stagnovat, a poté, od roku 2020, začne obyvatel JMK geometrickou řadou ubývat¹⁸, takže v roce 2065 se očekává pokles počtu obyvatel o přibližně 180 000 osob.

Graf 11: Prognóza počtu obyvatel Jihomoravského kraje (2010 – 2065)

Pramen dat: Projekce obyvatelstva v krajích a oblastech ČR do roku 2065. ČSÚ.
<http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/4021-10>.

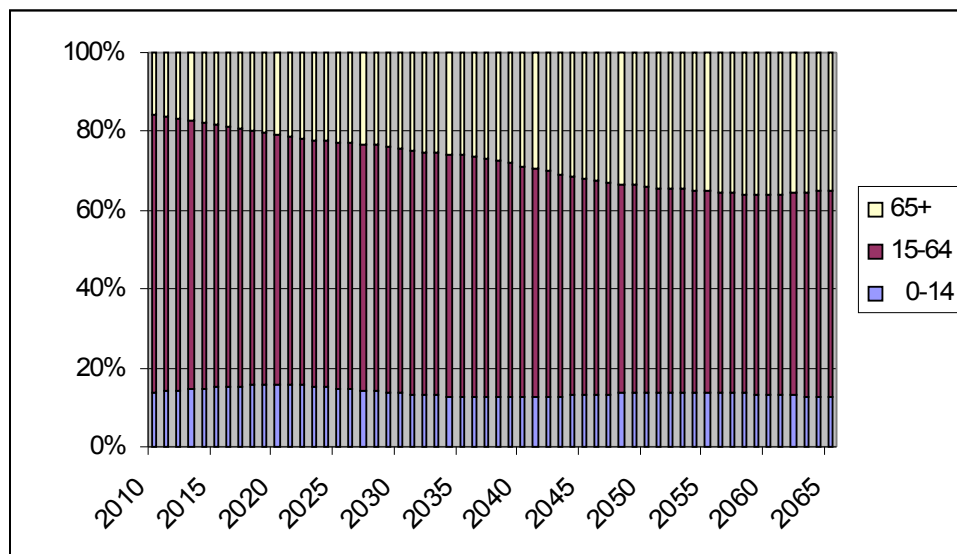
Z hlediska věkového složení bude pokračovat již nastolený trend. Populace jako celek zestárne o deset let – průměrný věk je pro rok 2065 odhadován na 50 let. Index stárí bude rovnoměrně růst, takže oproti roku 2009, kdy na 100 dětí připadalo v JMK 114 seniorů, jich bude v roce 2065 více než dvakrát tolik – odhadovaný počet je 274 seniorů na 100 dětí. Zatímco bude stoupat podíl seniorů, podíl dospělých v populaci bude klesat. Vývoj podílu dětí bude v podstatě stagnovat (viz graf 12). Rovněž se změní poměr mezi počtem osob v ekonomicky aktivním věku (20 až 64 let) a počtem osob ve věku, kdy se ekonomická aktivita nepředpokládá (0 až 19 let a 65 a více let) – v roce 2009 „živil“ 2 osoby v ekonomicky aktivním věku jednu osobu ve věku ekonomicky neproduktivním. Vyrovnaní

¹⁷ Dostupné z <http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/4021-10>.

¹⁸ Je třeba doplnit, že všechny níže prezentované prognózy započítávají pouze přirozenou obměnu obyvatelstva a neberou v úvahu migraci, která však může předpokládaný vývoj značným dílem ovlivnit.

počtu obou skupin obyvatel se očekává v roce 2046, kdy každá osoba v ekonomicky aktivním věku bude muset vydělat na živobytí dvou lidí – své vlastní a ještě jedné osoby.

Graf 12: Prognóza zastoupení dětí, dospělých a seniorů v populaci JMK (2010-2065)

Pramen dat: Projekce obyvatelstva v krajích a oblastech ČR do roku 2065. ČSÚ.
<http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/4021-10>.

Struktura domácností ve správním obvodu ORP Znojmo

Přehled o domácnostech poskytují nejlépe data pocházející ze sčítání lidu, které se provádí periodicky jednou za deset let. Naposledy bylo uskutečněno v roce 2001 a další sčítání se chystá na rok 2011. Mezi jednotlivými sčítáními lidu se ještě uskutečňují výběrová šetření, jako například Výběrové šetření pracovní síly, které rovněž obsahují údaje o struktuře domácností. Výběrové vzorky jsou však reprezentativní pouze pro populaci ČR a korektní přepočítání výsledků pro jednotlivé správní obvody obcí s rozšířenou působností v podstatě není možný. Následující rozbor struktury domácností tedy vychází z již realizovaných sčítání lidu a je platný pro území okresu Znojmo, nikoliv ORP Znojmo, kterýžto typ správního celku ještě nebyl v roce 2001 ustaven.

Informaci o reprodukci obyvatel a příbuzenských vztazích v *bytových domácnostech* (tj. souhrn osob bydlících v jednom bytě) nesou údaje o struktuře a počtu *cenzových domácností*. Cenzové domácnosti jsou nejmenší jednotkou osob bydlících v jednom bytě, které spojuje nejen společné bydlení a hospodaření, ale zpravidla i příbuzenské vztahy – předpokládá se, že chtějí žít společně.

Tabulka 3: Základní údaje o bytových a cenzových domácnostech (okres Znojmo)

Rok sčítání	Bytové domácnosti	Cenzové domácnosti	Podíl bytových domácností se 2 a více cenzovými domácnostmi	Průměrný počet členů bytové domácnosti	Průměrný počet členů cenzové domácnosti
1970	31729	35626	11,6 %	3,4	3,1
1980	35613	39409	9,9 %	3,2	2,9
1991	36967	41009	10,1 %	3	2,7
2001	38674	43206	10,5 %	2,6	2,6

Pramen dat: Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Znojmo 2001. ČSÚ.
<http://www.czso.cz/xb/edicniplan.nsf/p/13-6229-03>

Růst počtu bytových domácností se v posledním desetiletí zrychlil v porovnání s obdobím let 1980 - 1991, a to i přes větší finanční náročnost pořízení samostatného bydlení. Počet bytových domácností tvořených jednou cenzovou domácností roste pomaleji než počet bytových domácností tvořených dvěma a více cenzovými domácnostmi, jejichž podíl se za posledních deset let zvýšil z 10,1 % na 10,5 %.

Průměrný počet členů bytových domácností neustále klesá vzhledem k vysokému zastoupení bytových domácností s 1 cenzovou domácností a celkovému vývoji v zastoupení jednotlivých typů cenzových domácností. Nejčastěji se vyskytují bytové domácnosti se 2 členy, v roce 2001 tvořily více než 24 % domácností.

Nyní se podrobněji zaměříme na strukturu cenzových domácností. Ty jsou při sčítání lidu děleny na:

- úplné rodiny – jedná se o soužití manželské dvojice (nebo dvojice ve vztahu druh - družka, tzv. faktická manželství);
- neúplné rodiny – tj. jeden z rodičů s alespoň jedním dítětem;
- vícečlenné domácnosti jednotlivců – tj. soužití dvou a více osob příbuzných či nepříbuzných, které byt společně hospodaří, netvoří domácnost rodinnou (např. jsou to sourozenci, vzdálenější příbuzní apod.);
- domácnosti jednotlivců.

Tabulka 4: Základní údaje o cenzových domácnostech (okres Znojmo)

		Cenzové domácnosti celkem	v tom						Průměrný počet členů cenzových domácností
			úplné rodiny		neúplné rodiny		vícečlenné nerodinné domácnosti	domácnosti jednotlivců	
			bez závislých dětí	se závislými dětmi	bez závislých dětí	se závislými dětmi			
1970		35 626	13 377	13 623	1 878	1 266	395	5 087	3,10
	v %	100,0	37,5	38,2	5,3	3,6	1,1	14,3	x
1980		39 409	11 498	16 486	1 435	1 798	495	7 697	2,89
	v %	100,0	29,2	41,8	3,6	4,6	1,3	19,5	x
1991		41 009	11 721	15 818	1 924	2 031	151	9 364	2,74
	v %	100,0	28,6	38,6	4,7	5,0	0,4	22,8	x
2001		43 206	13 322	13 338	2 477	2 926	717	10 426	2,62
	v %	100,0	30,8	30,9	5,7	6,8	1,7	24,1	x
Přírůstek (úbytek) v období									
1991 - 2001		2 197	1 601	-2 480	553	895	566	1 062	-0,12
	v %	5,4	13,7	-15,7	28,7	44,1	374,8	11,3	x

Zdroj: Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Znojmo 2001. ČSÚ.

<http://www.czso.cz/xb/ediciplan.nsf/p/13-6229-03>

„Přes růst počtu cenzových domácností v okrese Znojmo od roku 1991 o 5,4 % byl vývoj v jednotlivých typech rozdílný, což souvisí s celkovým demografickým vývojem, tedy vývojem sňatečnosti, porodnosti, úmrtnosti a rozvodovosti. Za uplynulých 30 let došlo k významným změnám v zastoupení rodinných domácností. Zatímco v roce 1970 byl podíl rodin na cenzových domácnostech 84,6 %, v roce 1991 76,8 %, tak v roce 2001 poklesl tento podíl na 74,2 %. Vývoj porodnosti se odrazil na snížení počtu úplných rodin se závislými dětmi (pokles o 15,7 %). Nárůst počtu rozvodů se pak odráží ve zvyšování počtu neúplných rodin, a to zvláště rodin se závislými dětmi, kde byl zaznamenán nárůst o 44,1 %.

Největší skupinu cenzových domácností tvoří úplné rodiny. V roce 2001 bylo těchto rodin 26 660, tj. 61,7 % všech domácností, proti roku 1991 je to však pokles podílu o 5,5 bodu. Pokles

se týkal především domácností se závisými dětmi. Ty v roce 1991 tvořily 57,4 % úplných rodin, zatímco v roce 2001 to bylo již jen 50,0 %.

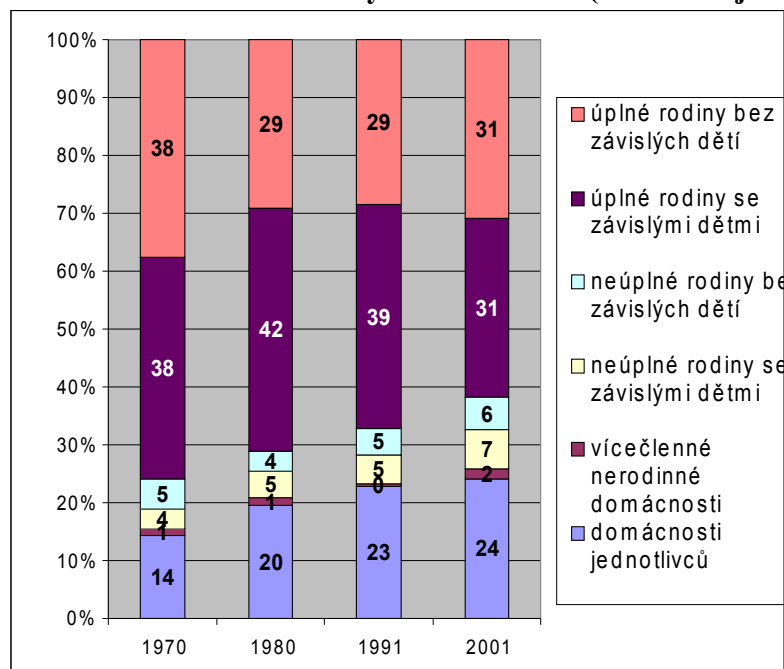
Počet neúplných rodin byl v roce 2001 o 1 448 (o 36,6 %) vyšší než v roce 1991. Nárůst byl zaznamenán především u již vzpomínaných neúplných rodin se závisými dětmi. Podíl neúplných rodin na celkovém počtu cenзовých domácností tvořil v roce 2001 12,5 %, což bylo o 2,9 bodu více proti stavu v roce 1991. Tento vývoj je důsledkem vyššího počtu rozvodů a nižšího počtu sňatků.

Vývoj v rodinných domácnostech v desetiletí 1991 - 2001 je charakterizován především růstem počtu rodin bez závislých dětí a zvýšením jejich podílu na rodinných domácnostech z 43,3 % na 49,3 %. Vývoj v rodinách se závisými dětmi je opačný v úplných a neúplných rodinách. Zatímco v úplných rodinách se snížil počet rodin s 1 dítětem, rodin se 2 dětmi i počet rodin se 3 a více dětmi, u neúplných rodin se počty rodin se závisými dětmi u všech velikostních kategorií zvýšily. Nejčastějším typem úplné rodiny zůstává rodina se 2 dětmi, tvoří 48,5 % úplných rodin s dětmi, u neúplných rodin převládá rodina s 1 dítětem - 61,8 % neúplných rodin s dětmi.

Vícečlenné nerodinné domácnosti představuje pouze nepatrný zlomek cenзовých domácností, jejich zastoupení v jednotlivých letech kolísá. V roce 2001 představovaly 1,7 % celkového počtu cenзовých domácností.

Vcelku významný nárůst byl zaznamenán u počtu domácností jednotlivců, jejich počet 10 426 (4 305 mužů a 6 121 žen) v roce 2001 byl o 11,3 % vyšší než v roce 1991. Domácnosti jednotlivců – žen tvořily výraznou většinou ženy ovdovělé (65,6 %), následovaly s 15,3 % ženy rozvedené a s 13,4 % svobodné. U mužů výrazné rozdíly ve stavu nebyly zaznamenány - 35,3 % svobodní, 33,9 % rozvedení a 16,3 % ovdovělí. Ženatí či vdané tvořili v obou případech menšinu.¹⁹

Graf 13: Struktura cenзовých domácností (okres Znojmo)

Pramen dat: Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Znojmo 2001. ČSÚ.

¹⁹ Převzato v upravené a zkrácené podobě ze Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Znojmo 2001. ČSÚ.
<http://www.czso.cz/xb/edicniplan.nsf/p/13-6229-03>.

Vzdělanostní struktura obyvatel SO ORP Znojmo

Informace o vzdělanostní struktuře obyvatel správního obvodu ORP Znojmo je možné čerpat opět jen z dat shromážděných v rámci Sčítání lidu, domů a bytů. Vývoj mezi posledními dvěma sčítáními, tj. mezi rokem 1991 a 2001, přesvědčivě vypovídá o růstu kvalifikovanosti obyvatel. Při zvýšení počtu obyvatel starších 15 let o 6 189 se počet osob se základním vzděláním snížil o 8 675 osob (3 834 mužů a 4 841 žen). Naproti tomu počet osob s vysokoškolským vzděláním vzrostl o 1 459 osob (711 mužů a 748 žen), podíl vysokoškolsky vzdělaných osob dosáhl 5,5 % a byl o 1,2 procentního bodu vyšší než v roce 1991. Celkový podíl osob, které dokončily školu s maturitou, činil 23,3 %, což bylo o 5,7 procentního bodu více než při minulém sčítání.

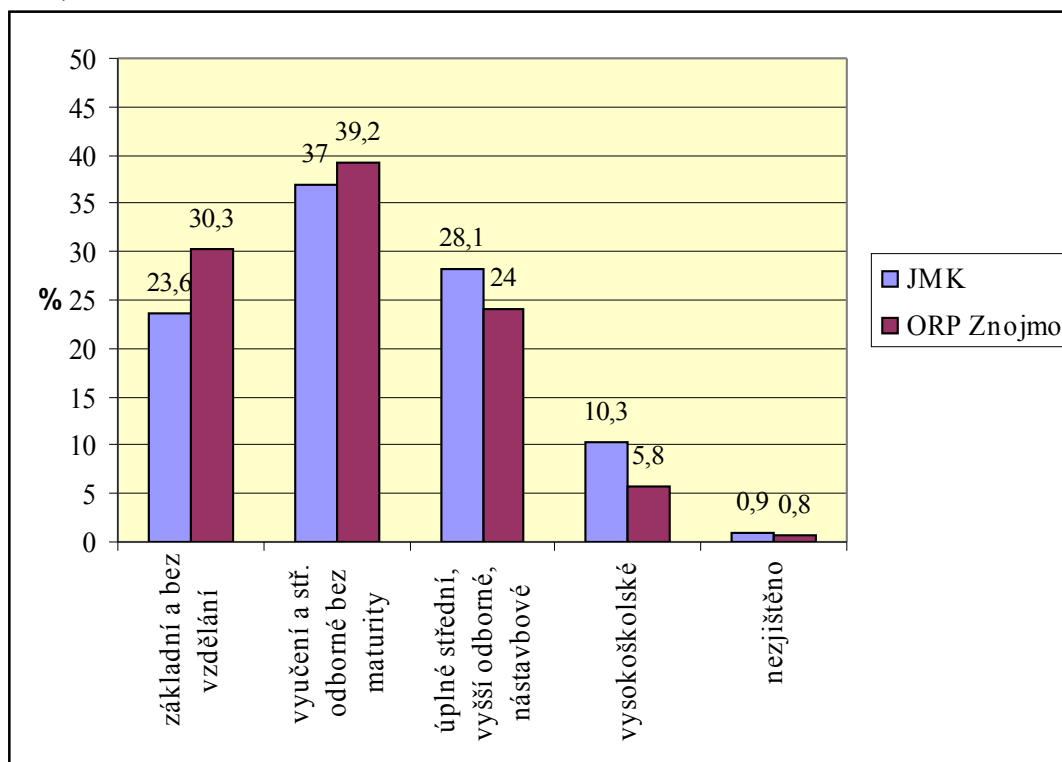
Tabulka 5: SO OPR Znojmo

Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle pohlaví a nejvyššího ukončeného vzdělání podle výsledků sčítání lidu, domů a bytů

	1991			2001		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Obyvatelstvo celkem	68 854	33 188	35 666	74 362	36 051	38 311
v tom se vzděláním (v %):						
základní včetně neukončeného	41,4	31,7	50,3	29,6	21,1	37,5
střední odborné bez maturity						
vč. vyučených	34,5	44,7	25,0	39,2	49,5	29,5
úplné střední všeobecné s maturitou	3,3	3,1	3,5	4,9	4,0	5,7
úplné střední odborné s maturitou						
vč. vyučených s maturitou	15,0	13,2	16,7	16,5	14,8	18,0
nástavbové studium	.	.	.	1,8	1,3	2,2
vyšší odborné	0,0	0,1	0,0	0,8	0,7	0,9
vysokoškolské	4,5	6,0	3,1	5,8	7,2	4,5
bez vzdělání	0,6	0,5	0,7	0,7	0,6	0,9
nezjištěno	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8	0,7

Zdroj: Správní obvody obcí s rozšířenou působností - Jihomoravský kraj 2004. ČSÚ.

Jak ukazuje graf 14, vzdělanostní struktura obyvatel Znojemska v podstatě kopíruje vzdělanostní strukturu populace Jihomoravského kraje. Výraznější a z hlediska hospodářského rozvoje regionu poněkud znevýhodňující rozdíl nalézáme v podílu osob, které dosáhly nejvýše základního vzdělání – tito lidé představují téměř třetinu všech osob starších 15 let. Navíc podíl vysokoškoláků v regionu je téměř o polovinu nižší než v kraji. Vysokoškolského vzdělání dosáhl pouze každý 17. obyvatel ORP Znojmo.

Graf 14: Vzdelání populace starší 15 let v ORP Znojmo a Jihomoravském kraji (SDLB 2001)

Pramen dat: Správní obvody obcí s rozšířenou působností - Jihomoravský kraj 2004. ČSÚ.

Vybrané sociální ukazatele správního obvodu ORP Znojmo

Při výběru jednotlivých sociálních ukazatelů jsme vycházeli z požadavků zadavatele této studie. V tomto oddíle věnujeme zvláštní pozornost následujícím sociálním jevům, jež mimo jiné rámuji život obyvatel na Znojemska:

- nezaměstnanost,
- zadluženost,
- kriminalita,
- čerpání příspěvku na péči – jako indikátor míry a potřebnosti obyvatel závislých na pomoci druhých osob či institucí při péči o vlastní osobu a zajištění základního živobytí.

Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je v tržních ekonomikách nutně přítomným jevem provázejícím vyrovnávání nabídky a poptávky po pracovní síle na pracovním trhu. Je-li její míra kolem 3 až 4 %, hovoří se o tzv. *plné zaměstnanosti*. Nezaměstnanost se stává výrazným společenským problémem s negativními sociálními i psychologickými dopady v situaci, kdy ji lze označit za *masovou* (míra nezaměstnanosti²⁰ se pohybuje kolem 10 %) a *dlouhodobou* (lidé jsou nikoliv výjimečně nezaměstnaní déle než 12 měsíců, u absolventů škol déle než 6 měsíců). Zapojení do pracovního trhu rovněž v současné společnosti představuje hlavní zdroj společenské integrace jedince, a to skrze systém povinností a oprávnění, které zaměstnanecký status obsahuje. Participace na trhu práce brání sociálnímu vyloučení dvěma způsoby. Jednak přímo, neboť poskytuje lidem legální zdroj finančních prostředků k zajištění vlastního živobytí a omezuje tak riziko chudoby, a dále prohlubuje sociální integraci nepřímo, skrze své latentní funkce. Podle Jahodové (1982) latentně poskytuje zaměstnání jedinci sociální kontakty, nutnou úroveň činnosti, sociální status a osobní identitu, smysluplnost, časovou strukturu dne a týdne, a sociální kontrolu. Bez trvalého zaměstnání lze tyto základní potřeby člověka naplnit jen obtížně. Dlouhodobá nezaměstnanost pak na individuální rovině často vede ke sníženému sebevědomí, depresivním stavům a k devalvaci dosavadních pracovních zkušeností a dovedností, je-li nezaměstnaným muž – otec rodiny, pak má často jeho nezaměstnanost neblahý vliv i na rodinné klima. S prodlužující se nezaměstnaností se ale stává návrat zpět do pracovního procesu čím dál obtížnější.

Za **nezaměstnaného** je v ekonomické teorii považována osoba schopná pracovat, která však nemůže najít placené zaměstnání. Podle metodiky Mezinárodního úřadu práce (ILO) se za nezaměstnaného považuje osoba, která:

- je starší patnácti let,
- aktivně hledá práci,
- je připravena k nástupu do práce do 14 dnů.

V této kapitole se zaměříme nejprve na vývoj míry nezaměstnanosti ve správním obvodu ORP Znojmo, a to i v kontextu vývoje nezaměstnanosti v Jihomoravském kraji. Dále se věnujeme struktuře nezaměstnaných podle věku, vzdělání a délky nezaměstnanosti. V závěru budeme analyzovat potenciální možnost nezaměstnaných nalézt odpovídající zaměstnání, když se zaměříme na strukturu volných pracovních míst z hlediska nutného vzdělání uchazečů o nabízená volná pracovní místa.

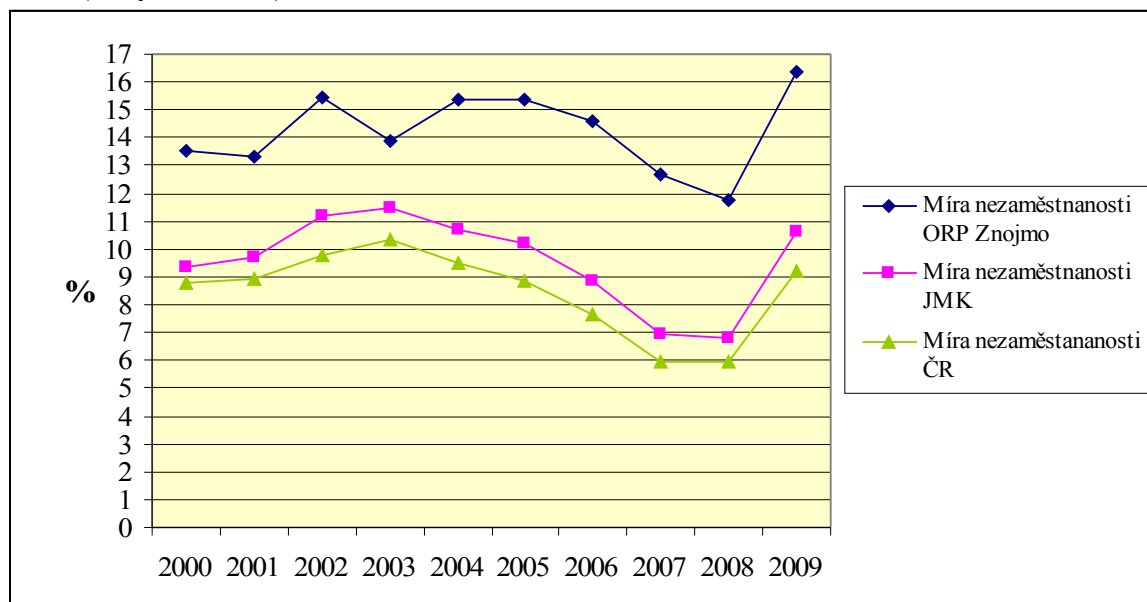
²⁰ Míra nezaměstnanosti je podíl nezaměstnaných ke všem osobám schopným pracovat (tedy zaměstnaným i nezaměstnaným).

Míra nezaměstnanosti v rámci ORP Znojmo je dlouhodobě výrazně vyšší než celorepublikový i krajský průměr. Nezaměstnanost v tomto správním obvodu má setrvale *masový charakter* – i nejnižší úroveň nezaměstnanosti, tj. 11,7 % v roce 2008 je téměř o 2 % nad hranicí hodnoty vymezující masovou nezaměstnanost. Nicméně i tato hodnota byla ve sledovaném období (2000 až 2009) spíše výjimkou. Míra nezaměstnanosti v rámci SO ORP Znojmo se nejčastěji pohybovala kolem 15 %.

V uplynulých deseti letech patřil okres Znojmo v rámci Jihomoravského kraje k okresům s nejvyšší mírou nezaměstnanosti – na prvním místě se v této neslavné soutěži střídal jen s okresem Hodonín.

Míra nezaměstnanosti ve správním obvodu ORP Znojmo ke **30. listopadu 2010 byla 13,6 %**, což představovalo **6 184 uchazečů o zaměstnání**. **Volných pracovních míst** bylo ke stejnému datu **254**. Necelou polovinu uchazečů o zaměstnání tvořily ženy. Z hlediska členění podle správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem je podobná míra nezaměstnanosti na Hrušovsku (14 %) i na Znojemsku (13,2 %), alarmující je však situace na Vranovsku – bez zaměstnání zde bylo celých 19 % práce schopného obyvatelstva.²¹

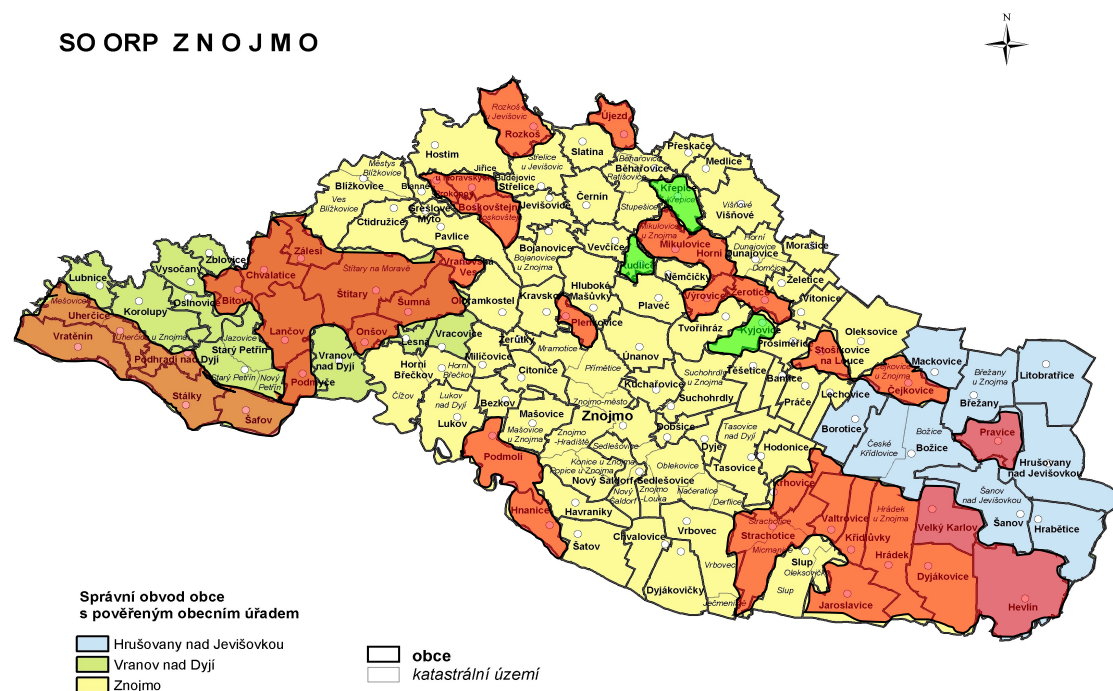
Graf 15: Vývoj míry nezaměstnanosti v letech 2000 – 2009, srovnání ORP Znojmo, JMK a ČR (vždy k 31. 12.)

Zdroj: Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností (2000-2009). ČSÚ, Kraje České republiky 2008. ČSÚ, Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2010. ČSÚ.

Analýza míry nezaměstnanosti pro jednotlivé obce správního obvodu ORP Znojmo rozkrývá skutečnost, že mnohé obce bojují s extrémně vysokou mírou nezaměstnanosti. Nezaměstnanost ve výši 20 a více procent z obyvatelstva v ekonomicky aktivním věku byla na konci roku 2009 přítomná ve 37 obcích SO ORP Znojmo (podrobně viz Příloha 2). Za rekordmana lze považovat obec Zálesí, kde byl téměř každý druhý obyvatel v ekonomicky aktivním věku registrován na úřadě práce jako uchazeč o zaměstnání. Z obrázku níže je patrné, že extrémně vysoká míra nezaměstnanosti postihuje zejména obce při hranici s Rakouskem a již zmíněné Vranovsko. Vysoká míra nezaměstnanosti – přes 10 % však postihovala v prosinci 2009 téměř všechny obce regionu Znojemsko. Míra nezaměstnanosti do 10 % byla pouze ve třech obcích: Křepice, Kyjovice a Rudlice. V Kyjovicích byla míra nezaměstnanosti vůbec nejnižší - pouhých 5 %.

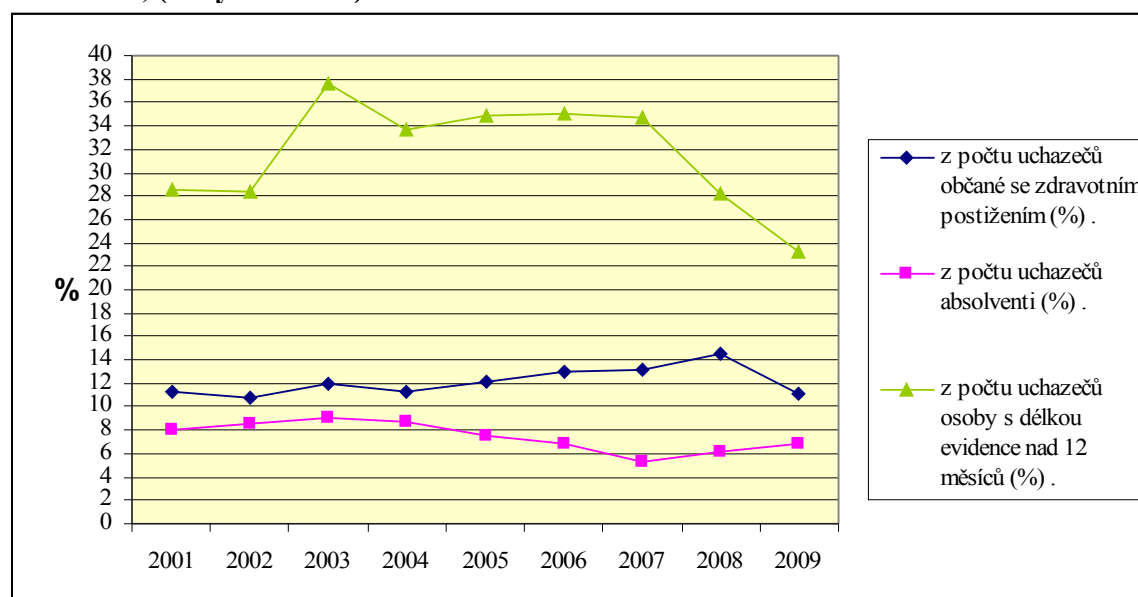
²¹ Zdroj: MPSV.

Obrázek 6: Míra nezaměstnanosti v obcích SO ORP Znojmo, k 31.12.2009

Pramen dat: Územně analytické podklady (1a) v obcích vybraného SO ORP. ČSÚ.

Poznámka: červené oblasti = míra nezaměstnanosti ≥ 20 %; zelené oblasti = míra nezaměstnanosti < 10 %.

Vývoj *dlouhodobé nezaměstnanosti* však byl v uplynulých letech na Znojemsku příznivý – od roku 2007 výrazně poklesl, a to z 35 % na 23 % v roce 2009. Tento výsledek je i o jedno procento lepší než podíl dlouhodobě nezaměstnaných ke konci roku 2009 v Jihomoravském kraji.

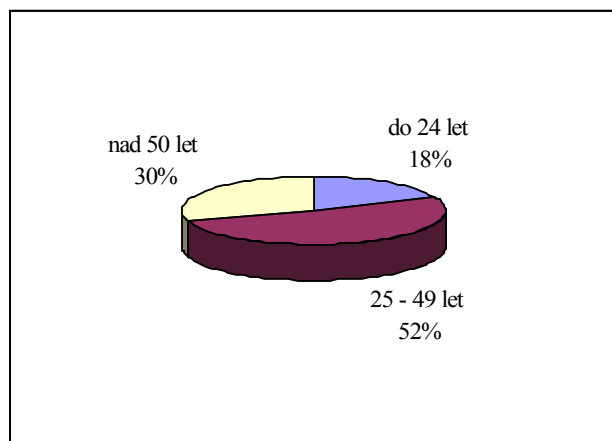
Graf 16: Vývoj podílu rizikových skupin na počtu nezaměstnaných v SO OPR Znojmo, 2000-2009, (vždy k 31. 12.)

Zdroj: Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností (2000 – 2009). ČSÚ.

Kromě dlouhodobě nezaměstnaných patří mezi **rizikové skupiny uchazečů** o zaměstnání *absolventi škol*²² a *občané se zdravotním postižením*. To znamená, že obtížněji hledají uplatnění na trhu práce, což zvláště platí v období hospodářské recese. Pokud se stanou nezaměstnanými, hrozí jim vyšší riziko, že se stanou dlouhodobě nezaměstnanými. Zastoupení těchto dvou rizikových skupin mezi nezaměstnanými v ORP Znojmo k 31.12.2009 bylo srovnatelné s krajským průměrem, dokonce i o něco příznivější – osob se zdravotním postižením bylo na Znojemsku 11 % (krajský průměr 14 %) a absolventů škol bylo na Znojemsku stejně jako v kraji 7 %.

Mezi rizikové skupiny na trhu práce jsou dále řazeni i *mladí lidé do 24 let a uchazeči o zaměstnání v předdůchodovém věku*, tedy nad 50 let věku. Uchazeči o zaměstnání registrovaní na úřadě práce mladší 25 let tvořili 18 % všech nezaměstnaných v ORP Znojmo (viz graf 17), což je podíl shodný s krajským průměrem. Na Znojemsku však obtížně hledají práci nezaměstnaní ve věku 50 a více let, přičemž téměř každý třetí nezaměstnaný je v tomto věku. Jejich podíl na celku nezaměstnaných je také o 4 % vyšší než krajský průměr. Těto skupině by tedy bylo vhodné věnovat zvýšenou pozornost.

Graf 17: Věková struktura nezaměstnaných v SO ORP Znojmo k 31.12.2009 (míra nezaměstnanosti 16,3 %, N = 7 414)

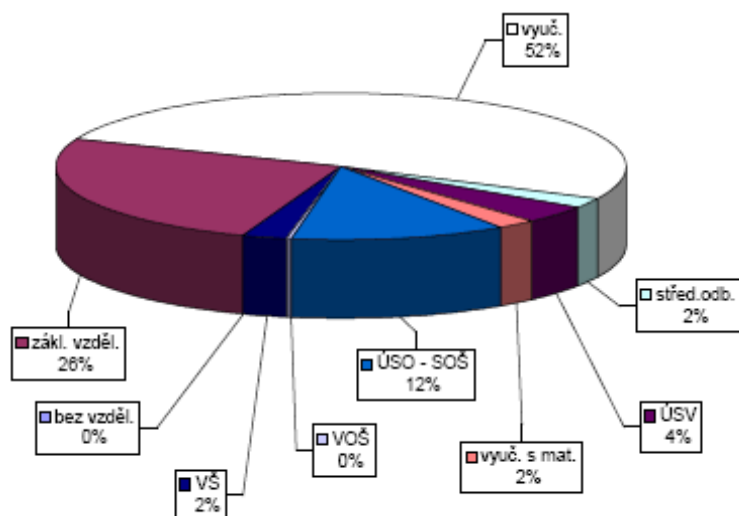
Zdroj: Vybrané údaje za správní obvody ORP za rok 2009. ČSÚ.

http://www.czso.cz/xb/redakce.nsf/i/vybrane_udaje_za_spravni_obvody_orp_za_rok_2009

Strukturu nezaměstnaných na Znojemsku podle jejich **nejvyššího vzdělání** je možné ilustrovat pouze na datech za celý okres. Nepředpokládáme však výrazné zkreslení díky podobnosti obou správních celků. V prosinci 2009 bylo v evidenci úřadu práce nejvíce osob s výučním listem – 52 %. Hned na druhém místě co do počtu se umístili nezaměstnaní s nejvýše základním vzděláním, tvořili více než čtvrtinu nezaměstnaných. Tito lidé také patří mezi obtížně umístitelné na trhu práce, protože nemají žádnou kvalifikaci a takových pracovních míst, které nevyžadují žádnou kvalifikaci, je na trhu málo, navíc jsou lokalizována často v šedé ekonomice a jsou spíše krátkodobého charakteru (viz dále). Naopak vysokoškoláci tvořili jen 2 % nezaměstnaných a uchazečů o zaměstnání s vyšším odborným vzděláním bylo méně než jedno procento. Stále tedy platí, že s vyšším vzděláním riziko nezaměstnanosti klesá.

²² Na základě dohody mezi MŠMT a MPSV je i nadále pro potřeby statistického sledování používána definice absolventa jako uchazeče o zaměstnání evidovaného na ÚP podle místa jeho trvalého bydliště k určitému datu (30.4. nebo 30.9. daného roku), u kterého doba od úspěšného ukončení jeho studia nepřekročila 2 roky. Tato definice je platná od 1.1.2004. Dříve se jednalo o uchazeče, jehož celková doba zaměstnání v pracovním nebo obdobném poměru nedosáhla po úspěšném ukončení studia (přípravy) 2 let – bez ohledu na délku evidence v ÚP. (Zdroj: MPSV.)

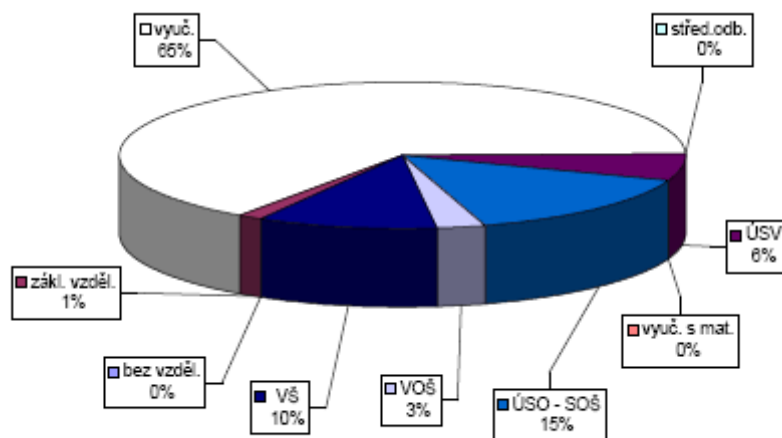
Graf 18:Vzdělanostní struktura nezaměstnaných v okrese Znojmo k 31.12.2009 (míra nezaměstnanosti 15,4 %, N = 8 956)

Zdroj: Statistická ročenka trhu práce v České republice 2009. Praha: MPSV ČR 2010.

Srovnáme-li vzdělanostní strukturu nezaměstnaných se **strukturou volných pracovních míst** podle vzdělání, která byla v okrese Znojmo k 31.12.2009, vidíme, že požadované vzdělání víceméně kopíruje vzdělanostní strukturu nezaměstnaných. Nejvíce volných pracovních míst je určeno vyučeným (65 %) a pro uchazeče o zaměstnání se střední odbornou školou s maturitou je určeno 15 % míst. Výrazná disproporce byla pouze mezi podílem uchazečů o zaměstnání s nejvýše základním vzděláním, kteří tvořili 26 % nezaměstnaných v okrese Znojmo, a pouze 1 % volných pracovních míst, kde bylo požadované základní vzdělání. Přejdeme-li však z relativních čísel k absolutním četnostem, zjistíme, že na konci roku 2009 bylo obtížné umístit se na trhu práce pro všechny nezaměstnané. Na jedno volné pracovní místo, bez ohledu na požadované vzdělání, připadalo více než 65 uchazečů o zaměstnání. Volných pracovních míst na konci roku 2009 bylo pouze 137 (ještě v lednu téhož roku jich bylo 400).

Graf 19: Struktura volných pracovních míst podle vzdělání v okrese Znojmo k 31.12.2009

Zdroj: Statistická ročenka trhu práce v České republice 2009. Praha: MPSV ČR 2010.

Zadluženost domácností

V této kapitole se budeme zabývat především zadlužeností domácností. Zadluženost právnických osob je také závažným problémem, nicméně sociální problémy způsobuje sekundárně – zadržování výplaty mezd zaměstnancům, vliv na nezaměstnanost apod. Navíc činností sociálních služeb nelze zadluženost podniků řešit, pouze v některých případech mírnit její následky.

Naopak činností sociálních služeb, zvláště prostřednictvím specializovaného poradenství, je možné přispívat k řešení již vzniklé zadluženosti osob a domácností, k bránění enormnímu růstu zadluženosti osob a teoreticky i prevenci tohoto rizikového jevu.

Podle analýzy zadluženosti domácností zpracované finančním serverem Měšec.cz (2005), vypracované na základě údajů poskytnutých Českou národní bankou, došlo ke zlomu v zadlužování českých domácností prostřednictvím bankovních úvěrů v roce 2000 (viz graf 20). Podle autorů studie lze důvody stagnujícího zadlužování v průběhu 90. let minulého století spatřovat především v nejisté budoucnosti, rozsáhlých ekonomických a sociálních změnách, neochotě bankovních ústavů půjčovat drobným klientům a vysokých úrocích.

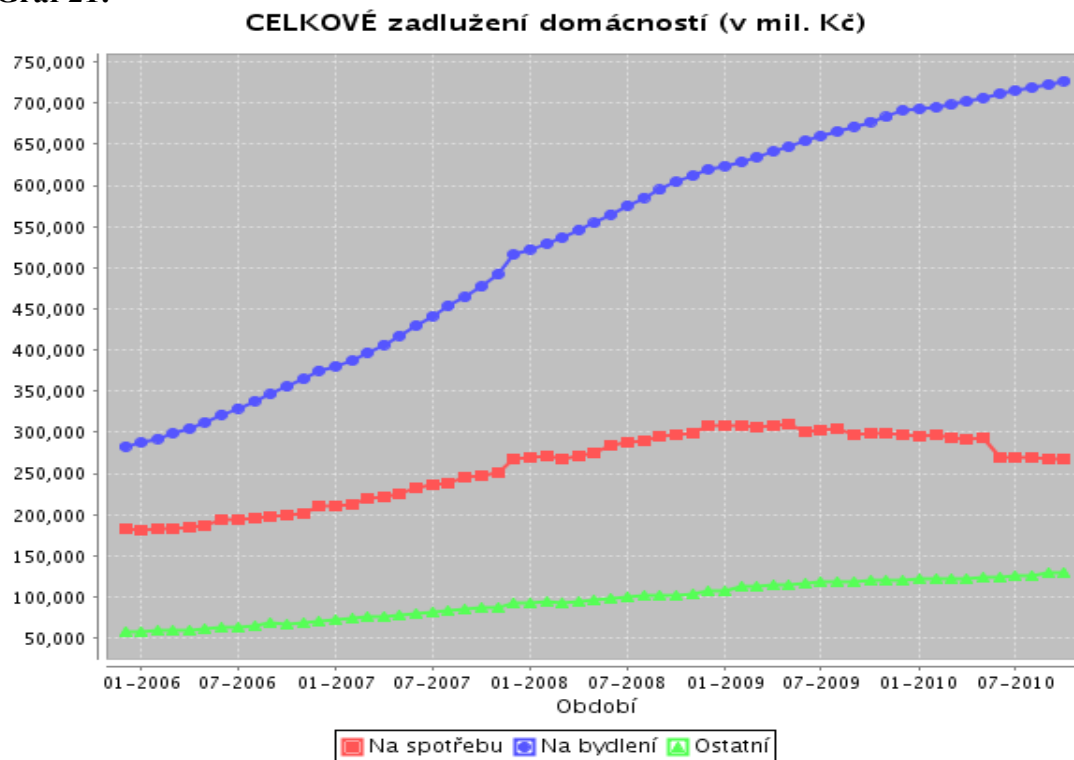
Graf 20: Vývoj objemu finančních zdrojů poskytnutých domácnostem prostřednictvím úvěrů (1993 – 2005)

Zdroj: Antoš (2005)

Od roku 2000 vzrostla zadluženost českých domácností více než osmkrát. Ke konci června 2010 ČNB zveřejnila v rámci měnového přehledu údaje o zadlužení domácností a firem. Zadlužení domácností dosáhlo v pololetí tohoto roku 1,011 bil. Kč (pro srovnání na konci května téhož roku to bylo 1,005 bil. Kč, na konci června 2009 933 mld. Kč). V červnu 2010 tak průměrně každý občan ČR dlužil přibližně 96 tisíc korun. Zadlužení domácností tak převyšuje i zadlužení podniků, které v pololetí 2010 dosáhlo 903,9 mld. Kč (ke konci května 898,7 mld. Kč a června 2009 975,1 mld. Kč).²³

²³ Zdroj: BusinessInfo.cz, datum 30.07.2010, dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/bankovnictvi-investovani/zadluzeni-domacnosti-firem-pololeti-2010/1000464/57978/>.

Graf 21:

Zdroj: ČNB

Zadlužení českých domácností roste i navzdory hospodářské krizi, a to především v oblasti hypoték určených na bydlení. Objem peněz vypůjčený domácnostmi prostřednictvím spotřebitelských úvěrů poté, co dosáhl vrcholu v první polovině roku 2009, začal mírně klesat. Nicméně na zadluženosti domácností a občanů se značnou měrou podílí i půjčky peněz od nebankovních institucí a dlužné částky za energie, nájem, zdravotní pojištění apod., které však do právě prezentovaných statistik zahrnuté nejsou.

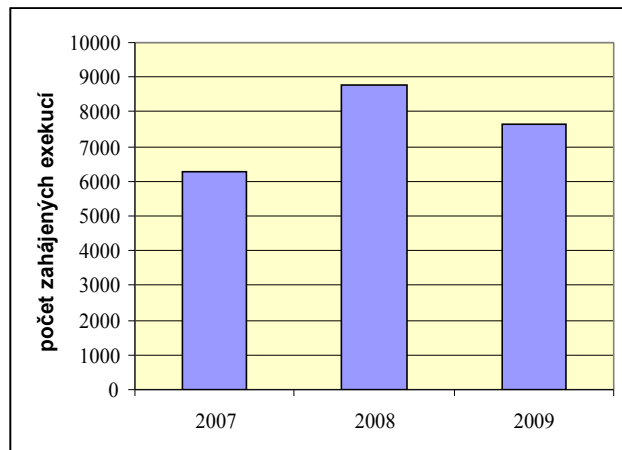
Statistika Asociace občanských poraden²⁴, na které se lidé ve finančních obtížích obrazejí, vypovídá o nárůstu problémů občanů se splácením svých dluhů. Počet žádostí o radu v souvislosti s dluhy se podle jejich údajů za uplynulé čtyři roky zčtyřnásobil. V roce 2007 poradny zaznamenaly 2126 dotazů na dluhy a při započtení poradenství souvisejícího s exekucemi to bylo celkem 3634 dotazů. Srovnání počtu dotazů občanů souvisejících s jejich zadlužením za první tři čtvrtletí roku 2009 a 2010 dále ukazuje na meziroční nárůst o 68,2% z počtu 7524 v roce 2009 na 12 659 v roce 2010.

„Někteří lidé si na sebe berou příliš velké závazky, které pak ze svých příjmů nejsou schopni splácet. Velice často se jedná o spotřebitelské úvěry uzavřené za nápadně nevýhodných podmínek, které nabízejí zejména nebankovní instituce. Další skupinou občanů, kteří se dostávají do problémů s předlužením, jsou lidé, u nichž se změnila finanční situace v důsledku neočekávané sociální události, jako je např. nemoc, ztráta zaměstnání, rozchod s partnerem atd.“, říká Hana Buršíková, pracovnice Občanské poradny.

Situaci zadluženosti občanů na Znojemsku jsme schopni kvůli absenci přesnějších statistik ilustrovat pouze na údajích poskytnutých Okresním soudem ve Znojmě, které se týkají počtu zahájených exekučních řízení. Nejvíce exekučních řízení bylo zahájeno v roce 2008 – celkem 8 771, což představuje meziroční nárůst o 40 %. V roce 2009 došlo k opětovnému poklesu počtu exekucí, a to o 13 % vzhledem k roku 2008.²⁵

²⁴ Zdroj: <http://www.obcanskeporadny.cz/tiskove-zpravy/>.

²⁵ Tento pohyb v počtu zahájených exekučních řízení lze částečně vysvětlit nárazovitým chováním velkých věřitelů, jako jsou zdravotní pojišťovny, Česká televize apod., kteří často podávají návrhy na exekuce ve vlnách

Graf 22: Vývoj počtu zahájených exekučních řízení v letech 2007 až 2009

Zdroj: Okresní soud ve Znojmě

Podle informací poskytnutých manažerkou pro prevenci kriminality Bc. Moltašovou je rostoucí zadluženost problémem i romské komunity, romský terénní pracovník se svými klienty sepíše průměrně tři splátkové kalendáře za měsíc. Současně však lze jako příklad dobré praxe v oblasti řešení zadlužování občanů uvést postup MěÚ Znojmo vůči osobám bydlícím v obecních bytech. Pro tento postup je charakteristická včasná intervence – tedy neplacení nájmu se s nájemcem řeší ihned při prvním nezaplaceném nájmu, a to prostřednictvím splátkových kalendářů. Tento postup v mnoha případech brání výraznému nárůstu dlužné částky a riziku vystěhování.

Na Znojmsku chybí poradna pro osoby ve finanční tísní, nejbližší je v Brně.

delších než ročních, případně mění strategii vymáhání pohledávek – místo exekučních návrhů lze podat návrh na výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí.

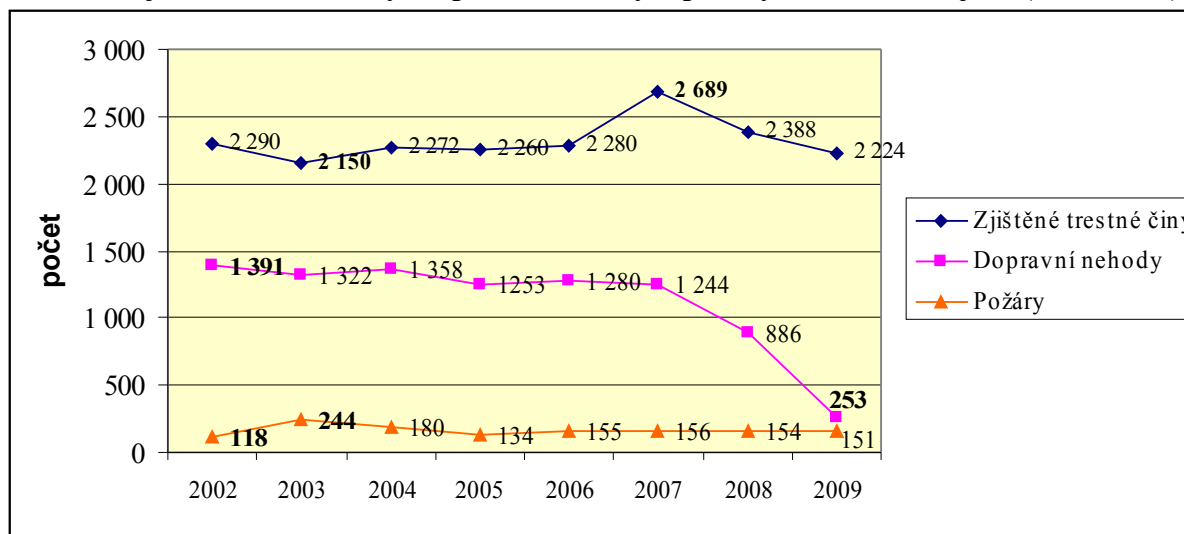
Kriminalita

Informace, z nichž vycházíme při analýze bezpečnostních rizik na území ORP Znojmo, vycházejí především z údajů uvedených v „Městském programu prevence kriminality města Znojma na rok 2010“ – z analýz zpracovaných Policií ČR a Městskou policií Znojmo, a dále pro lokality mimo město Znojmo z informací a údajů poskytnutých Policií ČR, Územním odborem Znojmo, konkrétně nprap. Janem Křepelou. V této podkapitole se v členění podle jednotlivých obvodních oddělení na území ORP Znojmo zaměřujeme na:

- dlouhodobý vývoj kriminality, dopravních nehod a požárů v okrese Znojmo;
- skladbu kriminality;
- charakteristiku pachatelů trestné činnosti z hlediska pohlaví a věku;
- skladbu přestupků ve veřejném pořádku, majetku a dopravě;
- identifikaci typických rizikových oblastí z hlediska výskytu kriminality.

Počet *zjištěných trestných činů* v uplynulých osmi letech kolísá mezi 2 150 a 2 388, přičemž nelze jednoznačně určit sestupný, či vzestupný trend. Výraznější nárůst kriminality statistiky Policie ČR zaznamenaly pouze ojediněle, a to v roce 2007, kdy počet zjištěných trestných činů v okrese Znojmo dosáhl téměř hodnoty 2 700 trestných činů.

Graf 23: Zjištěné trestné činy, dopravní nehody a požáry v okrese Znojmo (2002-2009)

Zdroj dat: Statistické ročenky Jihomoravského kraje 2003 až 2010. ČSÚ.

V oblasti *dopravních nehod* naopak lze od roku 2006 pozorovat jistý sestupný trend, tj. dopravních nehod postupně ubývá. Enormně nízký počet dopravních nehod, uvedený za rok 2009 – 253 nehod, však neindikuje tutéž nehodovost jako hodnoty předchozích let, a to díky změně pravidel pro hlášení dopravních nehod Policií ČR od roku 2009.

Vývoj počtu *požárů* v okrese Znojmo byl turbulentní zejména na začátku sledovaného období – v roce 2002 bylo nahlášeno nejméně a v roce 2003 naopak nejvíce požárů. Vyjma těchto dvou výkyvů má vývoj počtu požárů stagnující charakter.

Obrázek 7: Členění Územního odboru Znojmo Police ČR podle Obvodních oddělení

Zdroj: Policie ČR – Územní odbor Znojmo. <http://www.policie.cz/clanek/uzemni-odbor-znojmo-772697.aspx>.

Celkový nápad trestné činnosti ve správním obvodě ORP Znojmo v roce 2009 dosáhl počtu 1821 skutků, přičemž 63 % z nich bylo spácháno v rámci obvodního oddělení Znojmo (vymezení území viz obrázek 7). Je to způsobeno jednak tím, že tento obvod je nejlidnatější a současně zahrnuje město Znojmo s vysokou hustotou zalidnění v porovnání s ostatním územím ORP Znojmo.

Tabulka 6 :Skladba kriminality za období 1.1. až 31.12. 2009

		OOP Hrušovany n. Jevišovkou	OOP Jevišovice	OOP Prosimě- řice	OOP Vranov n. Dyjí	OOP Znojmo
CELKOVÁ KRIMINALITA		259	138	153	128	1 143
1. HOSPODÁŘSKÁ KRIMINALITA		25	6	2	13	202
2. OBECNÁ KRIMINALITA	obecná celkem	159	87	123	82	730
	NÁSILNÁ	14	8	10	8	56
	MRAVNOSTNÍ	7	5	3	0	10
	M A J E T K O V Á CELKEM	124	61	94	63	576
	krádeže vloupáním	40	33	41	30	207
	krádeže prosté	62	23	46	27	293
	ostatní	14	13	16	11	86

Zdroj: Územní odbor Znojmo Policie ČR

Na *celkové kriminalitě* se v největší míře ve všech OOP podílela obecná kriminalita, a to zejména majetková trestná činnost. Jednotlivá OOP se liší i v podílech jednotlivých druhů *majetkové trestné činnosti*. V obvodě Jevišovice je výrazně vyšší podíl krádeží vloupáním, které představují 54 % z celku majetkové kriminality. Krádeže obecné jsou naopak častější na Hrušovansku a ve Znojmě – tvoří polovinu tamní majetkové kriminality.

Hospodářská kriminalita zahrnující především podvody a zpronevěry je charakteristická pro OOP Znojmo. Za povšimnutí také stojí vyšší výskyt *mravnostních trestných činů* na Jevišovicku a částečně též Hrušovansku.

Výše zmíněných 1821 trestných činů bylo spácháno 1096 **pachatelů**, tzn., že někteří se v daném roce dopustili trestné činnosti opakovaně. Téměř polovinu pachatelů tvořili recidivisté a většina pachatelů byli muži. Mezi pachateli trestných činů bylo 6 % dětí a mladistvých.

Jednotlivá OOP se mezi sebou liší nejen druhem trestné činnosti, ale i typem pachatelů. OOP Jevišovice, zřejmě kvůli níže zmiňované přítomnosti zařízení ústavní výchovy, má nejvyšší podíl *mladistvých* mezi pachateli trestných činů na tomto území, a to 17 % (druhý nejvyšší podíl mladistvých je na Hrušovansku a sice 5 %). Dvakrát vyšší podíl *dětí* mezi pachateli než druhý nejvyšší (opět Hrušovansko) byl v roce 2009 na Vranovsku, a sice 6,5 %. Pro OOP Prosiměřice je typický vysoký výskyt *recidivistů* – tvoří 57 % všech pachatelů. Ve Znojmě je vyšší výskyt kriminality *žen* v porovnání s ostatními OOP. Zatímco se v ostatních OOP mezi pachateli trestných činů vyskytuje kolem 10 % žen, ve Znojmě je to 17 %.

Tabulka 7 : Pachatelé trestné činnosti z hlediska pohlaví a věku za období 1.1. až 31.12. 2009

	celkem	recidivisté	ženy	do 15 let věku	od 15 do 18 let věku
OOP Hrušovany n. Jevišovkou	160	73	18	5	8
OOP Jevišovice	87	39	9	2	15
OOP Prosiměřice	67	38	6	0	3
OOP Vranov n. Dyjí	77	27	9	5	1
OOP Znojmo	705	331	121	6	22
Celkem	1 096	508	163	18	49

Zdroj: Územní odbor Znojmo Policie ČR

Přestože nejvyšší podíl **přestupků** je ve všech OPP tvořen přestupky z oblasti bezpečnosti silničního provozu, nalézáme i v oblasti přestupků lokální rozdíly. Vyšší podíl přestupků z oblasti alkoholismu a toxikomanie byl v roce 2009 pozorován na Vranovsku (11 %), naopak v rámci OOP Znojmo byl podíl těchto přestupků nejnižší – necelá 2 %. Téměř třetinu všech přestupků tvořily na Prosiměřicku přestupky proti veřejnému pořádku a občanskému soužití, nejmenší podíl těchto přestupků byl opět řešen ve Znojmě – 7 %. Naopak pro Znojmo jsou typické přestupky z oblasti BESIP, které tvoří 80 % všech přestupků. Podobně jako na Jevišovicku, kde přestupky v dopravě představují 73 % všech řešených přestupků.

Tabulka 8: Přestupky ve veřejném pořádku, majetku a v dopravě za období 1.1. až 31.12. 2009

Přestupky	alkoholismus, toxikomanie (§ 30)	proti veř. pořádku, obč. soužití (§ 47-49)	proti majetku (§ 50)	BESIP (§ 22)	Celkem řešeno PČR v daném OOP
OOP Hrušovany n. Jevišovkou	28	145	164	484	975
OOP Jevišovice	52	131	87	589	806
OOP Prosiměřice	15	135	83	186	446
OOP Vranov n. Dyjí	81	123	81	451	715
OOP Znojmo	101	425	716	4 857	6 099

Zdroj: Územní odbor Znojmo Policie ČR

Podle vyjádření nrap. Křepely je důležitým kriminogenním faktorem i **vysoká míra nezaměstnanosti v celém regionu (viz výše)**. Nicméně charakter rizikových činitelů se přeci jen pro jednotlivá OOP liší:

- V teritoriu *Obvodního oddělení Jevišovice* je kriminalita ovlivňována Výchovným ústavem pro mládež ve Višňové, kde jsou zaznamenávány časté útoky chovanců, kteří páchají trestnou činností.
- Kriminalita v rámci teritoria *Obvodního oddělení Prosiměřice* je mimo jiné ovlivňována silnicí první třídy spojující Znojmo s Brnem. Na této komunikaci dochází k velkému pohybu osob a vozidel. Jsou zaznamenány časté krádeže věcí z vozidel na parkovištích u zájezdních hostinců.
- V teritoriu *Obvodního oddělení Vranov nad Dyjí* je nepochybně kriminogenním faktorem rekreační oblast Vranovské přehrady s výskytem několika tisíců chat a pobytem tisíců turistů, hlavně v letní sezóně. Dochází zde ke krádežím, výtržnostem a vloupáním do rekreačních chat a stanů.
- Teritorium *Obvodního oddělení Hrušovany nad Jevišovkou* je příhraničním regionem s Rakouskem, přes tento region vede frekventovaná silnice na hraniční přechod Hevlín, což zvyšuje nebezpečí vloupání do zaparkovaných vozidel na parkovištích. V příhraničních obcích je velká koncentrace nočních podniků a erotických klubů, což je pro bezpečnost rovněž rizikové.
- Teritorium *Obvodního oddělení Znojmo* je charakterizováno právě přítomností středně velkého města s hustou zalidněností, vyšším výskytem ekonomických subjektů, restauračních zařízení a hustou dopravou.

V posledních pěti letech nedošlo podle nrap. Křepely k výrazné změně ve skladbě kriminality, a to jak v celkovém počtu trestných činů nebo v typu pachatelů v žádném z uvedených Obvodních oddělení. Lze předpokládat, že bezpečnostní rizika se zásadním způsobem nezmění. Lze očekávat stagnaci, případně mírný pokles mimo majetkové trestné činnosti. Zde předpokládáme, že bude mírně narůstat majetková kriminalita ve všech svých formách.

Podle manažerky pro prevenci kriminality Bc. Moltašové je pro snižování kriminality zásadní vzájemná spolupráce mezi jednotlivými organizačními složkami města navzájem a mezi nimi a dalšími institucemi zabývajícími se problematikou prevence kriminálních jevů – PMS, PČR, sociální služby.

V oblasti prevence kriminality z hlediska správního obvodu ORP Znojmo se jeví, že rozvoj koncepčního přístupu a široké spolupráce napříč organizacemi se děje především přímo ve Znojmě, ostatní obce spadající do tohoto územního celku stojí mimo. Jediné výjimky představují preventivní programy probíhající na základních školách a spolupráce PČR se starosty v rámci informační kampaně týkající se prevence kriminality páchané na seniorech.

Analýza příspěvku na péči²⁶

Analýza čerpání příspěvku na péči a charakteristik příjemců této dávky byla mezi sociální ukazatele zařazena proto, že příspěvek na péči lze chápat jako indikátor počtu a míry potřeby obyvatel závislých na pomoci druhých osob či institucí při péči o vlastní osobu a zajištění základního živobytí, a to bez ohledu na to, zda se jedná o seniory, osoby se zdravotním postižením a nebo chronicky nemocné.

Příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách náleží lidem, kteří jsou z důvodu nepříznivého zdravotního stavu závislí na pomoci jiné osoby v oblasti běžné denní péče o vlastní osobu a v soběstačnosti. Péči o vlastní osobu se rozumí především úkony týkající se zajištění a přijímání stravy, osobní hygieny, oblékání a pohybu. V rámci soběstačnosti jsou posuzovány úkony umožňující účastnit se sociálního života – komunikovat, nakládat s finančními prostředky, obstarat si osobní záležitosti. Zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb. stanovuje, kdo má nárok na příspěvek na péči a postup jeho získání. Podle stupně závislosti se liší výše příspěvku. Příspěvek slouží především k zajištění sociální péče příjemci příspěvku, jak již pomocí sociální služby, nebo rodinným příslušníkem. Tento příspěvek je určený přímo uživatelům sociálních služeb a nahrazuje bývalé příspěvky: zvýšení důchodu pro bezmocnost a příspěvek při péči o blízkou nebo jinou osobu.

Schopnost zvládnout péči o vlastní osobu a být soběstačný je u každého člověka různá, proto zákon rozeznává **čtyři stupně závislosti na pomoci jiné osoby**, a to od mírné závislosti až po závislost úplnou. Těmto stupňům následně odpovídá také výše příspěvku v korunách. Výše příspěvku na péči je stanovena ve čtyřech stupních odpovídajících stupni závislosti osoby a dále jsou rozdílně stanoveny výše příspěvku pro děti do 18 let a pro dospělé.

Tabulka 9: Výše příspěvku na péči za kalendářní měsíc v Kč

Stupeň závislosti	pro osoby do 18 let věku		pro osoby starší 18 let	
	1.1.2007 až 31.7.2009	1.8.2009 až 31.12.2010	1.1.2007 až 31.7.2009	1.8.2009 až 31.12.2010
I. lehká závislost	3 000	2 000	3 000	2 000
II. středně těžká závislost	5 000	4 000	5 000	4 000
III. těžká závislost	9 000	8 000	9 000	8 000
IV. úplná závislost	11 000	11 000	12 000	12 000

Zdroj: Oddělení sociální péče, MěÚ Znojmo

Výše příspěvku i způsob posuzování stupně závislosti se od roku 2007, kdy tato dávka vznikla, změnila. Od 1.8. 2009 byla zvýšena měsíční výše příspěvku vyplácená ve IV. stupni z 11 000 na 12 000 korun. Dále došlo ke zmírnění podmínek pro vznik nároku na příspěvek na péči pro děti do 18 let tak, aby na něj dosáhly především děti chronicky nemocné (např. diabetes, fenylketonurie, celiakie, nádorová onemocnění apod.), a to tak, že se snižuje počet úkonů, které zakládají nárok na přiznání příspěvku na péči u dětí do 18 let. Současně posouzení stupně závislosti přešlo z úřadů práce na okresní správu sociálního zabezpečení. Podle pracovníků Oddělení sociální péče MěÚ Znojmo výsledky řízení o rozhodnutí o stupni závislosti naznačují, že OSSZ uplatňuje přísnější kritéria posouzení, tj. přiznávají častěji nižší, případně žádné stupně závislosti, než tomu bylo před změnou subjektu, který má posouzení stupně závislosti v kompetenci. Změny, o nichž hovoříme v tomto odstavci, je nutné vzít v úvahu při interpretaci vývoje počtu vyplácených dávek i struktury příjemců příspěvku na péči, které prezentujeme dále.²⁷

²⁶ Analýza je založená na datech z databáze OKdávky poskytnutých Oddělením sociální péče, MěÚ Znojmo.

²⁷ Od 1.1. 2011 se chystá další změna v měsíční výši příspěvku na péči, a sice pro osoby starší 18 let s přiznaným I. stupněm závislosti se tato dávka sníží na 800 Kč.

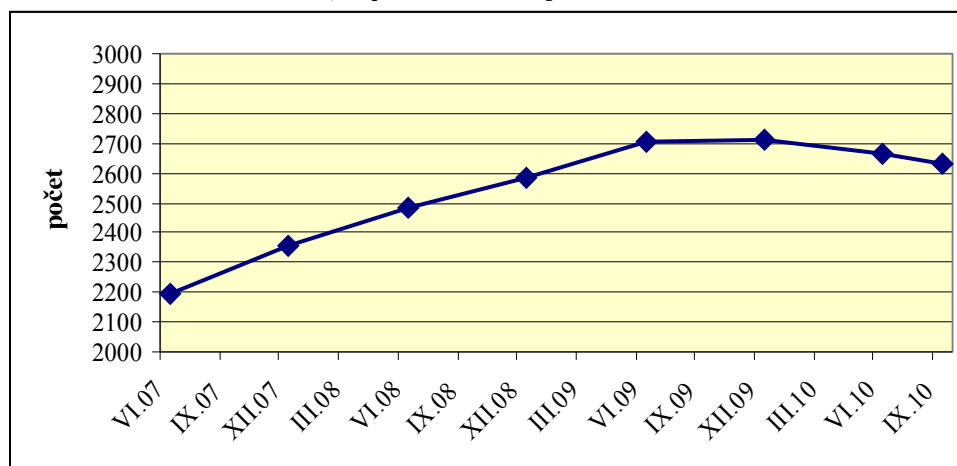
Následující analýza příjemců příspěvku na péči trvale bydlicích na území ORP Znojmo je členěna do dvou částí. Nejprve se zaměřujeme na posouzení *vývoje počtu* příjemců příspěvku na péči, a to jak celkově, tak podle stupně závislosti, věku a pohlaví. Ve druhé části popíšeme aktuální strukturu příjemců příspěvku na péči. Ve třetí části je pak prezentována podrobnější *prostorová analýza* příjemců příspěvku na péči, kteří byli v evidenci MěÚ Znojmo k 1.1.2010.

Vývoj počtu vyplácených příspěvků na péči

K prvnímu pololetí roku 2007 pobíralo příspěvek na péči bez ohledu na stupeň závislosti 2 196 osob. Od té doby, čili od jeho zavedení v roce 2007, počet příjemců stoupal až do roku 2009. Na konci roku 2009 dosáhl vrcholu – příspěvek na péči pobíralo 2 714 osob. V průběhu roku 2010 celkový počet příjemců naopak poměrně výrazně klesal – k 1.12.2010 pobíralo příspěvek na péči o 151 osob méně než před rokem.

Na této dynamice růstu a posléze opětovného poklesu počtu příjemců příspěvku na péči se podílelo několik vlivů. Výchozí počet příjemců dávky k lednu 2007 byl tvořen osobami, kterým byla tato dávka automaticky přiznána, neboť jim před tímto datem náleželo zvýšení důchodu pro bezmocnost (tj. jedna z dávek, již příspěvek na péči nahradil). Do konce roku 2008 pak bylo nutné zažádat o rozhodnutí o převedení příspěvku při péči o osobu blízkou nebo jinou na novou dávku příspěvek na péči – nově musela žádat sama závislá osoba, nikoliv osoba pečující. Postupný růst počtu příjemců příspěvku na péči v letech 2007 a 2008 je možno z velké části přisoudit postupnému seznamování se veřejnosti s novou dávkou a podmínkami jejího přiznání a čerpání. V roce 2009 pak k dalšímu zvýšení počtu žadatelů a následně i příjemců patrně přispěla hospodářská krize provázená rostoucí nezaměstnaností. Část nezaměstnaných mohla řešit svou situaci tím, že začala (nebo chtěla začít) poskytovat pomoc někomu z příbuzných se zhoršeným zdravotním stavem, často seniorům. Kromě úhrady za péči osobě pečující od osoby závislé jsou osoby pečující zdravotně a důchodově pojištěny, pokud pečují o osobu, které byl přiznán II. a vyšší stupeň závislosti. V roce 2010 se pak již patrně projevila výše zmiňovaná změna v typu orgánu státní správy, který vydává rozhodnutí o stupni závislosti a s ním neformální zpřísnění pravidel posuzování.

Graf 24: Vývoj počtu příjemců příspěvku na péči ve správním obvodě ORP Znojmo od 30. 6. 2007 do 30.9. 2010, v pololetních výkazech

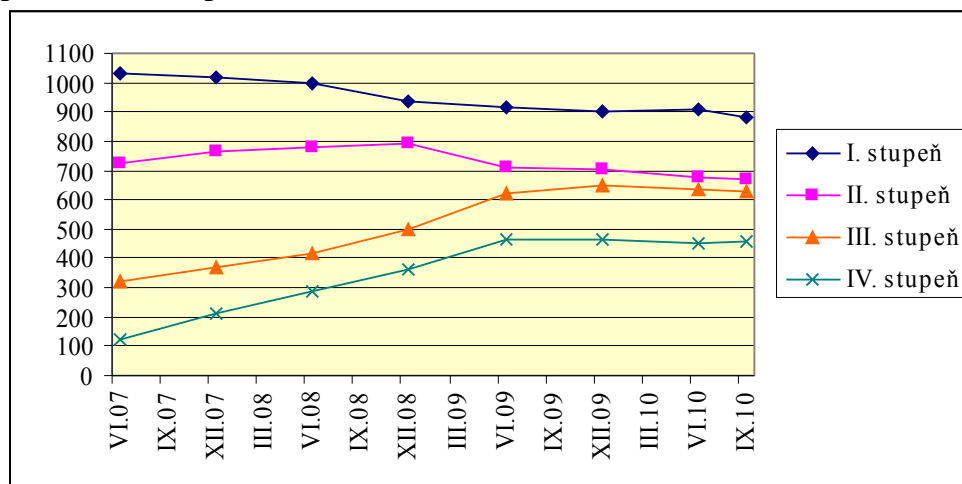

Zdroj: Oddělení sociální péče, MěÚ Znojmo

Z hlediska **přiznaného stupně závislosti** dosud stále platí, že čím vyšší stupeň závislosti, tím méně příjemců. To znamená, že nejvíce osob pobírá příspěvek na péči v I. stupni a nejméně ve IV. stupni. Od začátku vyplácení dávky se však rozdíl v počtu příjemců příspěvku na péči

podle stupňů závislosti zmenšuje, tzn. počty vyplacených dávek v I. a II. stupni se snižují a zvyšují se počty příjemců s přiznaným III. a IV. stupněm závislosti (viz graf 25).

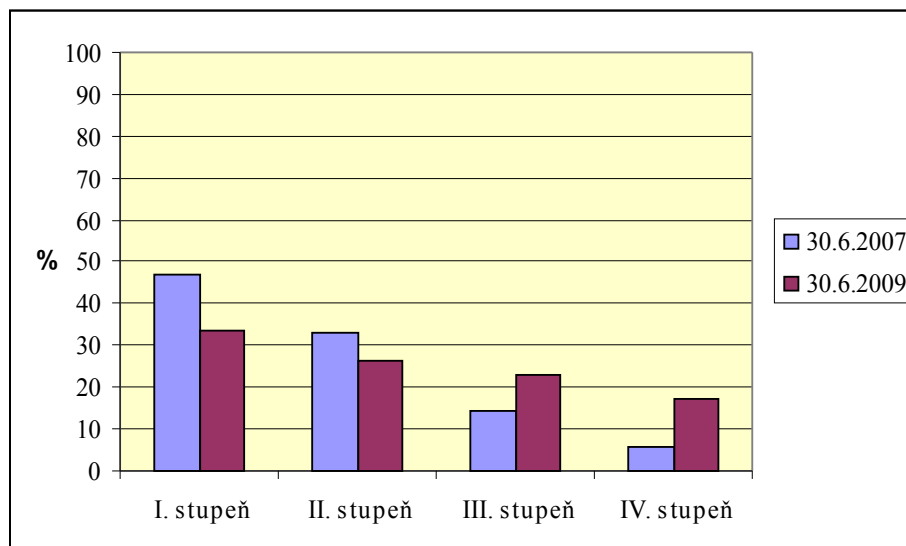
Graf 25: Vývoj počtu příjemců příspěvku na péči od 30. 6. 2007 do 30.9. 2010, podle přiznaného stupně závislosti

Zdroj: Oddělení sociální péče, MěÚ Znojmo

Zlomovým datem je pololetí roku 2009. Do té doby se všechny čtyři skupiny co do velikosti přibližovaly a od té se již jejich velikosti výrazně nemění. Graf 26 pěkně ilustruje změnu podílu přiznaných příspěvků na péči podle jednotlivých stupňů závislosti, a to mezi pololetím roku 2007 a 2009.

Graf 26: Změna podílu přiznaných příspěvků na péči v jednotlivých stupních závislosti

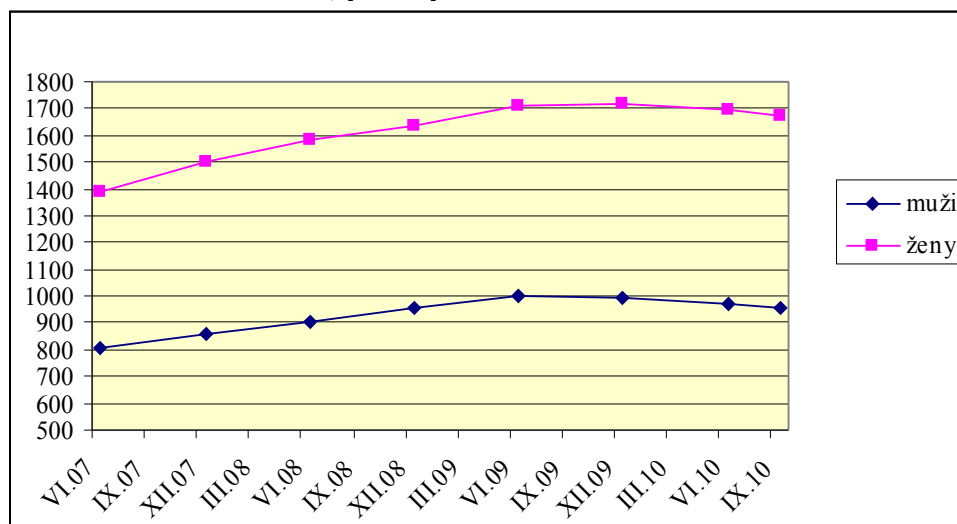
Zdroj: Oddělení sociální péče, MěÚ Znojmo

Většina příjemců příspěvku na péči je **starší 18 let**. Podíl těchto osob se konstantně pohybuje kolem 93,5 %. Zatímco počty příjemců starších 18 let kopírují výše popsany celkový trend v počtu příjemců příspěvku na péči, počty příjemců z řad dětí a mládeže mírně narůstají: v pololetí roku 2007 jich bylo 147, ve třetím čtvrtletí roku 2010 jich bylo již 171.

Z hlediska **pohlaví** byly a jsou častěji příjemci příspěvku na péči ženy než muži (viz graf 27). Tato skutečnost jednoznačně souvisí s tím, že většina příjemců příspěvku na péči je současně i seniory (viz níže) a mezi seniory je více žen než mužů (viz *Věkové složení*). Podíl žen mezi příjemci příspěvku na péči je dlouhodobě konstantní. Od zavedení této dávky se trvale

pohybuje se mezi 67 a 68 %. Výrazně vyšší podíl žen mezi příjemci příspěvku na péči má důsledky i pro zajištění pomoci těmto osobám. Ženy jsou v naší společnosti stále považovány za typické pečovatele a mezinárodní výzkumy ukazují, že jsou to nejčastěji manželky a životní družky, které v seniorské věkové skupině pečují v případě potřeby o muže-manžely a druhy. Jestliže se však v roli potřebných ocitnou samy, navíc ve vysokém věku a často již bez životního partnera, jsou v zásadě dva hlavní způsoby, jak odpovídající pomoc zajistit. Buď jsou kladeny vyšší nároky na mezigenerační solidaritu – pomoc poskytovaná vlastními dětmi, případně jejich životními partnery, nebo prostřednictvím sociálních služeb – nejčastěji prostřednictvím pečovatelské služby. Lze se domnívat, že i přes poměrně vysokou míru rodinné solidarity z hlediska celoevropského měřítka, která dosud přetrvává v naší republice, není a nebude snadné pro mladší generaci zajistit pomoc svým rodičům – jednak vlivem stěhování (rodiče a děti často nežijí v téže obci), a dále zvyšováním věku pro přiznání starobního důchodu (čili nutnosti být ekonomicky aktivním i ve vyšším věku). Na druhou stranu, jak jsme uváděli výše, v obdobích s vyšší nezaměstnaností může být naopak poskytování pomoci rodinným příslušníkům, kteří pobírají příspěvek na péči alespoň ve II. stupni, lákavější než jindy.

Graf 27: Vývoj počtu příjemců příspěvku na péči ve správním obvodě ORP Znojmo od 30. 6. 2007 do 30.9. 2010, podle pohlaví

Zdroj: Oddělení sociální péče, MěÚ Znojmo

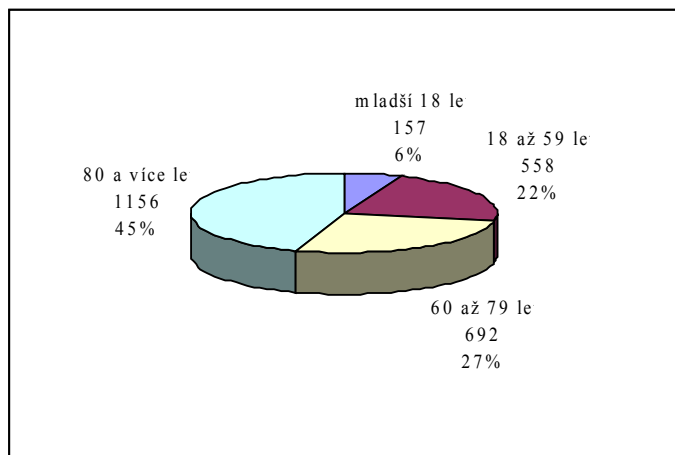
Srovnání **objemu finančních prostředků vyplacených** prostřednictvím MěÚ před zavedením příspěvku na péči od 1.1.2007 a po něm je velmi obtížné, a to ze dvou důvodů. Za prvé, MěÚ Znojmo v oblasti příspěvku při péči o osobu blízkou obhospodařoval v roce 2006 menší území než v současnosti při administraci příspěvku na péči (coby obec s rozšířenou působností spravuje území zahrnující téměř 80 % rozlohy okresu Znojmo). Nejsou tedy k dispozici územně srovnatelná data. Za druhé, příspěvek na péči není touž dávkou jako jeho předchůdce příspěvek při péči o blízkou nebo jinou osobu. Příspěvek na péči totiž nahrazuje minimálně tři do doby jeho zavedení obvyklé finanční příspěvky – zmíněný příspěvek při péči o osobu blízkou nebo jinou, zvýšení důchodu pro bezmocnost a v určité míře i účelové dotace na lůžko v pobytových zařízeních sociálních služeb. S těmito výhradami uvádíme následující přibližné údaje: za rok 2006 vyplatilo Znojmo na území, které tehdy spravovalo, cca 19 milionů korun na příspěvek při péči o osobu blízkou. V současné době vyplácí příjemcům příspěvku na péči MěÚ Znojmo cca 15,5 milionu korun měsíčně.

Charakteristika příjemců příspěvku na péči - stav k 1. 12. 2010

V této podkapitole podrobněji rozebíráme aktuální strukturu příjemců příspěvku na péči, a to z hlediska přiznaného stupně závislosti, věku, souvislosti mezi věkem a stupněm závislosti a bydliště.

K 1. prosinci 2010 vyplácel MěÚ Znojmo 2 563 příspěvků na péči, a sice 32 % v I. **stupni závislosti**, 26 % ve II. stupni závislosti, 25 % ve třetím stupni závislosti a 17 % ve IV. stupni závislosti. Největší podíl mezi příjemci příspěvku na péči tvořili **senioři** (tj. osoby ve věku 60 a více let), kteří byli příjemci dávky téměř ve ¾ případů (viz graf 28).

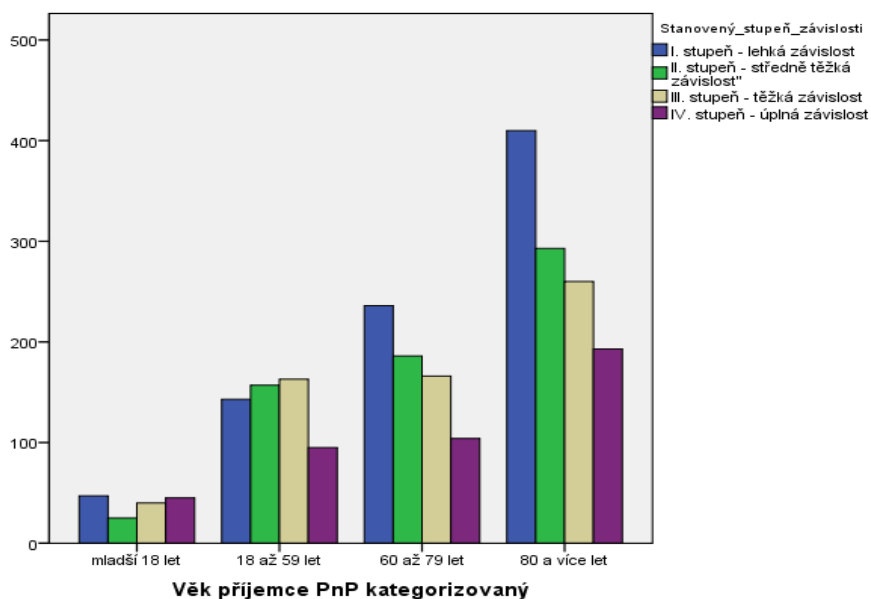
Graf 28: Věk příjemců příspěvku na péči v SO ORP Znojmo, stav k 1.12.2010

Zdroj: Oddělení sociální péče, MěÚ Znojmo

Zastoupení jednotlivých stupňů závislosti podle věkových skupin příjemců příspěvku se výrazně liší. Zatímco u dětí a mladistvých jsou jednotlivé stupně závislosti zastoupeny téměř rovnoměrně, přičemž nejvíce je osob s *lehkou* a *úplnou závislostí*, v ostatních věkových skupinách – dospělí, senioři a starší senioři tvoří osoby se IV. stupněm závislosti vždy nejmenší podíl (viz graf 29).

Graf 29: Charakteristika příjemců příspěvku na péči v SO ORP Znojmo podle věku a přiznaného stupně závislosti, k 1.12.2010

Zdroj: Oddělení sociální péče, MěÚ Znojmo

Mezi osobami 60letými a staršími platí, že čím nižší stupeň závislosti, tím větší podíl příjemců dávky. Uvedená data odrážejí odlišnost v procesu, kterým se na pomoci druhých stávají závislí děti, mladiství a dospělí na straně jedné a senioři na straně druhé. První skupina mladších 60 a zejména 18 let se stává závislou na výraznější pomoci druhých (tj. vyšší stupně závislosti) častěji tak říkajíc naráz – vlivem vrozeného postižení, úrazu nebo závažné nemoci. Senioři se naopak více závislími na pomoci poskytované druhými osobami stávají častěji postupně, tak jak jim s vyšším věkem přibývá fyzických omezení a zdravotní stav se zhoršuje.

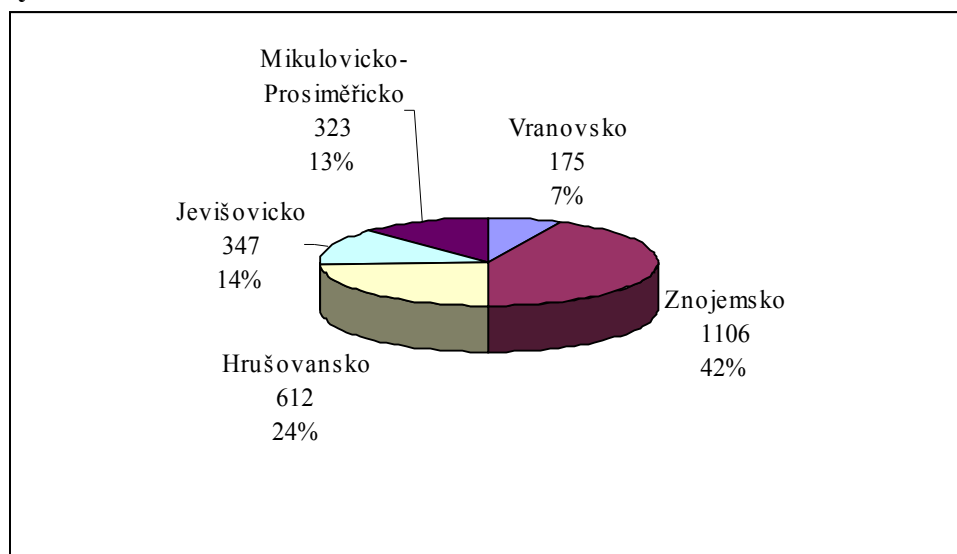
Prostorová analýza příjemců příspěvku na péči

Pro účely prostorové analýzy příjemců příspěvku na péči jsme správní obvod ORP Znojmo rozdělili na 5 přibližně podobně velkých oblastí, tak jak nám to umožnila identifikace bydliště prostřednictvím poštovního směrovacího čísla, kterou jsme měli k dispozici:

- Vranovsko (POU Vranov nad Dyjí, Horní Břečkov);
- Znojmsko (pošta Citonice, Dobšice, Hodonice, Strachotice, Šatov, Vrbovec, Znojmo 2, 4 a 5);
- Hrušovansko (POU Hrušovany nad Jevišovkou, Čejkovice, Derflice, Dyjákovice, Hrádek, Krhovice, Křidlůvky, Oleksovičky, Slup, Valtovice);
- Jevišovicko (pošta Blížkovice, Grešlové Mýto, Hluboké Mašůvky, Hostim, Jevišovice, Kravsko);
- Mikulovicko-Prosíměřsko (pošta Běhařovice, Horní Dunajovice, Hostěradice, Lechovice, Mikulovice, Oleksovice, Plaveč, Prosiměřice, Tavíkovice, Únanov, Višňové).

Nejvíce příjemců příspěvku na péči v prosinci roku 2010 bylo na Znojmsku – 42 %. Je to pochopitelné, protože tato oblast obsahuje kromě okolních vesnic samotné město Znojmo s vysokou hustotou obyvatel a vyšším podílem seniorů. Naopak nejméně z příjemců příspěvku na péči pocházelo z Vranovska – 7 %.

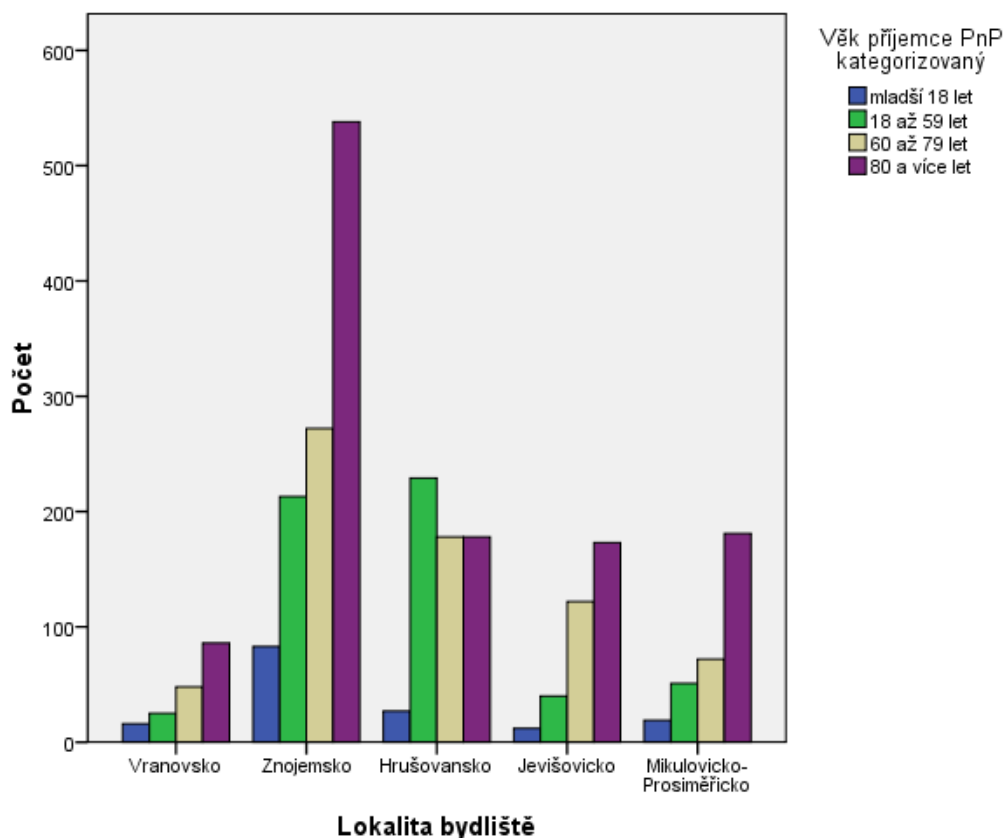
Graf 30: Příjemci příspěvku na péči v SO ORP Znojmo, stav k 1.12.2010, podle lokality bydliště

Zdroj: Oddělení sociální péče, MěÚ Znojmo

S výjimkou Hrušovanska představovali starší senioři (tj. ve věku 80 a více let) vždy největší skupinu příjemců dávky. Na Hrušovansku však největší skupinou byli dospělí lidé, i početně jich bylo více než dospělých příjemců příspěvku na péči na Znojemsku.

Graf 31: Věk příjemců příspěvku na péči v SO ORP Znojmo podle lokality jejich bydliště, stav k 1.12.2010

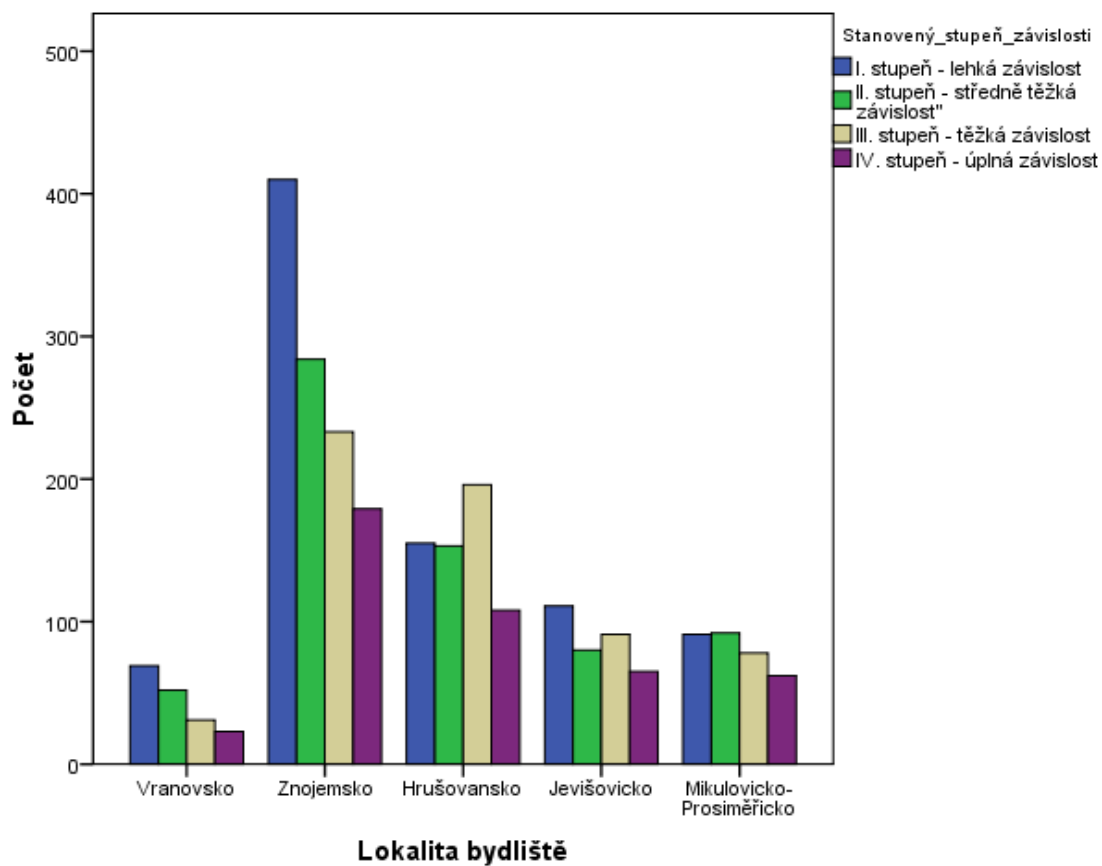

Zdroj: Oddělení sociální péče, MěÚ Znojmo

Co se týče rozmístění skupin příjemců příspěvku na péči podle stupňů závislosti, tak pro Vranovsko a Znojmsko je typický již dříve zmiňovaný vztah nepřímé úměry mezi stupněm závislosti a počtem osob pobírajících dávku, tedy čím nižší stupeň závislosti, tím vyšší počet příjemců dávky. Výrazně se opět vymyká Hrušovansko, kde je největší skupina tvořena příjemci příspěvku na péči s přiznaným III. stupněm závislosti, tj. s těžkou závislostí.

Prostorové rozmístění jednotlivých typů příjemců příspěvku na péči - tj. podle přiznaného stupně a věku - je do značné míry ovlivněno i rozmístěním specifických druhů pobytových sociálních služeb, jako jsou domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, domovy pro osoby se zdravotním postižením, chráněné bydlení, a dále bytů se zvláštním určením, zejména těch v domech s pečovatelskou službou.

Graf 32: Charakteristika příjemců příspěvku na péči v SO ORP Znojmo podle stupně závislosti a bydliště, k 1.12.2010

Zdroj: Oddělení sociální péče, MěÚ Znojmo

Potenciálně sociálně vyloučené lokality

Na základě výše analyzovaných demografických a sociálních indikátorů jsme identifikovali obce, které nesou charakteristiky sociálně vyloučených lokalit.

Sociálně vyloučené lokality, či vnitřní periferie, jak je nazývá sociolog Jiří Musil (2006, s. 30), lze charakterizovat jako ta území, která se nerozvíjí, ztrácí obyvatelstvo, demograficky rychle stárnou, mají nižší socio-ekonomickou úroveň, horší technickou i sociální infrastrukturu než ostatní části území, jsou hůře dopravně dostupná, mají starší bytový fond a objevují se v nich specifické sociální problémy spojené s exkluzí. Z této definice vyplývá, že pro sociálně vyloučené lokality je typická kumulace určitých sociálních, demografických, kulturních a ekonomických charakteristik.

I když ukazatele, jejichž prostřednictvím jsme identifikovali obce s vysokou pravděpodobností, že již jsou, či se vbrzku stanou, sociálně vyloučenými lokalitami, zrcadí pouze část charakteristik sociálně vyloučené lokality a sice část sociální, demografickou a pouze částečně ekonomickou, jsme přesvědčeni, že vymezení potenciálně sociálně vyloučených lokalit je poměrně spolehlivé. Ukazatele, z nichž jsme při identifikaci těchto lokalit vycházeli, jsou následující:

- míra nezaměstnanosti (20 % a vyšší),
- podíl seniorů ve věku 65 a více let na celku obyvatel obce (20 % a vyšší)
- index stárí, coby indikátor rychlosti, s jakou bude obyvatelstvo dané obce stárnout (150 a vyšší), čím je index stárí vyšší, tím lze očekávat rychlejší stárnutí obyvatelstva.

Tabulka 10: Charakteristiky obcí ohrožených sociálním vyloučením, data k 31.12.2009

	Počet obyv.	Míra nezaměstnanosti	Podíl seniorů na populaci	Index stárí (senioři/děti*100)
Zálesí	173	45,0 %	23,7 %	373
Bítov	152	22,4 %	23,7 %	225
Chvalatice	102	27,1 %	22,5 %	575
Podhradí nad Dyjí	44	33,3 %	25,0 %	1100
Rozkoš	177	27,8 %	22,6 %	200
Újezd	80	31,3 %	25,0 %	500

Zdroj: Územně analytické podklady (1a) v obcích vybraného SO ORP. ČSÚ.

Obce Bítov, Chvalatice, Podhradí nad Dyjí a Zálesí jsou součástí Vranovska a je pro ně, kromě již uvedených statistik charakteristická i nevyhovující dopravní obslužnost jak z hlediska spojení se Znojmem, tak s krajským městem. Obce Rozkoš a Újezd se pak nacházejí na severu SO ORP Znojmo, na hranici s Krajem Vysočina.

Podle Musila (2006, s. 34) by těmto periferním územím mohlo mimo jiné pomoci:

- prohloubení spolupráce mezi obcemi v periferních oblastech pro vytváření společné sociální i technické infrastruktury;
- komunikační propojování periferních oblastí s územími rozvoje a hledání cest, jak zlepšit veřejnou a soukromou dopravu spojující periferie s místními centry služeb.

Popis cílových skupin obyvatel z hlediska komunitního plánování sociálních služeb na Znojemsku

V souladu s požadavky zadavatele této studie se na následujících stranách podrobněji zabýváme zejména demografickými a statistickými charakteristikami čtyř cílových skupin obyvatel správního obvodu ORP Znojmo:

- Děti, mládež a rodina,
- Senioři,
- Osoby se zdravotním postižením,
- Osoby ohrožené sociální exkluzí a sociálně vyloučené osoby.

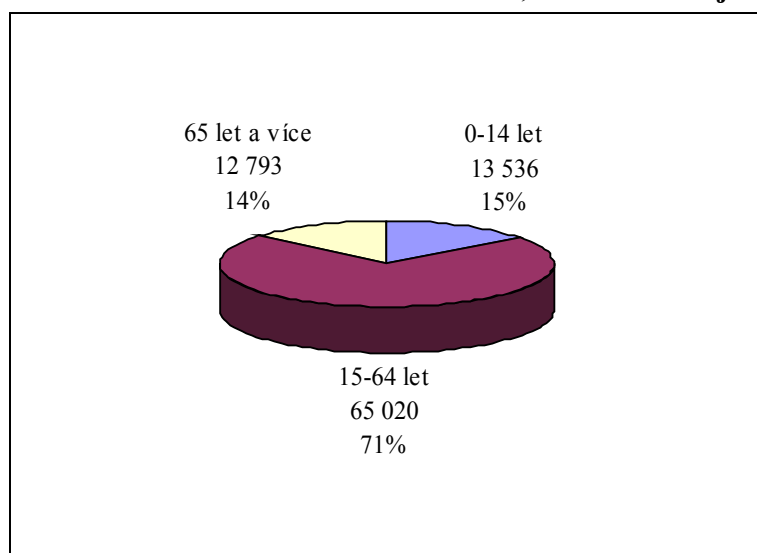
Děti, mládež a rodina

V této kapitole se budeme nejprve věnovat demografickým údajům o počtech dětí, mládeže a struktuře domácností s dětmi, ve druhé části se pak pokusíme na základě statistik Oddělení sociálně-právní ochrany dětí odhadnout počet dětí, které jsou vystaveny nebo samy působí závažné sociální aj. problémy.

Demografické charakteristiky

Na Znojemsku se v roce 2009 **narodilo 1046 dětí**, z toho 59 % v manželství a **41 % mimo manželství** (v JMK je to 66 % v manželství a 34 % mimo). Tendence přivádět děti mimo formálně uzavřená manželství má vzestupný růst – v roce 2000 se narodilo mimo manželství 20 % dětí a od té doby jejich podíl mezi novorozenci stále roste.²⁸ Na Znojemsku se dále o 2 % dětí více, než byl krajský průměr, narodilo již jako v pořadí třetí dítě (celkem to bylo 16 % z živě narozených).

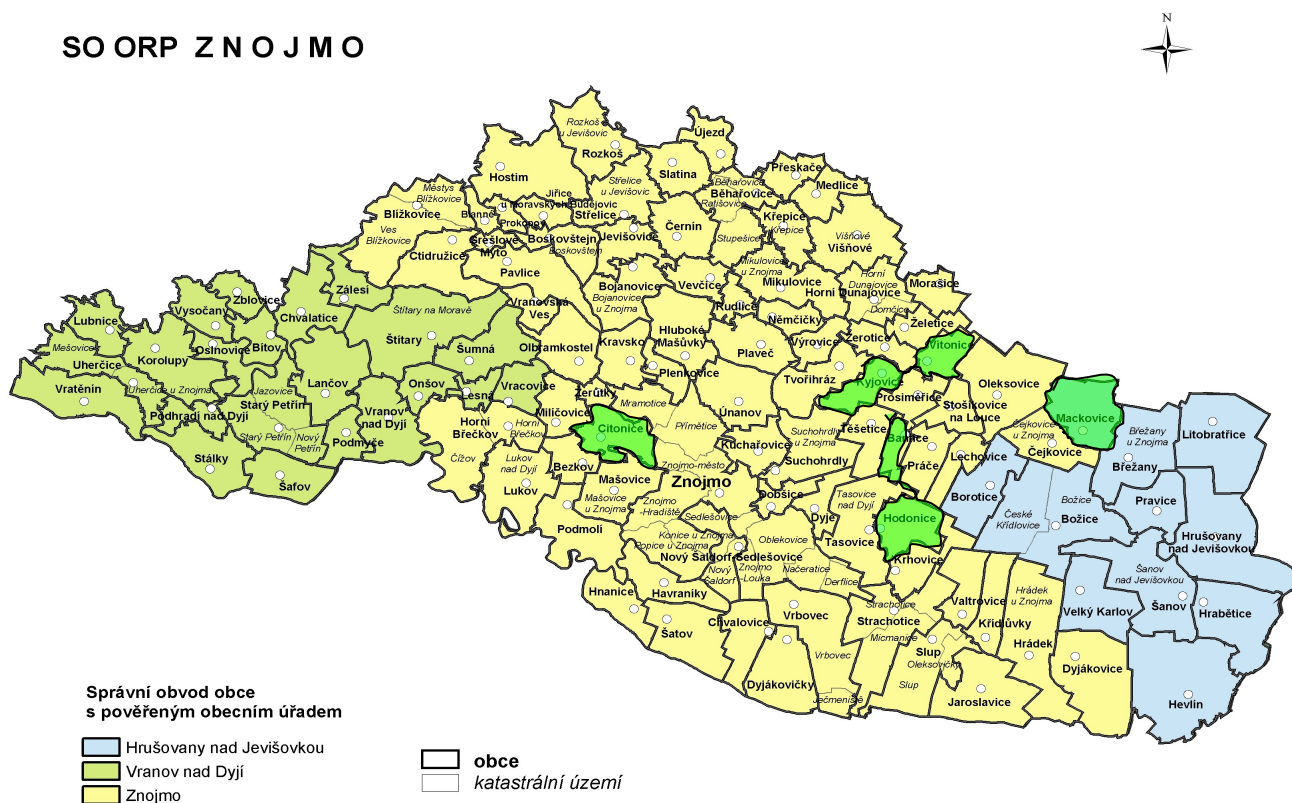
Graf 33: Věkové složení k 31. 12. 2009, SO ORP Znojmo

Zdroj: Územně analytické podklady ve vybraném území SO ORP – vývoj stavových ukazatelů. ČSÚ (navštíveno 1.12.2010) (<http://vdb.czso.cz/vdbvo/>).

V roce 2009 tvořily **15leté a mladší děti 15 % populace Znojemska**. Obcí s vyšším podílem dětí - kolem 20 % - bylo na Znojemsku pouze 6. Jednalo se o Citonice, Kyjovice, Vítonice, Bantice, Hodonice a Mackovice (viz obrázek 8).

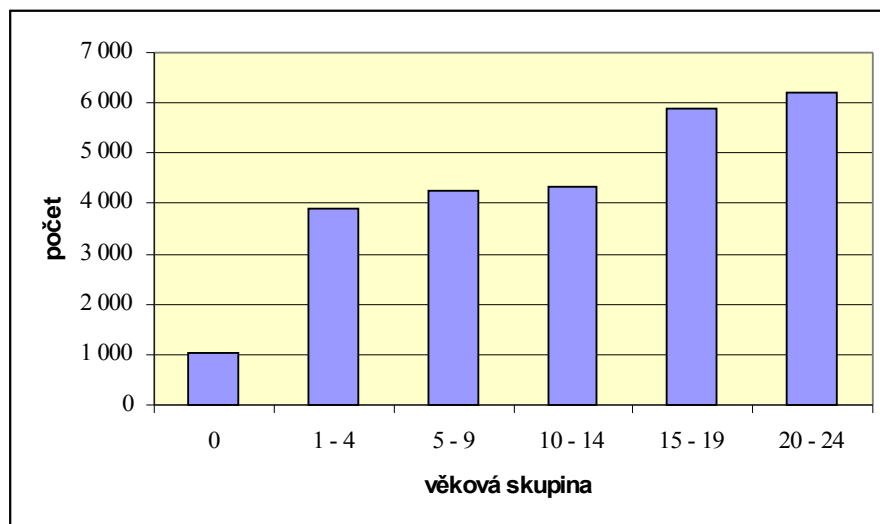
²⁸ Zdroj: Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností (2000 – 2009). ČSÚ.

Obrázek 8: Obce SO ORP Znojmo s vyšším podílem obyvatel do 15 let k 31.12.2009

Zdroj: Zpracováno podle Územně analytické podklady (1a) v obcích vybraného SO ORP. ČSÚ

Poznámka: zelené pole = podíl obyvatel ve věku 0 až 14 let ve výši 19 až 21 %.

Co se celkových počtů týče, pak dětí mladších 5 let bylo na Znojemsku 4 933, předškoláků a mladších školáků (5 až 9 let) bylo 4 250, starších dětí 4 353, mladistvých 5 901 a mladých dospělých 6 215 (viz graf 34).

Graf 34: Počet dětí a mladých dospělých v pětiletých věkových skupinách, k 31.12.2009, SO ORP Znojmo

Zdroj: Vybrané údaje za správní obvody ORP. ČSÚ.

Jak jsme již uvedli výše, nejpřesnější obraz **struktury domácností** s dětmi poskytují data ze sčítání lidu. Na tomto místě již jen upřesníme dříve prezentovaná data: V roce 2001 žilo ve správním obvodu ORP Znojmo 10 593 úplných rodin se závislými dětmi a 2 493 neúplných rodin se závislými dětmi; úplné rodiny tedy představují typické prostředí pro výchovu nezletilých dětí – neúplné rodiny se závislými dětmi tvořily pouze 19 % všech rodin se závislými dětmi. Ve většině obcí SO ORP Znojmo tvoří mezi rodinami s dětmi úplné rodiny alespoň 75 % (údaje za jednotlivé obce viz Příloha 3). Výjimku z tohoto pravidla představují pouze obce Čejkovice (úplných rodin s dětmi bylo mezi celkem rodin s dětmi jen 53 %), Kyjovice (72 % úplných rodin), Lukov (69 % úplných rodin), Podhradí nad Dyjí (67 %), Podmolí (71 %), Prácheň (70 %), Vevčice (63 %) a Zblovce (60 %).

Doplňme, že u neúplných rodin v okrese Znojmo v roce 2001 převládal typ s jedním dítětem – 62 %, u úplných rodin s dětmi naopak převládal typ se dvěma dětmi – 48,5 %.

Ohrožené děti a riziková mládež

Oddělení sociálně-právní ochrany dětí se kromě agendy náhradní rodinné péče věnuje čtyřem typům klientů:

- Dětem, které se dopustily protiprávního jednání bez ohledu na pozdější kvalifikaci skutku (přestupek, provinění, čin jinak trestný apod.) a jejich rodinám.
- Dětem s nařízenou ústavní nebo uloženou ochrannou výchovou, na útěku ze zařízení (pohřešovaným) a jejich rodinám.
- Dětem, u kterých dochází ke kumulaci závažných výchovných problémů (záškoláctví, šikana, projevy extremismu, drogy, alkohol, tuláctví, prostituce apod.) a jejich rodinám.
- Poškozeným (obětím) protiprávním jednáním nebo svědkům protiprávního jednání a jejich rodinám (poškození i oběti do dovršení 18 let věku).

V roce 2009 OSPOD při MěÚ Znojmo zaevidoval 395 nových rodin, se kterými byla navázána spolupráce. Ke konci roku 2009 pak bylo celkem evidováno 3 296 „živých“ případů. Z toho u 201 dětí byl nad jejich výchovou stanoven soudem či obecním úřadem dohled.

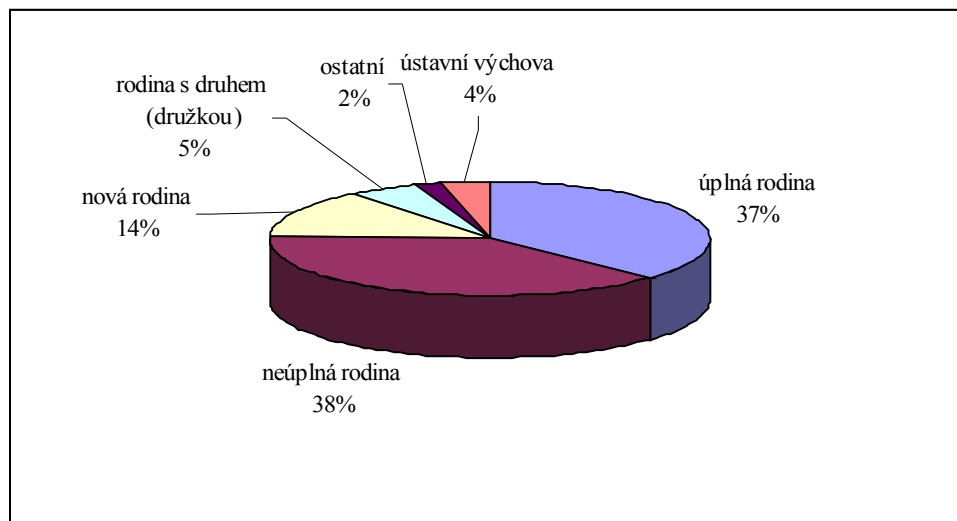
V roce 2009 poskytli: 410krát poradenství rodičům při řešení výchovných nebo jiných problémů souvisejících s péčí o dítě a při výchově a vzdělávání dítěte a při péči o dítě zdravotně postižené; 400krát poradenství v souvislosti s nárokem dítěte na výživné; a 15krát poradenství v souvislosti s osvojením nebo pěstounskou péčí.

V roce 2009 se dále pracovníci osob mimo jinou činnost účastnili 881 soudních jednání.

V péči kurátora pro děti a mládež²⁹ bylo 282 klientů, většina z nich byli chlapci – 83 %. Děti do 15 let bylo mezi klienty kurátora 123, ostatní byli mladiství.

Se svými klienty kurátor nejčastěji řešil trestnou činnost - ve 133 případech, a výchovné problémy – 103 případů. Děti a mladiství – klienti kurátora pro mládež nejčastěji pocházely z úplných a neúplných rodin (viz graf 35).

²⁹ Kurátor pro děti a mládež se zabývá dětmi a mladistvými s poruchami chování a trestnou činností. Podle § 6 odst. 1, písm. c,d) zákona 359/1999 Sb. zaměřuje sociálně-právní ochranu zejména na děti, které vedou zahálčivý a nemravný život spočívající v tom, že: zanedbávají školní docházku, nepracují, i když nemají dostatečný zdroj obživy, požívají alkohol nebo návykové látky, živí se prostitucí, spáchaly trestný čin nebo, jde-li o děti mladší než 15 let, spáchaly čin, který by jinak byl trestným činem. Dále se zaměřuje na děti, které se opakovaně dopouštějí útěků od rodičů nebo jiných fyzických nebo právnických osob odpovědných za výchovu dítěte.

Graf 35: Rodinné zázemí klientů kurátora pro mládež, SO ORP Znojmo, k 31.12.2009

Zdroj: OSPOD, MěÚ Znojmo.

Vedoucí Oddělení sociálně-právní ochrany dětí paní Pluskalová však upozorňuje, že tyto údaje zcela nezrcadlí realitu, neboť jsou podhodnocené. Týkají se pouze těch dětí, jimž je založen spis. Spis se ale nezakládá všem a zvláště v oblasti poradenství, kde založení spisu nebývá pravidlem, jde pouze o odhady. Na druhou stranu, založení spisu ale v převážné většině znamená, že OSPOD s daným dítětem či rodinou spolupracuje dlouhodoběji a systematicky, a že se tedy jedná o závažnější případy.

Pro děti, které jsou v dlouhodobějším kontaktu s pracovníky OSPOD, je každoročně pořádán letní tábor. Tato aktivita se osvědčila zejména v oblasti prohloubení důvěry mezi dětmi a pracovníky, která dále usnadňuje a zefektivňuje jejich vzájemnou spolupráci i mimo letní tábor.

Co se týče prostorového rozmístění, resp. kumulace dětí s výchovnými problémy, tak na území ORP Znojmo je podle expertního odhadu p. Pluskalové výraznější kumulace klientů OSPOD na Hrušovansku, dále v oblasti obcí Oblekovice a Dobšice a na znojenském sídlišti Přímětice. Pro tyto oblasti je současně typická vyšší kumulace obyvatel. Specifickým regionem je Vranovsko, kde díky obtížné dostupnosti lze předpokládat, že se obyvatelé s trestnou činností páchanou nezletilými nebo na nezletilých neobracují na Policii ČR a tyto problémy jsou skryté. Statistiky OSPOD tedy odrážejí pouze hrubě skutečnou realitu. Dalším faktorem, který působí zkreslení, kromě ochoty občanů tyto činy nahlásit, je i rozdílný lokální přístup Policie k tomu, zda se bude ohlášeným přestupkem zabývat dále, nebo ne.

Ve Znojmě dále působí jedno nízkoprahové zařízení pro děti a mládež lokalizované (NDZM) v centru města, určené pro starší děti, mládež a mladé dospělé (tj. od 11 do 26 let). Podle managerky pro prevenci kriminality Bc. Moltašové by bylo vhodné, aby na tomto místě byl NZDM určený též pro mladší děti, kterých je v okolí zařízení poměrně hojně, a to zvl. z romské komunity. Dále by podle Bc. Moltašové bylo žádoucí zřídit druhý NZDM pro sídliště Přímětice, kde je vyšší koncentrace mládeže a mladých dospělých a zvýšená pravděpodobnost rizikových jevů.

Jak jsme již zmínili výše, pracovníci OSPOD také zabezpečují agendu náhradní rodinné péče. K 31.12.2009 bylo ve správním obvodu ORP Znojmo 21 dětí v pěstounské péči, přičemž 13 rodin bylo ke svěřeným dětem bez předchozího příbuzenského vztahu. Zejména u těchto rodin, ale nejen u nich, lze předpokládat vyšší nutnost vnější podpory, a to zvláště prostřednictvím odborného poradenství.

Senioři

K 31. prosinci 2009 žilo ve správním obvodu ORP Znojmo 12 793 obyvatel ve věku 65 a více let. Jak již plyne z kapitoly o věkovém složení obyvatelstva v SO ORP Znojmo, v příštích desetiletích lze očekávat nárůst seniorské populace (věk 65+). Na základě predikovaného populačního vývoje pro Jihomoravský kraj, kde se odhaduje, že podíl seniorů na populaci vzroste z 18 % v roce 2009 na přibližně 38 % v roce 2060, můžeme odhadovat, že i v rámci ORP Znojmo se podíl seniorů na celku obyvatelstva přibližně zdvojnásobí – tedy ze 14 % v roce 2009 vzroste na asi 28 % v roce 2060.

Skutečnosti, že se ženy dožívají vyššího věku než muži, odpovídají také vyšší podíly žen v dotyčné věkové skupině. V roce 2009 tvořily na Znojemsku ženy 61 % věkové skupiny 65letých a starších.

Tabulka 11: Věkové složení podle pohlaví k 31. 12. 2009, SO ORP Znojmo

Věk	Absolutní četnost			Relativní četnost		
	ženy	muži	celkem	ženy	muži	
0-14 let	6 538	6 998	13 536	48,3%	51,7%	100%
15-64 let	32 101	32 919	65 020	49,4%	50,6%	100%
65 let a více	7 816	4 977	12 793	61,1%	38,9%	100%
celkem	46 455	44 894	91 349	50,9%	49,1%	100%

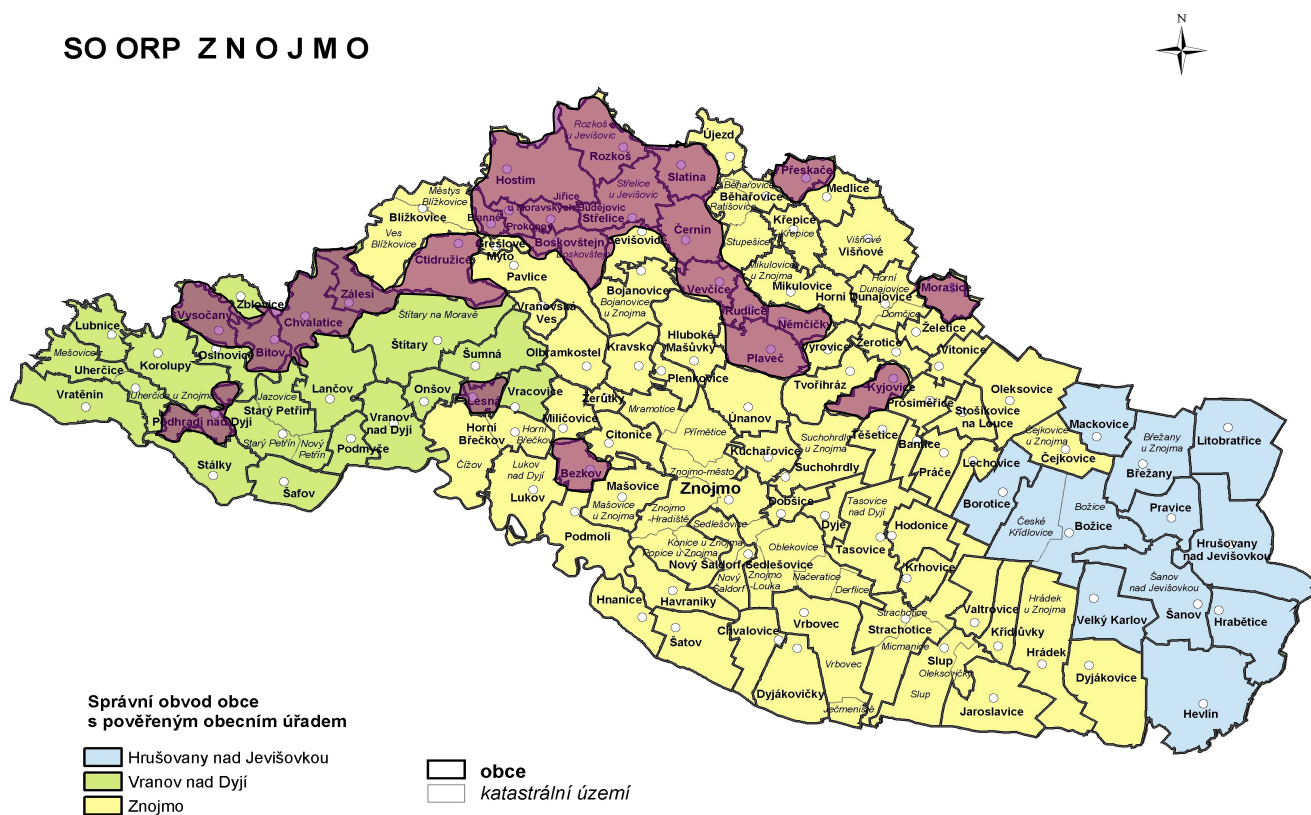
Zdroj: Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností (2000 – 2009). ČSÚ.

Plný **starobní důchod** pobíralo na Znojemsku v prosinci roku 2009 celkem 16 285 osob, a to v průměrné výši 7 263 Kč pro muže a 9 022 Kč pro ženy.³⁰

Jak pěkně ukazuje následující obrázek, **podíl seniorů (ve věku 65+) v jednotlivých obcích** správního obvodu ORP Znojmo se různí. Ze 111 obcí správního obvodu ORP Znojmo jich má pouze 22 podíl seniorů mezi občany 20 a více procent, maximálně však 27 % (obce Plaveč a Střelice). Tyto obce se soustřeďují především na severu a severozápadě správního obvodu – na Jevišovicku, Mikulovicku a částečně též na Vranovsku.

³⁰ Zdroj: Důchody a důchodci v Jihomoravském kraji v letech 2000 až 2009. ČSÚ.

Obrázek 9: Obce s vyšším podílem obyvatel nad 65 let k 31.12.2009

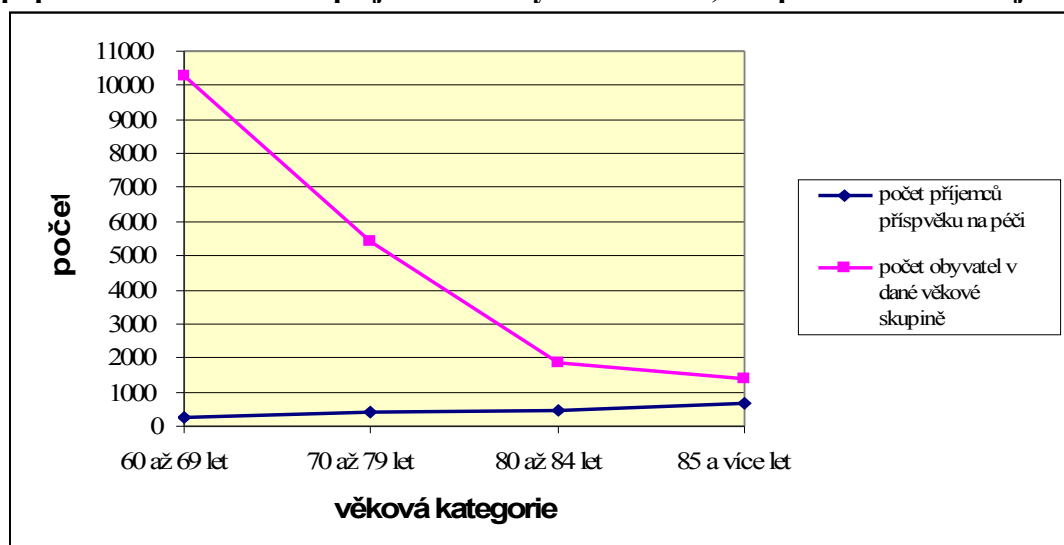
Zdroj: Zpracováno podle Územně analytické podklady (1a) v obcích vybraného SO ORP. ČSÚ

Poznámka: fialová pole = podíl obyvatel ve věku 65 a více let ve výši 20 až 27 %.

Příspěvek na péči pobíralo přibližně 10 % seniorů ve věku 60 a více let. Nicméně jak je patrné z grafu 36, s rostoucím věkem se sice velikost věkových skupin zmenšuje, současně však narůstá počet příjemců příspěvku na péči. Zatímco ve věkové skupině 60 až 69 let tvořil podíl příjemců příspěvku na péči pouhá 3 % ($N^{31} = 10\,268$), ve skupině sedmdesátníků to bylo 8 % ($N = 5\,440$), ve skupině osob mezi 80 a 84 lety jich příspěvek na péči pobírala již čtvrtina ($N = 1\,837$) a mezi osobami ve věku 85 a více let bylo příjemců na péči více než polovina (51 %; $N = 1\,372$).

³¹ N = velikost dané věkové skupiny k 31.12.2009, podle ČSÚ.

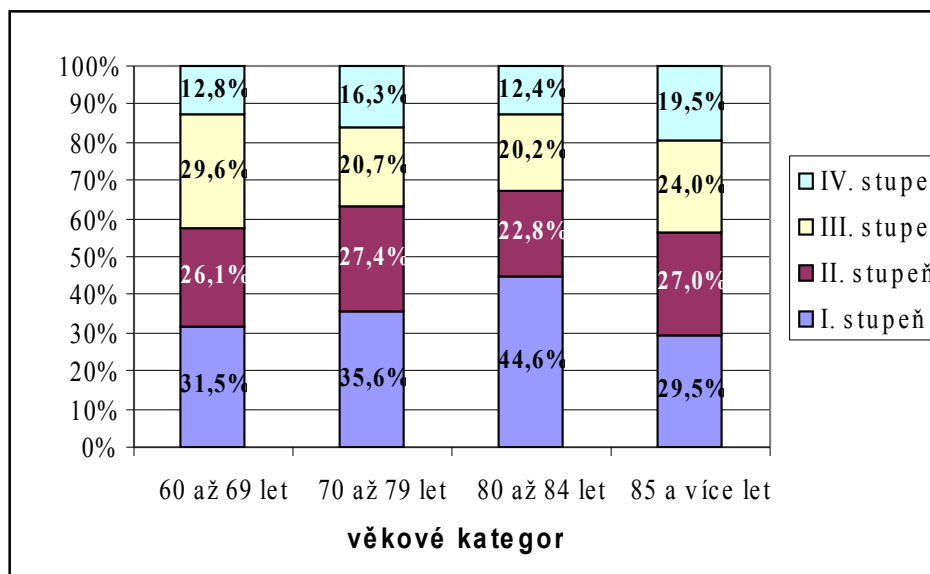
Graf 36: Příjemci příspěvku na péči podle věkových skupin (přibližné srovnání populace k 31.12.2009 a příjemců dávky k 1.12.2010, vše pro SO ORP Znojmo)

Zdroj: Oddělení sociální péče, MěÚ Znojmo; Vybrané údaje za správní obvody ORP za rok 2009. ČSÚ.

Co se týče souvislosti mezi přiznaným stupněm závislosti a věkem příjemce příspěvku na péči, nelze říci, že by s rostoucím věkem automaticky rostl i počet osob s přiznaným vyšším stupněm závislosti. Spíše se jeví, že věková skupina 80 až 84 let představuje věk, kdy lidé nejčastěji přestávají být zcela nezávislí na pomoci druhých, určitou pomoc již potřebují, ale míra jejich závislosti je klasifikována jako lehká – 44,6 % příjemců příspěvku na péči ve věku 80 až 84 let byl přiznán I. stupeň závislosti. Dále je třeba upozornit na nejvyšší podíly III. a IV. stupně závislosti mezi příjemci příspěvku na péči podle věku. Je zajímavé, že největší podíl – téměř 30 % osob s „těžkou závislostí“ na pomoci druhých - je mezi šedesátiletými. Nejvíce „úplně závislých“ na něčí pomoci je pak mezi lidmi ve věku 85 a více let – téměř pětina.

Graf 37: Stupeň závislosti podle věku příjemce na péči k 1.12.2010, SO ORP Znojmo

Zdroj: Oddělení sociální péče, MěÚ Znojmo; Vybrané údaje za správní obvody ORP za rok 2009. ČSÚ.

Počty příjemců příspěvku na péči jsou však pouze orientačním údajem pro odhad osob, které jsou závislé na pomoci druhých, protože výplata příspěvku na péči se např. pozastavuje, když je žadatel hospitalizován měsíc a déle a opětovně se vyplácí až po návratu z nemocničního

zařízení. Dále administrativní stránka, a tedy i statistické výkazy mají určitou setrvačnost. Realitu odrážejí s určitým časovým posunem – než dojde k rozhodnutí o přiznání dávky od podání žádosti, než se MěÚ dozví, že příjemce je v nemocnici a než se zase dozví, že již byl propuštěn, případně než je MěÚ nahlášeno úmrtí příjemce dávky.

Osoby se zdravotním postižením

Pojem osoba se zdravotním postižením definuje Český statistický úřad v dokumentu *Výsledky výběrového šetření zdravotně postižených osob za rok 2007* následovně: „Zdravotně postiženou je osoba, jejíž tělesné, smyslové a nebo duševní schopnosti či duševní zdraví jsou odlišné od typického stavu pro odpovídající věk a lze oprávněně předpokládat, že tento stav potrvá déle než 1 rok. Odlišnost od typického stavu pro odpovídající věk musí být takového druhu či rozsahu, že obvykle způsobuje omezení nebo faktické znemožnění společenského uplatnění dané osoby.“

Pro účely této studie je vhodné zmínit i definici zdravotního postižení obsaženou v zákoně 108/2006 Sb., o sociálních službách. Zdravotním postižením se podle §3 písmena g) tohoto zákona rozumí „postižení **tělesné, mentální, duševní, smyslové** nebo **kombinované** postižení, jehož dopady činí nebo mohou činit osobu závislou na pomoci jiné osoby“. Přesnější vymezení jednotlivých typů postižení je možné čerpat z prací Pipekové (2006: 98), Rentiérové (in Renotiérová, Ludíková a kol. 2003: 18) a Mahrové, Venglářové a kol. (2008):

- *tělesné postižení* - tělesné postižení bez mentálního postižení (schopný či neschopný chůze), tělesné postižení s přidruženým mentálním postižením (schopný či neschopný chůze);
- *mentální postižení* – různé stupně mentální retardace;
- *duševní postižení* – řadíme k nim demence, deliria, další duševní onemocnění (deprese, psychotické projevy, poruchy osobnosti, schizofrenie), afektivní poruchy, poruchy osobnosti, deviace;
- *smyslové postižení* - sluchové postižení (těžká nedoslýchavost, hluchota), zrakové postižení (slabozrakost, slepota);
- *kombinované postižení* - tj. hluchoslepota, postižení mentální a tělesné, mentální se sluchovou vadou, mentální se zrakovou vadou, porucha chování s mentálním postižením, pohybové a řečové postižení atd.

Nejnovější výzkum, který přinesl informace nejen o počtech a struktuře osob se zdravotním postižením žijících v České republice, ale i o jejich rodinné a sociální situaci, realizoval v roce 2007 Český statistický úřad. Jednalo se o výzkum *Výběrové šetření zdravotně postižených 2007*. Toto šetření bylo provedeno na základě náhodného (pravděpodobnostního) výběru. V rámci tohoto šetření byli osloveni praktičtí a dětské lékaři, kteří poskytli potřebné informace ke zpracování. Na základě jmenovaného šetření byly odhadnuty následující počty osob se zdravotním postižením v ČR:

- 550 407 osob s tělesným postižením;
- 87 439 osob se zrakovým postižením;
- 74 700 osob se sluchovým postižením;
- 106 699 osob s mentálním postižením;
- 128 065 osob s duševním postižením;
- 571 739 osob s vnitřním postižením.

Celkem tedy podle odhadu učiněného na základě výběrového šetření ČSÚ žije v ČR 1 015 548 osob se zdravotním postižením, tj. 9,9 % české populace. Z uvedeného šetření vyplynulo několik důležitých zjištění:

1. Věková struktura osob se zdravotním postižením se vyznačuje vysokým podílem žen nad 75 let, což je logické vzhledem ke kratší délce života mužů. Z pohledu rodinného stavu jsou v této skupině až tři čtvrtiny ovdovělých žen.
2. Úroveň vzdělání osob se zdravotním postižením je v porovnání s celkovou populací ČR nižší. Ve skupině zdravotně postižených starších 15 let výrazně převládá počet osob se základním vzděláním.
3. Mezi nejčastější typy zdravotního postižení patří choroby vnitřních orgánů, následovány nemocemi pohybového ústrojí. Oba uvedené typy handicapu se vyskytují u nadpoloviční většiny osob se zdravotním postižením.
4. S vrozenými vývojovými vadami jako příčinou zdravotního postižení se setkáváme u třetiny mentálních retardací. Dvě třetiny postižení pohybového aparátu vznikly v důsledku úrazů. Nemoc bývá nejčastější příčinou vzniku postižení vnitřních orgánů – 57 %. Vysoký věk člověka vede ve zvýšené míře k chorobám vnitřních orgánů, zejména oběhového ústrojí – 42 %.
5. Nejvyšší průměrná míra postižení byla zaznamenána u lidí s mentálním postižením.
6. Kompenzační pomůcky potřebují zejména lidé se zrakovým, sluchovým a tělesným postižením.
7. Počet zdravotně postižených osob bez zajištěné péče se postupně zvyšuje až do věku 59 let, kdy dosahuje téměř jedné pětiny. S narůstajícím věkem přibývá osob se zdravotním postižením, pro něž je pomoc druhých nepostradatelná. Šetření potvrdilo, že ve všech věkových skupinách představuje rodina nejpřirozenější formu pomoci. Zdravotně postižení starší 75 let využívají častěji více forem pomoci, což odpovídá obecně potřebám seniorů v celé populaci.
8. Míra soběstačnosti osob se zdravotním postižením se od středního věku relativně rychle snižuje s přibývajícím věkem. Zatímco ve věku 45-59 let bylo zcela soběstačných 62 % postižených lidí, ve věkové skupině 60-74 let to bylo 48 % a ve věku nad 75 let už jen 18 %. Potřeba pomoci rapidně stoupá se závažností postižení – se stupňující se mírou postižení klesá míra soběstačnosti handicapovaných lidí.
9. Z celkového počtu zdravotně postižených v ČR žije 87 % ve standardním bytě nebo domě. V zařízeních sociální péče pobývá až pětina osob s mentálním postižením.
10. Nadpoloviční většina – 57 % všech zdravotně postižených, kteří žijí v ústavech sociální péče, pobývá v léčebnách, jejichž zřizovatelem je krajský úřad. Více než polovina z tohoto počtu bydlí v zařízeních s kapacitou 101-200 lůžek.
11. Ekonomicky nejaktivnější skupinou osob se zdravotním postižením jsou lidé v rozmezí 45 – 59 let. Rostoucí věk se odráží v poklesu ekonomické aktivity u osob se zdravotním postižením a v nárůstu skupiny nepracujících důchodců. Ve skupině ekonomicky aktivních zdravotně postižených osob jsou čtyři pětiny v zaměstnaneckém poměru a jedna pětina patří k osobám samostatně výdělečně činným.
12. Nárok na plný invalidní důchod má 30 % a na částečný invalidní důchod 11 % osob se zdravotním postižením. Starobní, vdovský/vdovecký či sirotčí důchod je vyplácen polovinu zdravotně postižených. Jejich počet narůstá po 60. roce života.

Zdroj: Výsledky výběrového šetření zdravotně postižených osob za rok 2007. ČSÚ. 2008 s. 35.

Počty osob se zdravotním postižením, které žijí ve správním obvodu ORP Znojmo, můžeme odhadovat pouze nepřímo, prostřednictvím následujících ukazatelů:

- počet osob se zdravotním postižením registrovaných jako uchazeči o práci na úřadě práce (okres Znojmo),
- počet živě narozených dětí s vrozenou vadou (okres Znojmo),

- počet osob pobírajících částečný a plný invalidní důchod (okres Znojmo),
- počet držitelů průkazů mimořádných výhod pro občany těžce zdravotně postižené evidovaných MěÚ Znojmo (okres Znojmo, SO ORP Znojmo),
- počet a struktura osob mladších 60 let, které pobírají příspěvek na péči (SO ORP Znojmo).

Strukturu osob se zdravotním postižením podle druhu postižení bude možné odhadnout až na základě výsledků šetření mezi poskytovateli sociálních služeb ve správním obvodu ORP Znojmo, a to prostřednictvím údajů o počtech klientů relevantních zařízení a počtech neuspokojených klientů z kapacitních důvodů.

Vraťme se ale nyní k výše zmíněným indikátorům celkového počtu osob se zdravotním postižením. Ke 30. listopadu 2010 bylo na znojemském **úřadě práce** registrováno jako uchazeči o zaměstnání 944 osob se zdravotním postižením. V předchozím měsíci jich bylo 919 a v listopadu roku 2009 bylo registrováno na ÚP 963 osob se zdravotním postižením.³² Počet těchto osob, které nemají zaměstnání, ale rády by pracovaly, se tedy v časovém horizontu jednoho roku příliš nemění. Dodejme, že osobami, které se na ÚP řadí mezi osoby zdravotně postižené, jsou nejčastěji občané s částečným invalidním důchodem.

V roce 2008 se v okrese Znojmo narodilo 60 dětí s **vrozenou vadou**³³. V roce 2009 pak bylo v okrese Znojmo v dispenzarizované péči, tj. pod stálým lékařským dohledem z důvodu dlouhodobé choroby, přibližně 293 dětí ve věku 0 až 14 let a 83 mladistvých ve věku 15 až 18 let.³⁴

Tabulka 12: Příjemci invalidního důchodu v okrese Znojmo, prosinec 2009

	muži	ženy	celkem
invalidní důchod plný	1510	1185	2695
invalidní důchod částečný	1186	980	2166
celkem	2696	2165	4861

Zdroj: Důchody a důchodci v Jihomoravském kraji v letech 2000 až 2009. ČSÚ.

Invalidní důchod pobíralo v roce 2009 v okrese Znojmo 4 861 osob, z toho 55 % plný invalidní důchod. Mužů bylo mezi invalidními důchodci o 10 % více než žen, tj. 55 %. Průměrná výše plného invalidního důchodu činila 9 547 Kč pro muže a 8 614 Kč pro ženy. V případě částečného invalidního důchodu to bylo pro muže 6 236 Kč a pro ženy 5 672 Kč.³⁵

Tabulka 13: Celkový počet držitelů průkazů zdravotně postižených v okrese Znojmo k 31.12.2009

Držitelé průkazů celkem		v tom osoby					
		těžce postižené		zvláště těžce postižené		zvláště těžce postižené s nutností průvodce	
celkem	z toho do 18 let	celkem	z toho do 18 let	celkem	z toho do 18 let	celkem	z toho do 18 let
2 646	191	464	12	1 442	24	740	155

Zdroj: Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2010. ČSÚ.

Občanům starším jednoho roku s těžkým zdravotním postižením, které podstatně omezuje jejich pohybovou nebo orientační schopnost, se podle druhu a stupně postižení **poskytují**

³² Zdroj: Měsíční statistiky nezaměstnanosti. MPSV. dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes>.

³³ Zdroj: Zdravotnictví Jihomoravského kraje 2009. 2010. Brno: ÚZIS ČR.

³⁴ Zdroj: Dětská a dorostová péče v Jihomoravském kraji v roce 2009. 2010. Brno: ÚZIS ČR., vlastní výpočty.

³⁵ Zdroj: Důchody a důchodci v Jihomoravském kraji v letech 2000 až 2009. ČSÚ.

mimořádné výhody I. (průkaz TP – těžce postižený), II. (průkaz ZTP – zvláště těžce postižený) nebo III. stupně (průkaz ZTP/P – zvláště těžce postižený s nutností průvodce). V okrese Znojmo bylo na konci roku 2009 celkem 2 646 držitelů průkazů zdravotně postižených, což je téměř stejný počet jako příjemců plného invalidního důchodu. Děti a mládež do 18 let bylo mezi držiteli těchto průkazů pouze 7 %, nicméně většina z nich trpěla vážným postižením s nutností průvodce (81 %). Bez ohledu na věk bylo v roce 2009 nejvíce držitelů průkazů II. stupně – zvláště těžce postižený (54,5 %).

Tabulka 14: Počet průkazů zdravotně postižených vydaných v roce 2009 a 2010 MěÚ Znojmo

	k 31.12.2009	k 30.11.2010
I. stupně	93	45
II. stupně	183	116
III. stupně	108	87

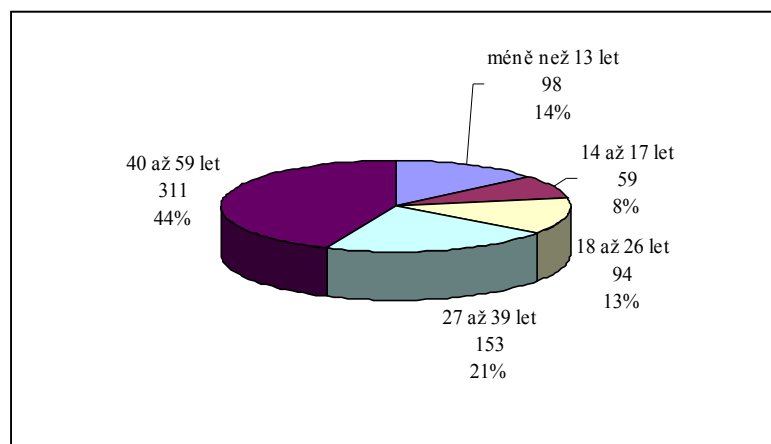
Zdroj: Referát OSVZ, MěÚ Znojmo

Podle informací poskytnutých Bc. Čopfovou, referentkou OSVZ při MěÚ Znojmo, počet osob žádajících o **přiznání mimořádných výhod** má mírně vzestupnou tendenci. Pokud jde o rozdíl v přiznávaných stupních MV, lze v posledním období (zhruba dvou let) spíše pozorovat větší množství zamítnutých žádostí a přiznávání nižších stupňů MV, především I. stupně.

Právě popsané protichůdné tendence, tedy nárůst počtu žadatelů o průkazky MV a meziroční pokles vydaných průkazů, jsou podle referentky OSVZ výsledkem následujících skutečností: posudkoví lékaři posuzují žadatele poněkud přísněji než dříve, na druhou stranu roste i počet žadatelů, kteří by ani dříve neuspěli. Jednak z toho důvodu, že na jejich druh zhoršeného zdravotního stavu se průkazky MV nevztahují – sem patří zejména chronicky duševně nemocní. Dále z toho důvodu, že jejich zdravotní omezení je spíše lehčího charakteru a na průkazky MV by nedosáhli ani dříve, nyní – v období hospodářského poklesu v zemi – to však ve zvýšené míře „zkouší“ kvůli návazné možnosti žádat o další dávky – např. příspěvek na provoz motorového vozidla.

Ve správním obvodu ORP Znojmo pobíralo k 1.12.2010 **příspěvek na péči** 715 osob mladších 60 let. Největší podíl – 44 % tvořila věková skupina starších dospělých (40 až 59 let), poměrně výrazný však byl i podíl dětí do 13 let – 14 %.

Graf 38: Věkové složení příjemců příspěvku na péči mladších 60 let v SO ORP Znojmo k 1.12.2010

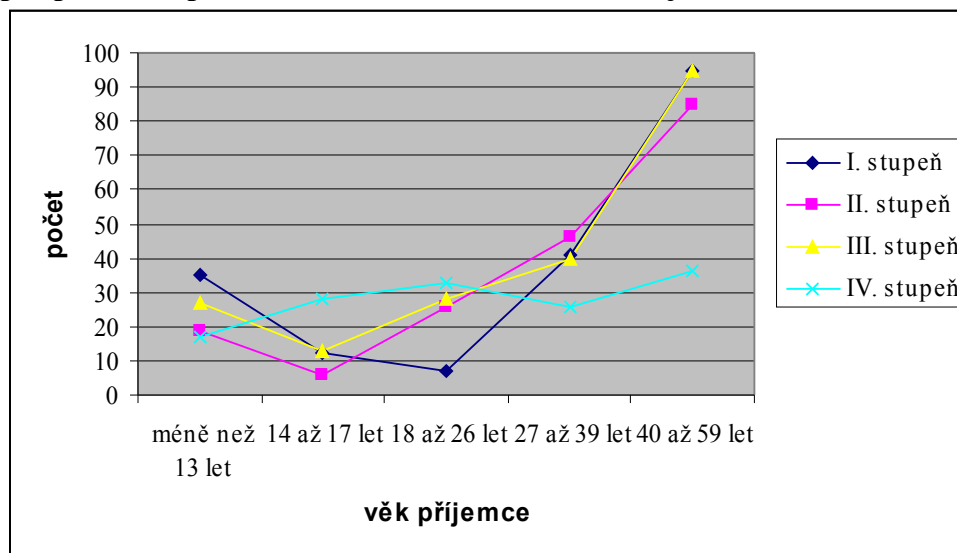

Zdroj: Oddělení sociální péče, MěÚ Znojmo; Vybrané údaje za správní obvody ORP za rok 2009. ČSÚ.

Ve věkové skupině dětí do 13 let je nejvíce těch, kterým byl přiznán I. stupeň závislosti, tj. lehká závislost – 36 %, nicméně druhým nejčastějším stupněm závislosti je III. stupeň – těžká

závislost (27 %). V následujících dvou věkových skupinách mladistvých a mladých dospělých tvoří největší skupinu ti, kterým byl přiznán nejvyšší, IV. stupeň závislosti – úplná závislost (mladiství – 47,5 %; mladí dospělí – 35 %). U příjemců příspěvku na péči ve věku 27 a více let naopak počet osob s úplnou závislostí tvoří nejmenší podíl, přičemž ostatní tři stupně závislosti jsou v obou nejstarších věkových skupinách víceméně rovnoměrně zastoupeny.

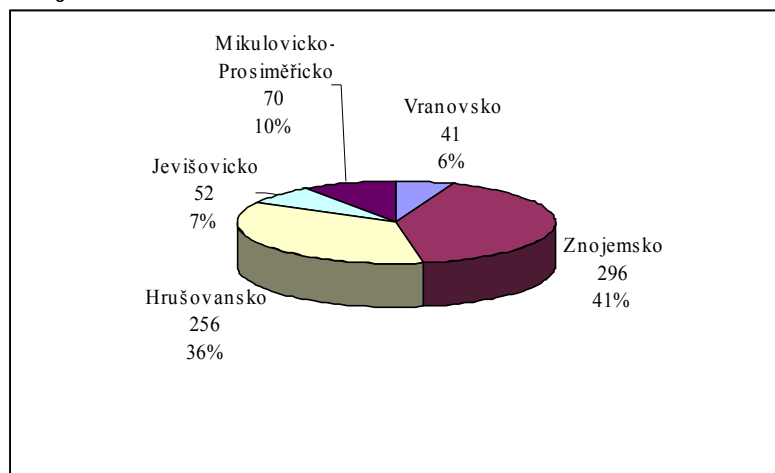
Graf 39: Souvislost mezi věkem příjemce a přiznaným stupně závislosti u příjemců příspěvku na péči mladších 60 let v SO ORP Znojmo k 1.12.2010

Zdroj: Oddělení sociální péče, MěÚ Znojmo; Vybrané údaje za správní obvody ORP za rok 2009. ČSÚ.

Z hlediska prostorového rozmístění příjemců příspěvku na péči mladších 60 let bylo lze očekávat, že nejvíce jich bude mít trvalé bydliště na Znojemsku (vymezení viz kap. *Prostorová analýza příjemců příspěvku na péči*), neboť celkově nejvíce příjemců této dávky je právě z této lokality, nicméně za povšimnutí stojí téměř stejný podíl příjemců dávky mladších 60 let z Hrušovanska – 36 %. Nejméně příjemců příspěvku na péči do 60 let věku bylo na Vranovsku – příspěvku zde pobíralo 41 občanů.

Graf 40: Prostorové rozmístění příjemců příspěvku na péči mladších 60 let v SO ORP Znojmo k 1.12.2010

Zdroj: Oddělení sociální péče, MěÚ Znojmo

Závěrem je však nutno upozornit, že i počty příjemců příspěvku na péči jsou pouze orientačním údajem pro odhad počtu osob se zdravotním postižením, protože ne všem osobám se zdravotním postižením je příspěvek na péči přiznán.

Osoby ohrožené sociální exkluzí a sociálně vyloučené osoby

V této kapitole se budeme zabývat těmi skupinami obyvatel, u kterých je pravděpodobnost sociálního vyloučení vysoká, nebo již sociálně vyloučené do značné míry jsou. V souladu se zadáním se zaměříme na osoby nepřízpůsobivé, osoby ohrožené závislostmi a etnické menšiny, konkrétně Romy.

Osoby sociálně nepřízpůsobivé³⁶

Do působnosti sociálního kurátora patří tři skupiny sociálně nepřízpůsobivých občanů:

- osoby propuštěné z výkonu trestu,
- osoby opouštějící kvůli zletilosti zařízení ústavní výchovy a
- osoby žijící nedůstojným způsobem života.

V evidenci sociálního kurátora MěÚ Znojmo bylo ke konci roku 2009 - 367 osob, k 1. pololetí roku 2010 – 236 osob. Převážná část těchto osob byla propuštěna z výkonu trestu odnětí svobody, menším stejným dílem pak závislí na alkoholu a jiných látkách a bezdomovci, ještě menším dílem osoby propuštěné z ústavní výchovy. Tyto počty jsou však spíše orientační povahy, neboť zejména lidé bez domova představují statisticky obtížně zachytitelnou skupinu. Podle sociální kurátorky paní Řezáčové je tomu tak ze dvou důvodů. Tito lidé migrují mezi většími městy, takže se jejich počty neustále mění, a dále část z nich je se svým životním stylem spokojená a pomoc nevyhledává, takže se ve statistikách sociálního kurátora neobjevují.

Většina klientů sociální kurátorky jsou muži. Ženy se do těchto problémů dostávají méně často.

Z hlediska *věkové struktury* největší skupinu tvoří osoby v produktivním věku. Menší podíl pak mají osoby starší 61 let a v posledním období mírně narůstá věková skupina do 25 let.

Co se týče *prostorového rozmístění* sociálně nepřízpůsobivých, tyto osoby jsou ve větší míře soustředěny ve Znojmě a větších městech v okolí, kde mají lepší podmínky. Jde hlavně o vlaková nádraží, okolí supermarketů a různé zřízené osady. Jejich menší výskyt je na menších obcích.

Nejčastější problém, který sociální kurátorka pomáhá svým klientům řešit, je zajištění ubytování a poskytnutí dávky hmotné nouze. Na dalším místě je možno uvést zajištění osobních dokladů, vyřizování na úřadech, ošacení či pomoc při řešení jiného konkrétního problému.

V případě osob propuštěných z výkonu trestu jde v největší míře o poskytnutí dávky hmotné nouze a zajištění dalšího příjmu a ubytování. Větší problémy jsou pak u osob, které přichází „z ulice“ – tam je mnohdy třeba řešit situaci komplexně: od vyřízení osobních dokladů až po zajištění ubytování v některém azylovém zařízení. V případě propuštění osoby z ústavní výchovy po dovršení zletilosti je ve věci jednáno ještě před vlastním propuštěním. Sociální kurátor pak dále intenzivně spolupracuje jen s těmi, kteří se nemohou vrátit zpět do rodiny. V těchto případech je s klientem pracováno na zajištění ubytování a finančního zabezpečení.

Podle zkušeností sociální kurátorky je však stále častějším problémem jejích klientů absence motivace ke změně způsobu života. Místo aktivního přístupu k vlastní situaci raději pasivně očekávají pomoc a snaží se přenést zodpovědnost na úřady. Nejeví se tedy, že by primárním problémem byla absence vhodných sociálních služeb, ale přístup některých členů této cílové

³⁶ Informace uvedené v této podkapitole poskytl paní Řezáčová, koordinátorka sociální péče a sociální kurátorka při MěÚ Znojmo.

skupiny k vlastnímu životu: dosavadní způsob života, byť i třeba „na ulici“, jim vyhovuje, ale s pocitem, že právě oni jsou ti, kterým je pomoc odpírána.

Vývoj této cílové skupiny byl v uplynulých letech poměrně dynamický. Osob sociálně nepřizpůsobivých rapidním způsobem přibývá. Dost velkým je nárůst osob, které se poprvé dostávají do výkonu trestu a snižuje se také věková hranice prvotrestaných osob. K životu na ulici se zase uchyluje skupina osob ve věku mezi 50 – 60 lety. Jde především o muže, kteří přišli o zaměstnání a následně třeba i o rodinu a nejsou schopni se s touto situací vyrovnat. Důležitou roli zde hraje i alkohol, který je v mnoha případech příčinou výše uvedených problémů.

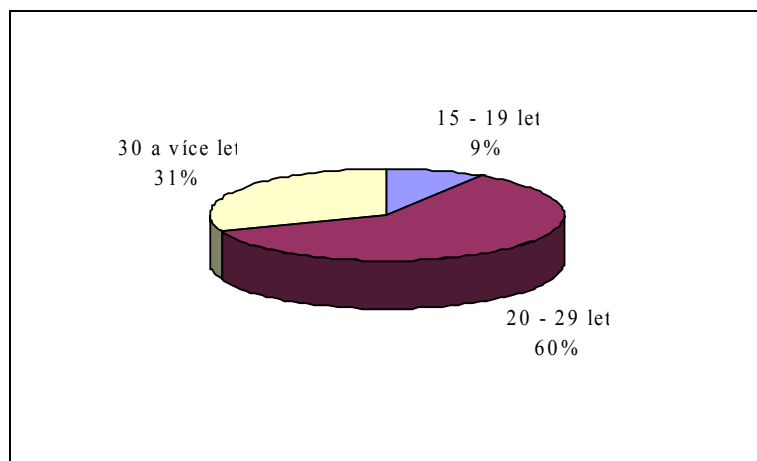
V posledních pěti letech narostl i počet osob závislých na drogách. Hodně z nich opakovaně nastupuje na léčení, které však často chápou jako dobu, kdy budou zajištěni a nebudou muset žít na ulici než jako šanci změnit svůj dosavadní způsob života. Po propuštění je pak otázka času, kdy se k užívání drog vrací a vše se opakuje.

Osoby ohrožené závislostmi

V této podkapitole vycházíme z informací, které o problematice osob ohrožených závislostmi poskytlo Kontaktní centrum Netopeer (dále jen KC), které je jedinou službou tohoto typu na Znojemsku. Realizuje terénní programy, kontaktní a poradenskou činnost.

V roce 2010 do listopadu byl počet klientů KC – uživatelů nealkoholových drog 69 a dalších 35 osob v sekundárním kontaktu. Dále k pololetí téhož roku mělo KC i 32 klientů z řad uživatelů alkoholu. Do pololetí roku 2010 také KC kontaktovalo 9 osob „blízkých“ osobám užívající drogy, nejčastěji se jednalo o rodiče dětí, které experimentovaly s drogami.

Graf 41: Věkové složení klientů KC – uživatelů nealkoholových drog, listopad 2010

Zdroj: Data poskytnutá KC Netopeer.

Největší skupinu klientů KC Netopeer tvořili drogově závislí ve věku mezi 20 a 30 lety. Věkový průměr klientů byl 27,5 roku k pololetí roku 2010, což je stejné jako v předchozím roce. Nicméně meziročně se zvýšil průměrný věk u nových klientů – v roce 2009 to bylo 23 let a v roce 2010 již 27 let. Většinu klientů (42 osob) tvořili muži. Dominantní drogou je pervitin a sezónně sklizeň opia.

Co se týče prostorového rozmístění osob drogově závislých, nelze říci, že by drogová závislost byla problémem pouze Znojma coby velkého města. Naopak část drogově závislých zejména na pervitinu pochází z extrémně uzavřených samozásobitelských skupin, tzv. „vaříčských bytů“, lokalizovaných v malých obcích roztroušených v okolí Znojma.

Doprovodným problémem klientů KC bývá často i bezdomovectví. Na základě potíží s pomocí těmto klientům zajistit zvláště v zimních měsících nocleh považují pracovníci KC za žádoucí navýšení kapacity znojenské noclehárny pro osoby bez přístřeší a stejně i azylového domu pro muže.

Etnické menšiny – Romové

Podle odhadu pana Zdeňka Kratochvíla, romského poradce a protidrogového koordinátora z oddělení sociální péče Odboru sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ Znojmo, se na území ORP Znojmo nachází přibližně 300 obyvatel, které většinová společnost označuje jako obyvatele s romskou národností, část z nich patří ke skupině Olachů a část ke skupině Rumungrů. Nicméně oni sami se k ní ve valné většině oficiálně nehlásí. Při posledním sčítání lidu v roce 2001 se k romské národnosti přihlásilo pouze 8 obyvatel Znojma.

Většina z těchto přibližně 300 obyvatel, kteří jsou vnímáni jako Romové, bydlí přímo ve Znojmě, a to jak v centru, tak v okrajových čtvrtích. Podle informací poskytnutých Bc. Moltašovou, manažerkou pro prevenci kriminality při MěÚ Znojmo, v současné době ve Znojmě neexistuje jedna či více lokalit, v nichž by se členové této národnostní menšiny výrazně shromažďovali. Jediná taková lokalita zanikla v roce 2008, a to poskytnutím náhradního bydlení obyvatelům činžovního domu, který byl v havarijním stavu. Přidělené náhradní byty byly v různých částech Znojma. Po dvou letech hodnotí manažerka pro prevenci kriminality tento krok kladně – přispěl ke sžití se dotyčných romských rodin a ostatních obyvatel Znojma.

V ostatních částech ORP Znojmo se zdají být sociální problémy Romů spíše skryté. Naznačuje to skutečnost, že na jedné straně se na MěÚ Znojmo zástupci těchto obcí neobrací s žádostí o pomoc při řešení takových situací (informace od p. Kratochvíla), na straně druhé se na romského asistenta, jehož posláním původně byla sociální terénní práce ve městě Znojmě, v rostoucí míře obracují i romské rodiny z okolních obcí poté, co se od svých známých a příbuzných o činnosti romského asistenta dozvěděli a získali k němu důvěru.

O povaze potíží, s nimiž se Romové na území ORP Znojmo, ale nejčastěji přímo ve Znojmě potýkají, si lze udělat přibližný obrázek na základě počtu a charakteristik těch z nich, s nimiž spolupracoval znojemský romský asistent, který působí jako prostředník mezi Romy – jednotlivci i celými rodinami – a úřady a potenciálně i sociálními službami.

V roce 2009 spolupracoval romský asistent se 121 osobami, což je přibližně 40 % odhadované velikosti romské komunity na Znojemsku. Z hlediska věkového složení to byli nejčastěji mladiství a mladí dospělí (38 %), dále děti (33 %) a dospělí ve věku 25 až 59 let (27 %). Klienty romského asistenta byli častěji muži (66 %) než ženy.

Mezi nejčastější potíže, které pomáhal romský asistent řešit, patřila **nezaměstnanost**. Mezi jeho klienty bylo 33 % osob, které byly nezaměstnané déle než 2 roky. Řešení potíží spojených s nezaměstnaností bylo předmětem intervence přibližně ve 45 % případů. Zaměstnání se podařilo najít 20 klientům.

Dalšími nejčastěji řešenými problémy byly ty spojené s **nízkou kvalitou bydlení** (25 % intervencí), během roku se podařilo lepší bydlení zajistit 7 rodinám.

Třetím nejčastějším problémem byla **zadluženost** – 10 % intervencí, podařilo se sepsat 4 splátkové kalendáře. Podle předběžných informací poskytnutých o průběhu činnosti romského asistenta během roku 2010 se jeví, že právě problémy se zadlužeností výrazně narostly. Zatímco v roce 2009 byly sepsány zmíněné 4 splátkové kalendáře, manažerka pro prevenci kriminality odhaduje, že v roce 2010 jich romský asistent sepisuje 2 až 3 měsíčně.

Poslední charakteristikou osob, s nimiž romský asistent pracoval, která ale dosud nebyla předmětem rozsáhlejší pomoci, byl odhad, že v roce 2009 bylo mezi klienty romského asistenta 16 % osob bez **základní jazykové gramotnosti**.

Kromě uvedené činnosti, která se odehrává prostřednictvím individuální sociální práce a práce s rodinou, jsou 3krát ročně pořádány i společné akce určené dětem a rodičům z této komunity.

Ve Znojmě působí dva romští asistenti, kteří sami pochází z romské komunity. Jeden je dobrovolník a druhý v zaměstnaneckém poměru na částečný úvazek. V současné době je činný pouze romský asistent v zaměstnaneckém poměru. Práce romského asistenta je velmi náročná – jednak spektrum pomoci, kterou poskytuje, je dosti široké, a dále z hlediska pracovní doby, která je v důsledku toho, že pracuje pro komunitu, jíž je sám členem, prakticky neomezená. Je otázkou, zda stávající částečný úvazek je dostatečný pro tak rozsáhlou činnost.

Literatura

- Antoš, O. *Analýza zadluženosti českých domácností - studie*. (On-line). Měsíc.cz. 2005.
Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/dluhy-domacnosti-jsou-hrozbou/>.
- Jahoda, M. *Employment and unemployment: A Social-Psychological Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press 1982.
- Mahrová, Venglářová a kol. *Sociální práce s lidmi s duševním onemocněním*. Praha: Grada Publishing 2008.
- Musil, J. Regionální a místní formy sociálního vyloučení a jak jim čelit – problém vnitřních periferií v České republice. pp. 25 – 40. In: Sirovátka, T. (ed.): *Sociální vyloučení a sociální politika*. Brno: Masarykova Univerzita / Výzkumný ústav práce a sociálních věcí 2006.
- Němcová, Petra. *Analýza dopravní infrastruktury Jihomoravského kraje*. (Bakalářská práce). Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta managementu a ekonomiky 2010.
- Pipeková, J., (ed.). *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: Paido 2006.
- Regionální rozdíly v demografickém, sociálním a ekonomickém vývoji České republiky v letech 2000 – 2005*. ČSÚ 2007. Dostupné z <http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/p/1379-07>.
- Renotířová, M., Ludíková, L. a kol. *Speciální pedagogika*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci 2003.
- Výsledky výběrového šetření zdravotně postižených osob za rok 2007*. Praha: ČSÚ 2008. Dostupné z <http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/p/3309-08>.

Prameny dat

- Asociace občanský poraden*. <http://www.obcanskeporadny.cz/tiskove-zpravy/>
- Česká národní banka*. www.cnb.cz
- Demografická příručka 2009*. ČSÚ. Dostupné z <http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/4032-10>.
- Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností (1999 až 2008)*. ČSÚ. Dostupné z [http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/kapitola/4030-09-\(1999_az_2008\)-10000](http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/kapitola/4030-09-(1999_az_2008)-10000).
- Demografická ročenka správních obvodů obcí s rozšířenou působností (2000 až 2009), Jihomoravský kraj, ORP Znojmo*. ČSÚ. Dostupné z <http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/kapitola/4030-10--10000>.
- Demografické údaje za vybraná města Jihomoravského kraje*. ČSÚ. Dostupné z http://www.czso.cz/xb/redakce.nsf/i/demograficke_udaje_za_vybrana_mesta_jihomoravskeho_kraje.
- Dětská a dorostová péče v Jihomoravském kraji v roce 2009*. Brno: ÚZIS ČR 2010. Dostupné z <http://www.uzis.cz/rychle-informace/detska-dorostova-pece-jihomoravskem-kraji-roce-2009>.
- Důchody a důchodci v Jihomoravském kraji v letech 2000 až 2009*. ČSÚ. Dostupné z http://www.czso.cz/xb/redakce.nsf/i/duchody_a_duchodci_v_jihomoravskem_kraji_v letech_2000_az_2009.
- KORDIS JMK*. Dostupné z <http://www.idsjmk.cz>.

Kraje České republiky v roce 2008. ČSÚ. Dostupné z <http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/publ/1304-09-2008>.

Mapový server CRR ČR. Dostupné z <http://mapy.crr.cz>.

Měsíční statistiky nezaměstnanosti. MPSV ČR. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes>.

Městský program prevence kriminality města Znojma na rok 2010.

Postavení venkova v Jihomoravském kraji. 2009. Brno: ČSÚ 2010. Dostupné z <http://www.czso.cz/xb/edicniplan.nsf/p/641361-09>.

Projekce obyvatelstva v krajích a oblastech ČR do roku 2065. Praha: ČSÚ 2010. Dostupné z <http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/4021-10>.

Regionální informační servis. Dostupné z <http://www.risy.cz>.

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - okres Znojmo 2001. ČSÚ. Dostupné z <http://www.czso.cz/xb/edicniplan.nsf/p/13-6229-03>

Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2003. ČSÚ.

Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2004. ČSÚ.

Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2005. ČSÚ.

Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2006. ČSÚ.

Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2007. ČSÚ.

Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2008. ČSÚ.

Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2009. ČSÚ.

Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2010. ČSÚ. Dostupné z http://www.brno.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/krajkapitola/641011-10-rok_2010-04.

Statistická ročenka trhu práce v České republice 2009. Praha: MPSV ČR 2010. Dostupné z www.mpsv.cz/files/clanky/9075/rocenka_trh_prace_2009.pdf.

Územně analytické podklady (1a) v obcích vybraného SO ORP. Veřejná databáze ČSÚ. Dostupné z http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?cislotab=UAP6010PU_OB1.200&kapitola_id=327&voa=tabulka&go_zobraz=1&verze=0.

Územně analytické podklady ve vybraném SO ORP – vývoj stavových ukazatelů. ČSÚ. Dostupné z http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?cislotab=UAP6031UC_OR&kapitola_id=327&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&pro_1_76=6220.

Vybrané údaje za správní obvody ORP za rok 2009. ČSÚ. Dostupné z http://www.brno.czso.cz/xb/redakce.nsf/i/vybrane_udaje_za_spravni_obvody_orp_za_rok_2009.

Zdravotnictví Jihomoravského kraje 2009. Brno: ÚZIS ČR 2010. Dostupné z www.uzis.cz/publikace/zdravotnictvi-jihomoravskeho-kraje-2009.

Instituce a osoby, které poskytnuly data

Okresní soud ve Znojmě

Policie ČR – Územní odbor Znojmo.

MěÚ Znojmo, Odbor sociálních věcí a zdravotnictví, Oddělení sociální péče, referát protidrogového koordinátora a romského poradce

MěÚ Znojmo, Odbor sociálních věcí a zdravotnictví, Oddělení sociální péče, referát průkazek mimořádných výhod

MěÚ Znojmo, Odbor sociálních věcí a zdravotnictví, Oddělení sociální péče, referát příspěvku na péči

MěÚ Znojmo, Odbor sociálních věcí a zdravotnictví, Oddělení sociálně právní ochrany dětí

MěÚ Znojmo, Odbor sociálních věcí a zdravotnictví, referát kurátora pro dospělé

MěÚ Znojmo, Odbor sociálních věcí a zdravotnictví, referát manažera prevence kriminality

Přílohy

Příloha 1 Věková struktura obyvatelstva obcí ve správním obvodě ORP Znojmo včetně indexu stáří, k 31.12.2009

	Počet bydlících obyvatel	Počet obyvatel ve věku 0-14 let	Podíl obyvatel ve věku 0 - 14 let na celkovém počtu obyvatel (%)	Počet obyvatel ve věku 65 a více let	Podíl obyvatel ve věku 65 let a více na celkovém počtu obyvatel (%)	Index stáří [(65+let/ 0- 14 let)*100]
ORP Znojmo	91 349	13520	14,8	12789	14	94,6
Bantice	284	59	20,8	30	10,6	50,8
Běhařovice	392	47	12	74	18,9	157,4
Bezkov	221	39	17,6	47	21,3	120,5
Bitov	152	16	10,5	36	23,7	225,0
Blanné	88	10	11,4	18	20,5	180,0
Blížkovice	1 228	196	16	149	12,1	76,0
Bojanovice	183	32	17,5	28	15,3	87,5
Borotice	418	72	17,2	38	9,1	52,8
Boskovštejn	151	25	16,6	31	20,5	124,0
Božice	1 539	285	18,5	202	13,1	70,9
Břežany	915	110	12	106	11,6	96,4
Chvalatice	102	4	3,9	23	22,5	575,0
Chvalovice	485	88	18,1	52	10,7	59,1
Citonice	552	108	19,6	81	14,7	75,0
Ctidružice	326	40	12,3	67	20,6	167,5
Čejkovice	217	24	11,1	23	10,6	95,8
Černín	134	9	6,7	29	21,6	322,2
Dobšice	2 471	358	14,5	183	7,4	51,1
Dyjákovice	831	143	17,2	108	13	75,5
Dyjákovičky	494	78	15,8	61	12,3	78,2
Dyje	414	66	15,9	50	12,1	75,8
Grešlové Mýto	202	28	13,9	36	17,8	128,6
Havraníky	345	39	11,3	33	9,6	84,6
Hevlín	1 380	214	15,5	146	10,6	68,2
Hluboké Mašůvky	768	114	14,8	123	16	107,9
Hnanice	323	60	18,6	21	6,5	35,0
Hodonice	1 864	375	20,1	157	8,4	41,9
Horní Břečkov	273	32	11,7	47	17,2	146,9
Horní Dunajovice	650	87	13,4	111	17,1	127,6
Hostim	411	49	11,9	105	25,5	214,3
Hrabětice	895	150	16,8	132	14,7	88,0
Hrádek	941	144	15,3	126	13,4	87,5
Hrušovany nad Jevišovkou	3 268	484	14,8	386	11,8	79,8
Jaroslavice	1 285	202	15,7	149	11,6	73,8
Jevišovice	1 146	155	13,5	215	18,8	138,7

Jiřice u Moravských Budějovic	68	12	17,6	14	20,6	116,7
Korolupy	187	22	11,8	27	14,4	122,7
Kravsko	540	95	17,6	88	16,3	92,6
Krhovice	497	88	17,7	52	10,5	59,1
Křepice	128	17	13,3	24	18,8	141,2
Křídlovky	230	30	13	36	15,7	120,0
Kuchařovice	964	163	16,9	133	13,8	81,6
Kyjovice	144	28	19,4	34	23,6	121,4
Lančov	231	42	18,2	27	11,7	64,3
Lechovice	452	73	16,2	40	8,8	54,8
Lesná	253	35	13,8	51	20,2	145,7
Litobratřice	513	84	16,4	58	11,3	69,0
Lubnice	71	9	12,7	14	19,7	155,6
Lukov	259	46	17,8	32	12,4	69,6
Mackovice	389	74	19	59	15,2	79,7
Mašovice	476	82	17,2	62	13	75,6
Medlice	189	22	11,6	34	18	154,5
Mikulovice	635	109	17,2	91	14,3	83,5
Milíčovice	204	25	12,3	28	13,7	112,0
Morašice	228	26	11,4	57	25	219,2
Němčičky	91	8	8,8	20	22	250,0
Nový Šaldorf-Sedlešovice	1 226	212	17,3	114	9,3	53,8
Olbramkostel	547	93	17	85	15,5	91,4
Oleksovice	689	108	15,7	87	12,6	80,6
Onšov	75	7	9,3	12	16	171,4
Oslonovice	89	6	6,7	15	16,9	250,0
Pavlice	476	76	16	75	15,8	98,7
Plaveč	445	47	10,6	121	27,2	257,4
Plenkovice	364	67	18,4	61	16,8	91,0
Podhradí nad Dyjí	44	1	2,3	11	25	1100,0
Podmolí	156	19	12,2	18	11,5	94,7
Podmyče	95	14	14,7	12	12,6	85,7
Práche	829	157	18,9	40	4,8	25,5
Pravice	328	61	18,6	42	12,8	68,9
Prokopov	111	16	14,4	16	14,4	100,0
Prosiměřice	790	135	17,1	128	16,2	94,8
Přeskače	99	10	10,1	20	20,2	200,0
Rozkoš	177	20	11,3	40	22,6	200,0
Rudlice	103	14	13,6	25	24,3	178,6
Slatina	247	32	13	53	21,5	165,6
Slup	452	71	15,7	60	13,3	84,5
Stálky	150	23	15,3	23	15,3	100,0
Starý Petřín	230	35	15,2	26	11,3	74,3
Stošikovice na Louce	214	34	15,9	17	7,9	50,0
Strachotice	1 013	172	17	108	10,7	62,8
Střelice	152	15	9,9	41	27	273,3
Suchohrdly	1 209	201	16,6	116	9,6	57,7
Šafov	163	27	16,6	21	12,9	77,8
Šanov	1 424	226	15,9	154	10,8	68,1
Šatov	1 167	176	15,1	165	14,1	93,8
Štítary	665	114	17,1	91	13,7	79,8

Šumná	610	85	13,9	87	14,3	102,4
Tasovice	1 287	194	15,1	125	9,7	64,4
Těšetice	507	88	17,4	66	13	75,0
Tvořín	375	60	16	65	17,3	108,3
Uherčice	423	71	16,8	50	11,8	70,4
Újezd	80	4	5	20	25	500,0
Únanov	1 155	167	14,5	135	11,7	80,8
Valtovice	396	59	14,9	24	6,1	40,7
Velký Karlov	441	62	14,1	60	13,6	96,8
Vevčice	74	5	6,8	17	23	340,0
Višňové	1 125	163	14,5	181	16,1	111,0
Vitovice	244	48	19,7	27	11,1	56,3
Vracovice	189	32	16,9	16	8,5	50,0
Vranov nad Dyjí	846	106	12,5	123	14,5	116,0
Vranovská Ves	269	50	18,6	26	9,7	52,0
Vratěnín	301	53	17,6	44	14,6	83,0
Vrbovec	1 148	192	16,7	113	9,8	58,9
Výrovice	172	31	18	24	14	77,4
Vysočany	105	13	12,4	22	21	169,2
Zálesí	173	11	6,4	41	23,7	372,7
Zblovce	48	4	8,3	9	18,8	225,0
Znojmo	34 725	4688	13,5	5382	15,5	114,8
Želetice	275	39	14,2	40	14,5	102,6
Žerotice	302	45	14,9	45	14,9	100,0
Žerůtky	253	35	13,8	39	15,4	111,4

Zdroj: Územně analytické podklady (1a) v obcích vybraného SO ORP. ČSÚ, a vlastní dopočty.

Příloha 2 Pohyb obyvatelstva a míra nezaměstnanosti v obcích správního obvodu ORP Znojmo, k 31.12.2009

	Počet bydlících obyvatel	Přirozený přírůstek	Saldo migrace	Živě narození	Zemřelí	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Míra registrované nezaměst- nanosti (%)
ORP Znojmo	91 349	166	158	1 046	880	995	837	16,3
Bantice	284	1	10	3	2	16	6	17,2
Běhařovice	392	-8	-2	-	8	5	7	16,8
Bezkov	221	4	4	4	-	4	-	13,9
Bítov	152	-1	-1	1	2	3	4	22,4
Blanné	88	-2	-2	-	2	1	3	17,9
Blížkovice	1 228	8	-2	15	7	15	17	15,5
Bojanovice	183	3	-5	5	2	2	7	14,5
Borotice	418	2	-1	7	5	6	7	13,2
Boskovštejn	151	-	-2	-	-	-	2	24,6
Božice	1 539	-8	21	14	22	49	28	18,6
Břežany	915	-	-3	5	5	19	22	15,5
Chvalatice	102	-4	2	-	4	4	2	27,1
Chvalovice	485	1	9	6	5	21	12	15,1
Citonice	552	2	2	4	2	9	7	17,8
Ctidružice	326	-	9	5	5	11	2	14
Čejkovice	217	1	6	2	1	11	5	21,9
Černín	134	-2	-2	-	2	4	6	16,2
Dobšice	2 471	14	-15	26	12	53	68	13,1
Dyjákovice	831	1	1	8	7	21	20	22,5
Dyjákovičky	494	-	5	6	6	13	8	14,7
Dyje	414	3	-1	4	1	5	6	16,2
Grešlové Mýto	202	2	-4	3	1	7	11	19,4
Havraníky	345	1	-3	2	1	15	18	18,1
Hevlín	1 380	7	2	20	13	33	31	20,3
Hluboké Mašůvky	768	5	17	13	8	40	23	18,5
Hnanice	323	-	8	3	3	12	4	23,1
Hodonice	1 864	12	-10	26	14	34	44	15,7
Horní Břečkov	273	2	-3	4	2	5	8	17,5
Horní Dunajovice	650	-3	16	4	7	25	9	15
Hostim	411	-12	4	1	13	10	6	18
Hrabětice	895	-3	3	4	7	23	20	18,3
Hrádek	941	7	7	11	4	27	20	29,5
Hrušovany nad Jevišovkou	3 268	11	-4	40	29	81	85	14,4
Jaroslavice	1 285	11	2	19	8	37	35	28,6
Jevišovice	1 146	-14	9	10	24	31	22	12,6
Jiřice u Moravských Budějovic	68	2	5	2	-	6	1	29,6
Korolupy	187	2	-3	2	-	3	6	17,1
Kravsko	540	3	10	8	5	16	6	18,5
Krhovice	497	-1	-7	6	7	8	15	20,2
Křepice	128	-	-2	1	1	1	3	9,6
Křídlovky	230	-2	2	-	2	5	3	29

Kuchařovice	964	6	-3	9	3	14	17	12,4
Kyjovice	144	-1	-4	1	2	4	8	5
Lančov	231	4	-13	6	2	-	13	20,8
Lechovice	452	5	1	10	5	22	21	14,4
Lesná	253	2	-1	4	2	3	4	16,4
Litobratřice	513	3	-11	6	3	7	18	15,4
Lubnice	71	1	-2	1	-	2	4	16,3
Lukov	259	1	2	1	-	10	8	27
Mackovice	389	1	6	3	2	10	4	18,9
Mašovice	476	-	31	4	4	40	9	15,8
Medlice	189	1	1	2	1	2	1	19
Mikulovice	635	4	1	9	5	11	10	21,4
Milíčovice	204	-2	-7	-	2	1	8	13,3
Morašice	228	-1	-6	2	3	3	9	18,4
Němčičky	91	-1	-3	-	1	-	3	10,5
Nový Šaldorf-Sedlešovice	1 226	7	70	19	12	100	30	14,4
Olbramkostel	547	11	-2	15	4	19	21	17,6
Oleksovice	689	-3	-1	6	9	22	23	18,7
Onšov	75	-	1	-	-	3	2	25,6
Oslonovice	89	-2	-1	-	2	1	2	14,6
Pavlice	476	-3	-	4	7	10	10	13,7
Plaveč	445	-16	18	5	21	26	8	15
Plenkovice	364	9	6	10	1	10	4	20
Podhradí nad Dyjí	44	-1	1	-	1	2	1	33,3
Podmolí	156	-	-6	3	3	1	7	21,8
Podmyče	95	-1	1	-	1	3	2	23,2
Práče	829	8	-8	17	9	40	48	17
Pravice	328	-	3	4	4	12	9	29,3
Prokopov	111	1	-1	1	-	2	3	20,5
Prosiměřice	790	5	5	15	10	27	22	15,4
Přeskače	99	-2	-3	-	2	-	3	18,8
Rozkoš	177	-	6	3	3	8	2	27,8
Rudlice	103	-	1	1	1	4	3	8,7
Slatina	247	-1	-1	3	4	1	2	19,6
Slup	452	4	-	5	1	5	5	19
Stálky	150	-1	4	-	1	9	5	30,4
Starý Petřín	230	-3	-2	-	3	4	6	11,8
Stošikovice na Louce	214	5	7	6	1	13	6	29,6
Strachotice	1 013	11	-6	17	6	20	26	21
Střelice	152	-	6	1	1	10	4	14,5
Suchohrdly	1 209	14	4	23	9	37	33	15,5
Šafov	163	-2	-2	3	5	4	6	25,6
Šanov	1 424	7	39	18	11	59	20	18,5
Šatov	1 167	7	-23	17	10	24	47	17
Štítary	665	-	7	7	7	12	5	28,9
Šumná	610	1	4	5	4	13	9	21,1
Tasovice	1 287	-	27	14	14	39	12	18,3
Těšetice	507	3	15	8	5	18	3	16,1
Tvoříhráz	375	-6	-	2	8	7	7	15,8
Uherčice	423	-1	5	3	4	7	2	33

Újezd	80	-1	-1	-	1	-	1	31,3
Únanov	1 155	6	1	14	8	24	23	14,3
Valtrovice	396	4	-2	6	2	10	12	28,6
Velký Karlov	441	4	-12	7	3	6	18	29,8
Vevčice	74	-3	3	-	3	4	1	18,2
Višňové	1 125	4	3	10	6	18	15	11,5
Vítonice	244	-	5	1	1	7	2	15,6
Vracovice	189	3	-4	3	-	2	6	17,5
Vranov nad Dyjí	846	-3	-7	9	12	6	13	19
Vranovská Ves	269	-1	1	3	4	9	8	20,5
Vratěnin	301	2	-9	4	2	3	12	28
Vrbovec	1 148	9	2	17	8	32	30	14,4
Výrovice	172	-2	-4	3	5	5	9	21,9
Vysočany	105	-1	-	1	2	-	-	17,2
Zálesí	173	-4	2	-	4	3	1	45
Zblovice	48	-	-	-	-	-	-	12,5
Znojmo	34 725	33	-67	376	343	685	752	13,7
Želetice	275	-2	-1	1	3	8	9	18,9
Žerotice	302	-2	9	1	3	20	11	21,3
Žerůtky	253	1	-9	3	2	3	12	17,7
	tj. obce s meziprocentním úbytkem obyvatel							
	tj. obce s mírou nezaměstnanosti vyšší než 20 %							

Zdroj: Územně analytické podklady (1a) v obcích vybraného SO ORP. ČSÚ.

Příloha 3 Struktura rodin v obcích správního obvodu ORP Znojmo, SDBL 2001

	Úplné rodiny	v tom		Neúplné rodiny	v tom	
		bez závislých dětí	se závislými dětmi		bez závislých dětí	se závislými dětmi
ORP Znojmo	21 065	10 472	10 593	4 529	2 036	2 493
Bantice	42	19	23	10	3	7
Běhařovice	107	61	46	12	10	2
Bezkov	45	19	26	10	4	6
Bítov	36	21	15	7	4	3
Blanné	23	11	12	3	1	2
Blížkovice	308	139	169	35	14	21
Bojanovice	42	26	16	9	4	5
Borotice	86	48	38	17	8	9
Boskovštejn	37	22	15	9	7	2
Božice	298	142	156	59	25	34
Břežany	145	60	85	46	22	24
Chvalatice	31	18	13	6	5	1
Chvalovice	98	50	48	19	9	10
Citonice	113	54	59	16	7	9
Ctidružice	87	49	38	10	8	2
Čejkovice	37	19	18	23	7	16
Černín	35	22	13	5	3	2
Dobšice	585	261	324	94	39	55
Dyjkovice	181	83	98	50	24	26
Dyjkovičky	105	53	52	19	12	7
Dyje	89	46	43	14	9	5
Grešlové Mýto	46	21	25	4	2	2
Havraníky	73	38	35	21	10	11
Hevlín	291	121	170	71	39	32
Hluboké Mašůvky	175	91	84	29	17	12
Hnanice	56	20	36	14	5	9
Hodonice	357	154	203	66	23	43
Horní Břečkov	65	29	36	15	11	4
Horní Dunajovice	165	79	86	16	12	4
Hostim	99	50	49	8	5	3
Hrabětice	194	97	97	58	28	30
Hrádek	210	105	105	47	25	22
Hrušovany nad Jevišovkou	770	377	393	141	58	83
Jaroslavice	280	118	162	57	31	26
Jevišovice	232	106	126	38	18	20
Jiřice u Moravských Budějovic	15	12	3	0	0	0
Korolupy	41	17	24	11	8	3
Kravsko	133	72	61	23	11	12
Krhovice	116	55	61	22	9	13
Křepice	28	11	17	7	4	3
Křídlovky	47	21	26	13	10	3
Kuchařovice	217	101	116	38	16	22
Kyjovice	37	24	13	9	4	5

Lančov	50	24	26	13	5	8
Lechovice	92	34	58	22	10	12
Lesná	68	37	31	9	3	6
Litobratřice	95	48	47	37	21	16
Lubnice	19	11	8	4	3	1
Lukov	51	29	22	16	6	10
Mackovice	79	39	40	22	13	9
Mašovice	98	49	49	16	7	9
Medlice	42	24	18	8	7	1
Mikulovice	154	80	74	17	10	7
Miličovice	51	25	26	4	3	1
Morašice	60	40	20	12	6	6
Němčíčky	21	9	12	3	1	2
Nový Šaldorf-Sedlešovice	205	109	96	40	19	21
Olbramkostel	127	64	63	21	12	9
Oleksovice	165	77	88	22	11	11
Onšov	13	7	6	5	4	1
Oslnovice	25	14	11	5	3	2
Pavlice	114	65	49	25	12	13
Plaveč	96	52	44	13	12	1
Plenkovice	83	50	33	19	8	11
Podhradí nad Dyjí	9	7	2	3	2	1
Podmolí	35	20	15	10	4	6
Podmyče	17	8	9	9	7	2
Práče	184	63	121	39	10	29
Pravice	63	32	31	22	9	13
Prokopov	21	12	9	6	3	3
Prosiměřice	173	79	94	22	13	9
Přeskače	25	15	10	3	2	1
Rozkoš	43	25	18	9	4	5
Rudlice	28	21	7	4	2	2
Slatina	66	38	28	12	5	7
Slup	102	59	43	16	7	9
Stálky	31	17	14	9	5	4
Starý Petřín	62	24	38	10	4	6
Stošikovice na Louce	44	19	25	12	8	4
Strachotice	221	103	118	50	19	31
Střelice	39	27	12	6	4	2
Suchohrdly	238	110	128	40	20	20
Šafov	43	17	26	5	2	3
Šanov	283	138	145	48	18	30
Šatov	287	141	146	59	25	34
Štítary	156	73	83	29	11	18
Šumná	146	69	77	27	16	11
Tasovice	297	137	160	43	16	27
Těšetice	123	69	54	24	11	13
Tvořihráz	93	55	38	13	8	5
Uherčice	107	51	56	16	6	10
Újezd	16	7	9	1	1	0
Únanov	272	132	140	34	24	10
Valtrovice	76	29	47	29	13	16
Velký Karlov	102	44	58	17	6	11
Vevčice	16	11	5	4	1	3
Višňové	285	134	151	31	14	17

Vítonice	46	23	23	9	2	7
Vracovice	49	22	27	6	3	3
Vranov nad Dyjí	222	111	111	41	24	17
Vranovská Ves	62	31	31	9	3	6
Vratěnin	68	34	34	13	6	7
Vrbovec	258	123	135	49	25	24
Výrovice	44	23	21	3	1	2
Vysočany	34	25	9	4	2	2
Zálesí	47	26	21	7	1	6
Zblovice	10	7	3	4	2	2
Znojmo	8 108	4 170	3 938	2 114	874	1 240
Želetice	67	35	32	8	6	2
Žerotice	73	40	33	12	5	7
Žerůtky	65	34	31	9	4	5

Zdroj: Sčítání domů, bytů a lidu 2001. ČSÚ.